

OPŠTINA PROKUPLJE

STRATEŠKI PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA OPŠTINE PROKUPLJE

Izradu Strateškog plana lokalnog ekonomskog razvoja Opština Prokuplje realizuje u saradnji sa Programom za podsticaj ekonomskom razvoju opština (MEGA), koji finansira USAID, a implementira The Urban Institute

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

MUNICIPAL ECONOMIC
GROWTH ACTIVITY

Prokuplje, decembar 2006.

SADRŽAJ

UVOD	2
STRATEŠKA VIZIJA.....	3
KLJUČNA OBLAST A:	4
KLJUČNA OBLAST B:	9
KLJUČNA OBLAST C:	13
PLAN IMPLEMENTACIJE	19
ANEKS 1 - PROFIL OPŠTINE.....	21
ANEKS 2 - TEHNIČKI IZVEŠTAJ.....	30
ANEKS 3 - UPITNIK O MIŠLJENJU PRIVATNOG SEKTORA.....	50
ANEKS 4 - SWOT ANALIZA.....	59
ANEKS 5 - KOMISIJA.....	62
ANEKS 6 - RADNE GRUPE.....	64
ANEKS 7 - SPISAK ANKETIRANIH PREDUZEĆA.....	65

Strateški plan lokalnog ekonomskog razvoja

Uvod

Savremeni uslovi poslovanja i razvoja zahtevaju veliku fleksibilnost i brzo prilagođavanje dinamičnim uslovima tržišne ekonomije.

Imati jasnu strategiju razvoja je jedan od glavnih koraka ka lokalnom ekonomskom razvoju, kako bi se uposlili postojeći i razvili novi privredni kapaciteti, stvorili uslovi za nove investicije, poboljšala produktivnost i konkurentnost lokalnih privrednih subjekata, smanjila nezaposlenost i povećao životni standard građana.

Ekonomske prilike u opštini, nakon što su postignuti određeni rezultati procesa rekonstrukcije i privatizacije, nisu na nivou sa kojim bi bili zadovoljni građani, poslovni sektor i lokalna zajednica. Zbog toga se započelo sa prvim koracima ka stvaranju efikasnog poslovnog ambijenta i nastala je inicijativa za izradu Strategije lokalnog ekonomskog razvoja.

Pokazalo se da su kvalitet i inovativnost proizvoda i usluga bitni faktori konkurentnosti kako na domaćem tako i na svetskom tržištu, a zadovoljavajuća konkurentnost prokupačke privrede bila bi ona koja će omogućiti rastuće efekte proizvođača (rast profita) kao i odgovarajuću klimu za direktne strane investicije.

Opština Prokuplje poseduje velike prirodne potencijale koji nisu u dovoljnoj meri iskorišćeni, a Strategija lokalnog ekonomskog razvoja ima za cilj da analizira postojeće razvojne mogućnosti, izvrši njihovu valorizaciju i utvrdi smernice za njihovo što kvalitetnije korišćenje. Radi što bolje realizacije ovog cilja neophodna je saradnja javnog, privatnog i nevladinog sektora.

Strategija lokalnog ekonomskog razvoja Opštine Prokuplje izrađena je za period od 2007 -2011 godine.

Strateški plan sadrži deo koji se tiče profila zajednice i strateški deo koji obuhvata ključne oblasti razvoja, ciljeve, projekte i akcione planove.

Proces izrade Strategijskog plana obuhvatio je sledeće korake:

1. Formiranje Komisije za strateško planiranje
2. Analiza svih postojećih resursa (Profil zajednice i Upitnik o mišljenju poslovnog sektora)
3. Razvoj Strateške vizije i definisanje ključnih oblasti ekonomskog razvoja
4. SWOT analiza
5. Definisanje ciljeva i projekata
6. Prioritizacija i izrada plana implementacije
7. Izrada akcionog plana
8. Javna rasprava
9. Formiranje Saveta za ekonomski razvoj (za praćenje i ocenu implementacije)

U izradi Strateškog plana za lokalni ekonomski razvoj učestvovali su članovi Komisije za strateško planiranje koju su činili predstavnici javnog sektora (lokalna samouprava i

republičke institucije), predstavnici poslovne zajednice(privatni i društveni sektor), predstavnici medija i nevladinog sektora.

Pomoć u procesu izrade strateškog plana lokalnog ekonomskog razvoja pružao je The Urban Institute, kroz MEGA program (Municipal Economic Growth Activity), koji finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID).

U odabiru projekata za LER učestvovali su stručni ljudi iz svih oblasti, a u narednoj godini očekuje se i postepena realizacija projekata.

Konačan dokument Strateškog plana lokalnog ekonomskog razvoja usvojeće nakon javne rasprave Skupština Opštine Prokuplje.

Kao ključne oblasti koje su predmet Strateškog plana za lokalni ekonomski razvoj definisane su:

Ključna oblast A. Razvoj poljoprivrede i sela

Ključna oblast B. Pomoć preduzetništvu i razvoj malih i srednjih preduzeća

Ključna oblast C. Privlačenje investicija

STRATEŠKA VIZIJA razvoja opštine Prokuplje

Stratešku viziju opštine Prokuplje definisala je potkomisija na sastanku održanom 24. maja 2006 godine, a usvojila je Komisija za strateško planiranje lokalnog ekonomskog razvoja na trećem sastanku održanom 9. juna 2006 godine.

Kao moderna opština integrisana u Evropske tokove, Prokuplje će:

- Postati jedan od lidera u proizvodnji zdrave hrane sa prepoznatljivim brendovima;
- Edukacijom, udruživanjem i stimulativnim merama za razvoj seoskih poljoprivrednih gazdinstava i proizvodnje, uposliti postojeće prerađivačke kapacitete i stimulisati razvoj novih;
- Kroz institucionalno povezivanje i razvijanje privatno - javnog partnerstva, obezbediti podsticajne mere u cilju stvaranja pozitivne poslovne klime;

Ključno pitanje A: Razvoj poljoprivrede i sela

- Primena savremenih koncepcija unapređenja poljoprivrede, kroz specijalizaciju proizvodnje i ostvarivanja kriterijuma standardizacije i kvaliteta uz angažovanje najstručnijih kadrova -

Neuspešna privatizacija, promene u vlasničkim modelima, smanjenje poljoprivredne proizvodnje i restrukturiranje koje je u toku, prouzrokovali su gubitak radnih mesta na celoj teritoriji opštine Prokuplje.

Privredne aktivnosti u ruralnim područjima opštine su tradicionalno vezane isključivo za poljoprivredu, zahvaljujući tradiciji i klimatskim uslovima. Pored navedenog, prednosti opštine Prokuplje u oblasti poljoprivrede su: postojanje ekološki zdravih zona, postojanje obrazovnih institucija, postojanje prerađivačkih kapaciteta, postojanje robne rezerve mesa u živoj stoci i veliki broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava.

Neki od problema sa kojima se suočavaju poljoprivredni proizvođači u Opštini su: loša infrastruktura, usitnjenost poseda, zastarela poljoprivredna mehanizacija, nedovoljno edukovanog poljoprivrednog stanovništva, otežan plasman robe na domaće i strano tržište, nedostatak opštinske strategije, tj. neplanska poljoprivredna proizvodnja, nedovoljan broj poljoprivrednih udruženja, nedostatak sistema za navodnjavanje, nedovoljna informisanost i sporo prihvatanje međunarodnih standarda.

Pored navedenih prednosti Opštine i problema sa kojima se suočavaju poljoprivredni proizvođači, pretnje budućem razvoju sela i poljoprivrede na teritoriji opštine Prokuplje su: loša demografska situacija na selu, migracija selo-grad, nemogućnost plasmana poljoprivrednih proizvoda, nerešen status Kosova i Metohije, buduća privatizacija fabrike Hisar i mogući gubitak tržišta EU zbog neispunjavanja uslova pridruživanja.

Razvoj modernog sektora primarne poljoprivredne proizvodnje i prerađivačke industrije biće jedan od prioriteta strategije lokalnog ekonomskog razvoja opštine Prokuplje, imajući u vidu da je ovo od velikog značaja za održanje životnog standarda stanovništva.

Na osnovu stanja na terenu i svih postojećih informacija, razvoj poljoprivrede i sela na teritoriji opštine Prokuplje treba, pre svega, da se oslanja na sledeće elemente:

- **Edukacija poljoprivrednih proizvođača** – podrazumeva treninge za proizvođače: upoznavanje sa standardima EU u poljoprivrednoj proizvodnji, ekonomika i organizacija poljoprivrednih imanja (farmi), povećanje broja poljoprivrednih imanja i broja saradnika i prezentacija Strategije razvoja poljoprivrede Republike Srbije. Treninzi bi bili realizovani od strane zaposlenih u Odeljenju za poljoprivredu opštine Prokuplje koji su prethodno savladali obuku trenera (TOT), kao i predavanja iz struke od strane eminentnih stručnjaka iz pojedinih grana poljoprivredne proizvodnje.
- **Promena strukture poljoprivredne proizvodnje.** Razvoj poljoprivrede u budućnosti mora da podrazumeva povećanje značaja kultura za koje postoje povoljniji prirodno-geografski uslovi i čija bi proizvodnja mogla da bude profitabilnija. Povećanje proizvodnje višnje, jabuke i kvalitetnih sorti šljiva su neki od konkretnih ciljeva koje bi bilo poželjno postići.
- **Specijalizacija u proizvodnji.** „Svaštarski” karakter poljoprivredne proizvodnje u Opštini je jedna od njenih dominantnih odlika. To je posledica dugogodišnjeg zanemarivanja poljoprivrede na nacionalnom nivou, gde nije postojala adekvatna i usmerena poljoprivredna politika. Specijalizacija u poljoprivrednoj proizvodnji je jedan od uslova unapređenja njene konkurentnosti, kao i životnog standarda ruralnog stanovništva. To je dugotrajan proces, koji se mora usaglašeno sprovesti na

nacionalnom nivou i na nivou Opštine. U početnoj fazi ovaj proces podrazumeva usmeravanje ruralnog stanovništva na proizvodnju koja je optimalna za date uslove proizvodnje, kroz edukaciju, savetodavnu i tehničku pomoć.

- **Organizovanje organske poljoprivredne proizvodnje.** Pod organskom proizvodnjom se, podrazumeva proizvodnja koja je zasnovana na prirodnim procesima i upotrebi organskih materija. Ovaj vid poljoprivredne proizvodnje u Srbiji još nije dovoljno razvijen, a može biti atraktivan zbog toga što je u velikoj meri izvezno orijentisan i donosi veću zaradu od konvencionalne proizvodnje. Imajući u vidu značaj koji poljoprivreda ima u opštini Prokuplje i još uvek neusmeren karakter poljoprivredne proizvodnje, organska proizvodnja može biti jedan od načina za podizanje životnog standarda ruralnog stanovništva.
- **Ukrupnjavanje poseda.** To je važan element koji treba da doprinese podizanju nivoa produktivnosti i smanjenju troškova proizvodnje u poljoprivredi, s obzirom da je prosečna veličina poseda u ovom trenutku jako mala, i ne može da obezbedi uslove za profitabilnu i tržišno usmerenu proizvodnju i plasman primarnih poljoprivrednih proizvoda.
Savremene koncepcije unapređenja poljoprivrede podrazumevaju pre svega uređenje poljoprivrednog zemljišta kroz postupak komasacije i melioracije u cilju poboljšanja prirodnih i ekoloških uslova na poljoprivrednom zemljištu. Komasacija obuhvata planske, organizacione, pravne, ekonomske i tehničke mere koje sprovodi jedinica lokalne samouprave. Opština Prokuplje bi u narednom periodu trebalo da planskim, organizacionim i tehničkim, pravnim i ekonomskim merama sprovede komasaciju kao i mere poboljšanja kvaliteta fizičkih, hemijskih i bioloških osobina zemljišta. Da bi se ovi ciljevi postigli neophodno je izraditi pedološku kartu, kao pokazatelja osnovnih osobina zemljišta na osnovu koje će se koristiti i adekvatna mineralna đubriva i pesticidi.
- **Tehnička pomoć poljoprivrednim proizvođačima.** Jedan od ključnih uslova za prevazilaženje ekstenzivnog karaktera poljoprivredne proizvodnje i postizanje specijalizacije u proizvodnji, jeste podizanje nivoa stručnosti poljoprivrednih proizvođača. Takođe, s obzirom da se kao problem uočava da poljoprivredna gazdinstva sa teritorije Opštine u veoma maloj meri koriste subvencije i povoljne kredite Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, potrebno je da se na opštinskom nivou pokrene akcija upoznavanja sa programima finansiranja, kao i da se uoči da li postoje problemi vezano za ispunjenje uslova da se konkuriše za te programe, kao i na koji način oni mogu da se prevaziđu.
- **Osavremenjivanje mehanizacije.** Važan uslov povećanja produktivnosti u poljoprivrednoj proizvodnji jeste nabavka nove i savremene mehanizacije, preko kreditne podrške Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, a i preko komercijalnih banaka.
- **Bolji uslovi za finansiranje poljoprivrede.** U okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede već postoje programi koji pružaju kreditnu i drugu finansijsku podršku poljoprivrednim gazdinstvima. Sa takvim aktivnostima treba nastaviti i uvoditi nove mogućnosti finansiranja poljoprivrede, koje bi bile u funkciji specijalizacije, modernizacije i podizanja nivoa konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje.
- **Produženje sezone gajenja voća i povrća.** Jedan od važnih elemenata produženja sezone jeste podizanje novih staklenika i plastenika, za povrtlarske i pojedine voćarske kulture.

- **Uspostavljanje sistema navodnjavanja.** Mogućnosti koje pruža razvijena hidrološka mreža treba iskoristiti za uspostavljanje sistema navodnjavanja u Opštini. Jedan od načina finansiranja ovakvih projekata treba da budu srednjoročni i dugoročni krediti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i komercijalnih banaka, kao i donatorska sredstva.
- **Razvoj prerađivačke industrije.** Prerađivačka industrija mora da ima mnogo veći značaj nego što ga sada ima. Imajući u vidu prethodno navedene probleme sa kojima se prerađivačka industrija u Prokuplju suočava, nužno je da se što pre završi proces restrukturisanja i ubrzanog razvoja prerađivačke industrije. Struktura poljoprivredne proizvodnje u Opštini ukazuje na to da postoji odlična baza za razvoj prehrambene industrije, koja, međutim, u ovom trenutku nije dovoljno razvijena. Naročito je uočljiv nedostatak kapaciteta za preradu voća, iako teritorija opštine Prokuplje poseduje izuzetne uslove za gajenje pojedinih sorti voća (višnja, šljiva i jabuka). Potrebno je sprovesti i plansko podizanje novih zasada sa kvalitetnim i produktivnim sortama dati veći prioritet jagodičastom voću i obimnija proizvodnja sadnica sa zaštićenim geografskim poreklom (autohtone sorte). Neophodno je i podizanje novih preradnih i skladišnih kapaciteta-hladnjača i sušara po standardima EU. U smislu bio-tehnoloških inovacija trebalo bi podstaknuti poljoprivredne proizvođače za uzgoj novih biljnih kultura (industrijsko i lekovito bilje) i životinjskih vrsta obzirom da klimatski uslovi to dozvoljavaju. Primena savremene tehnologije i mehanizacije, kao i uvođenje EU standarda u poljoprivrednoj proizvodnji (primena ISO i HCCP standarda) nesumnjivo bi ovaj proces značajno ubrzala.
- **Razvoj sela.** Najveća konkurentna prednost sela jeste obilje slobodnih lokacija, za privlačenje investicija, međutim, uglavnom bez infrastrukture (put, gas, voda i kanalizacija, telekomunikacija i električna energija). Pored poljoprivrednih aktivnosti, sela imaju razvojnu šanse na planu aktivnosti vezanih za rekreaciju i odmor, tj.za razvoj seoskog turizma.

1. Akcioni plan:

Cilj 1.1. Podizanje nivoa stručnosti poljoprivrednih proizvođača

Projekti:

- 1.1.1. Priprema programa obuke zaposlenih u odeljenju za poljoprivredu
- 1.1.2. Priprema baze podataka o poljoprivrednim gazdinstvima, zemljištu, proizvodnji, uvozu, i izvozu
- 1.1.3. Formiranje prognozno-informativne službe i njeno povezivanje sa Mesnim Zajednicama / Mesnim Kancelarijama
- 1.1.4. Priprema programa obuke i edukacija poljoprivrednih proizvođača

Cilj 1.2. Stvaranje uslova za profitabilnu i tržišno usmerenu proizvodnju

Projekti:

- 1.2.1. Podrška osnivanju udruženja poljoprivrednih proizvođača (unije, asocijacije, klasteri)
- 1.2.2. Podsticaj gajenja i uzgoja novih biljnih i životinjskih vrsta, koje nisu zastupljene na ovim prostorima i koje su se tržišno verifikovale.
- 1.2.3. Komascija obradivog poljoprivrednog zemljišta

Cilj 1.3. Izrada pedoloske karte, podizanja nivoa produktivnosti i smanjenja troškova proizvodnje

Projekti:

- 1.3.1. Izrada pedološke karte
- 1.3.2. Izrada projekata za navodnjavanje i odvodnjavanje obradivog poljoprivrednog zemljišta
- 1.3.3. Izgradnja sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje obradivog poljoprivrednog zemljišta

Prioritetni projekti:

1.1.1. Priprema programa obuke zaposlenih u odeljenju za poljoprivredu

Nosioci: Opština Prokuplje - Odeljenje poljoprivredu

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Budžet Opštine Prokuplje i donacija (Evropska agencija za rekonstrukciju, kroz Exchange program).

Očekivani rezultat: Usvajanje tehnike vođenja radionice i seminara stručnih lica odeljenja za poljoprivredu. Usvajanje novih znanja iz savremene poljoprivredne proizvodnje u svetu i kod nas i njihova primena na teritoriji opštine Prokuplje.

1.1.2. Priprema baze podataka o poljoprivrednim gazdinstvima, zemljištu, proizvodnji, uvozu, i izvozu

Nosioci: Opština Prokuplje - Odeljenje poljoprivredu

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Budžet Opštine Prokuplje, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo)

Očekivani rezultat: Izrađena baza podataka o postojećem stanju u poljoprivredi.

Bolja informisanost o poljoprivrednim kapacitetima (aktivnim poljoprivrednim gazdinstavima, kvalitetu obradivog zemljišta, količini proizvedenih poljoprivrednih proizvoda i količini uveženih i izvezenih poljoprivrednih proizvoda).

1.1.3. Formiranje prognozno-informativne službe i njeno povezivanje sa Mesnim Zajednicama / Mesnim Kancelarijama

Nosioci: Opština Prokuplje - Odeljenje poljoprivredu

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Evropska agencija za rekonstrukciju, kroz Exchange program, budžet Opštine Prokuplje, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo za nauku i tehnologiju (Uprava zaštita životne sredine)

Očekivani rezultat: Bolja informisanost poljoprivrednih proizvođača o mikro - klimatskim uslovima u cilju adekvatne primene agrotehničkih mera i zaštite bilja.

1.1.4. Priprema programa obuke i edukacija poljoprivrednih proizvođača

Nosioci: Opština Prokuplje - Odeljenje poljoprivredu

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Evropska agencija za rekonstrukciju, kroz Exchange program

Očekivani rezultat: Priprema trening koncepta i edukacija poljoprivrednih proizvođača na teritoriji opštine Prokuplje omogućiće pre svega sagledavanje trenutne situacije, potrebe i probleme sa kojima se suočavaju poljoprivredni proizvođači, zatim na osnovu istraživanja pripremu odgovarajućih treninga i na kraju i samo sprovođenje treninga i direktnu tehničku pomoć na terenu, koje će poboljšati znanja i veštine poljoprivrednih proizvođača u skladu sa evropskom praksom, normama i standardima. Treninzi, edukacija i direktna tehnička pomoć na terenu omogućiće poboljšanje kvaliteta povećanje poljoprivredne proizvodnje.

1.2.1. Podrška osnivanju udruženja poljoprivrednih proizvođača (unije, asocijacije, klasteri)

Nosioci: Opština Prokuplje - Odeljenje poljoprivredu

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet i Švedska agencija za međunaroni razvoj (SIDA), kroz projekat "Reka mleka".

Očekivani rezultat: Udruživanje poljoprivrednih proizvođača u unije i asocijacije i formiranje voćarskih i stočarskih klastera u cilju zajedničkog zastupanja interesa i povezivanja sa potencijalnim kupcima kako u opštini tako i izvan teritorije opštine.

1.3.1. Izrada pedološke karte

Nosioci: Opština Prokuplje - Odeljenje poljoprivredu

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo)

Očekivani rezultat: Izrada sumarne pedološke karte po tipovima zemljišta i mikroregijama

1.3.2. Izrada projekata za navodnjavanje i odvodnjavanje obradivog poljoprivrednog zemljišta

Nosioci: Opština Prokuplje - JP „Direkcije za izgradnju, urbanizam i stambene poslove“ u saradnji sa Odeljenjem poljoprivredu i Odeljenjem za urbanizam i komunalno - stambene poslove

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo)

Očekivani rezultat: Priprema i izrada projekata za navodnjavanje i odvodnjavanje obradivog poljoprivrednog zemljišta tokom 2007 godine, u cilju njihove realizacije u 2008 godini.

Ključno pitanje B: Pomoć preduzetništvu i razvoj malih i srednjih preduzeća

- Razvijanje privatno - javnih partnerstva, institucionalno povezivanje i uvođenje podsticajnih mera za organizovanje i savremeno poslovanje malih i srednjih preduzeća -

Udeo malih i srednjih preduzeća (MSP) u privredi opštine Prokuplje raste iz godine u godinu. Njihov uspeh u mnogome zavisi od raspoloživosti spoljnih finansijskih resursa. Međutim, za trajni razvoj njima je potrebno više, tj. pristup informacijama, saradnja sa lokalnom samoupravom, manje birokratije, investicije u nove tehnologije, međusobna saradnja i pristup novim tržištima.

Osnovni cilj strategije lokalnog ekonomskog razvoja opštine Prokuplje, nije samo privlačenje investicija koje otvaraju nova radna mesta, nego i pružanje pomoći i saradnja sa postojećim firmama i porast broja novih preduzetnika.

Prednosti opštine Prokuplje za razvoj MSP su: postojanje proizvodnih objekata i raspoložive radne snage, spremnost Opštine da pomogne razvoj MSP kroz besplatno gradsko-građevinsko zemljište i određivanje lokacija za razvoj MSP, ekološki zdrava sredina, blizina Koridora 10 i dobra saobraćajna povezanost.

Najveći potencijal za ekonomski razvoj opštine Prokuplje, su postojeća mala i srednja preduzeća, koja imaju stabilnu proizvodnju, i koja mogu da uz dodatni podsticaj povećaju obim proizvodnje i otvore nova radna mesta.

Neki od problema sa kojima se suočavaju Opština i privatni preduzetnici su: propast nosioca razvoja Topličkog okruga, veliki broj nezaposlenih, loš geopolitički položaj, neiskorišćenost postojećih proizvodnih pogona, loša privatizacija, nepovezanost MSP sa velikim sistemima, nema dovoljno informacija o kreditima i donacijama, odliv kvalifikovane radne snage, nedostatak preduzetničkih ideja, i ostalo.

Pored navedenih prednosti Opštine i problema sa kojima se suočavaju Opština i privatni preduzetnici, pretnje budućem razvoju preduzetništva i MSP na teritoriji opštine Prokuplje su: niska konkurentnost preduzeća i proizvoda iz Prokuplja, neučestvovanje Republičkih institucija u formiranju pozitivne poslovne klime za razvoj MSP.

Razvoj modernog preduzetništva i MSP biće jedan od prioriteta strategije lokalnog ekonomskog razvoja opštine Prokuplje, a na osnovu stanja na terenu i svih postojećih informacija, ovaj razvoj u opštini Prokuplje treba, pre svega, da se oslanja na sledeće elemente:

- **Osnivanje industrijske zone.** Ovo je jedan od adekvatnih modela za razvoj modernog preduzetništva i MSP i aktivnije učešće Opštine u podsticanju lokalnog ekonomskog razvoja. Ovakav model bi značio da će na izdvojenoj lokaciji Opština obezbediti svu neophodnu infrastrukturu i uz minimalnu nadoknadu, ili čak i bez nadoknade u prvim godinama, omogućiti preduzećima da obavljaju proizvodne aktivnosti u okviru zone. Prilikom sagledavanja izvodljivosti ovog projekta treba razmotriti mogućnost i isplativost toga da se zona otvori na lokaciji koja već poseduje potrebnu infrastrukturu. Za takve potrebe mogu da posluže zemljište i nekretnine koje su ranije korišćeni u svrhe industrijske proizvodnje, ali čiji kapaciteti su sada napušteni ili nedovoljno iskorišćeni.
- **Privatno - Javna partnerstva.** Zona unapredjenog poslovanja - BID zona i Biznis Inkubator Centar

- **Osnivanje kancelarije za lokalni ekonomski razvoj.** Kao deo opštinske administracije, kancelarija za LER trebala bi da radi na: analizi položaja MSP u Opštini, predlogu mera za podsticanje daljeg razvoja sektora MSP, koordinaciji programa finansijske podrške sektoru MSP, savetodavnim i poslovima edukacije, privlačenju investicija, marketingu i promociji Opštine, pripremi nastupa na sajmovima i drugim privrednim manifestacijama u zemlji i okruženju, pripremi i sprovođenju projekata za LER i slično.
- **Efikasnost i transparentnost rada organa lokalne samouprave.** Revizija postojećih odluka i propisa, konsultovanje interesnih grupa i izrada plana revizije određenog broja odluka i propisa koji utiču na lokalni ekonomski razvoj, kako bi se stvorili uslovi koji doprinose pozitivnoj poslovnoj klimi. Ovo će verovatno podrazumevati usmeravanje procesa lokalne vlasti u pravcu njene efikasnije reorganizacije.

2. Akcioni plan:

Cilj 2.1. Podrška i finasiranje razvoja preduzetništva, malih i srednjih preduzeća

Projekti:

- 2.1.1. Priprema modela za finasijsku pomoć preduzetništvu i MSP
- 2.1.2. Formiranje investicionog fonda za podršku preduzetništvu i MSP

Cilj 2.2. Uspostavljanje efikasne komunikacije i dugoročne saradnje između lokalne poslovne zajednice i opštinske uprave, kroz projekte privatno - javnog partnerstva

Projekti:

- 2.2.1. Priprema baze podataka svih privrednih subjekata na teritoriji opštine Prokuplje
- 2.2.2. Osnivanje Biznis Inkubator Centra (BIC)
- 2.2.3. Osnivanje Zone Unapređenog Poslovanja (ZUP)
- 2.2.4. Osnivanje i opremanje Biznis Informacionog Centra
- 2.2.5. Osnivanje Trening Centra
- 2.2.6. Podrška osnivanju poslovnih udruženja / asocijacija / klastera
- 2.2.7. Osnivanje i trening opštinskog tima u cilju pružanja podrške lokalnoj poslovnoj zajednici

Cilj 2.3. Podrška restrukturiranju postojećih, otvaranju novih prerađivačkih kapaciteta, razvoju biznisa, brendiranju i prodaji zdrave hrane

Projekti:

- 2.3.1. Priprema baze podataka postojećih prerađivačkih kapaciteta u privatnom vlasništvu
- 2.3.2. Podrška razvoju prerađivačkih kapaciteta u poljoprivredi po standardima EU (ISSO i HCCP) i uvođenje Euro GAP - a (hladnjače, sušare, mlekare, klanice)

Prioritetni projekti:

2.1.1. Priprema modela za finasijsku pomoć preduzetništvu i MSP

Nosioci: Opština Prokuplje - Odeljenje za privredu i finansije

Vremenski okvir: 2 meseca

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, finansijski sektor i lokalni poslovni sektor

Očekivani rezultat: Izradjen model za finansijsku podršku preduzetništvu i MSP, uspostavljanje razvojnih finansijskih instrumenata u opštini i uspostavljanje lokalnih finansijskih instrumenata za razvoj preduzetništva i MSP

2.2.1. Priprema baze podataka svih privrednih subjekata na teritoriji opštine

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 4 meseca

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Agencija za privredne registre- APR)

Očekivani rezultat: Pripremljena baza podataka svih privrednih subjekata na teritoriji opštine Prokuplje (preduzetnici, mala, srednja i velika preduzeća).

2.2.2. Osnivanje Biznis Inkubator Centra (BIC)

Nosioci: DOO Biznis Inkubator Centar

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, Ministarstvo privrede kroz Nacionalni investicioni plan, i Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), kroz program CRDA.

Očekivani rezultat: Podrška razvoju preduzetništva, formiranje novih malih preduzeća u okviru BIC, podrška formiranju novih malih preduzeća izvan BIC, i otvaranje novih radnih mesta.

2.2.3. Osnivanje Zone Unapređenog Poslovanja (ZUP)

Nosioci: Udruženje građana - Jug Bogdan

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet i Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), kroz program MEGA i CRDA.

Očekivani rezultat: Unapređenje poslovne klime, otvaranje novih radnih mesta i ekonomska vitalnost centralne gradske ulice kroz infrastrukturna poboljšanja, pružanje usluga članovima udruženja, lobiranje i promotivne aktivnosti.

2.2.4. Osnivanje i opremanje Biznis Informacionog Centra

Nosioci: DOO Biznis Inkubator Centar i opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), kroz program MEGA i CRDA.

Očekivani rezultat: Osnivanje i opremanje Biznis Informacionog Centra u okviru Biznis Inkubator Centra u cilju unapređenja poslovanja firmi koje koriste usluge Centra, kvalitetna i brza usluga, razmena informacija i profesionalni odnos sa investitorima.

2.2.5. Osnivanje Trening Centra (TC)

Nosioci: DOO Biznis Inkubator Centar i opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), kroz program MEGA i CRDA.

Očekivani rezultat: Osnivanje i opremanje TC u saradnji sa Radničkim univerzitetom, u okviru Biznis Inkubator Centra u cilju dodatne edukacija (prekvalifikacija i dokvalifikacija) zaposlenih i nezaposlenih sa teritorije opštine Prokuplje, u cilju zadržavanja postojećih i privlačenja novih investicija.

2.2.6. Podrška osnivanju poslovnih udruženja / asocijacija / klastera

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 5 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Ministarstvo privrede)

Očekivani rezultat: Udruživanje lokalnog poslovnog sektora u unije i asocijacije i formiranje klastera (prehrambeni klaster, metalski klaster, tekstilni klaster, itd) u cilju zajedničkog zastupanja interesa i povezivanja sa potencijalnim partnerima kako u opštini tako i izvan teritorije opštine.

2.2.7. Osnivanje i trening opštinskog tima u cilju pružanja podrške lokalnoj poslovnoj zajednici

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: Uz koordinaciju aktivnosti od strane kancelarije za LER, osnivanje i trening opštinskog tima sastavljenog od predstavnika svih opštinskih odeljenja, sluzbi, JP, JKP i opštinskog rukovodstva, za podršku lokalnoj poslovnoj zajednici u oblasti finansija, prava, kontakata sa republičkim institucijama, informacija, itd. A sve u cilju bolje saradnje i boljeg pružanja usluga.

2.3.1. Priprema baze podataka postojećih prerađivačkih kapaciteta u privatnom vlasništvu

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: Pripremljena baza podataka svih prerađivačkih kapaciteta na teritoriji opštine Prokuplje (hladnjače, sušare, mlekare, klanice, pekare, itd.)

2.3.2. Podrška razvoju prerađivačkih kapaciteta u poljoprivredi po standardima EU (ISSO i HCCP) i uvođenje Euro GAP - a (hladnjače, sušare, mlekare, klanice)

Nosioci: Opština Prokuplje - Odeljenje za poljoprivredu i Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, Fond za razvoj stočarstva i Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

Očekivani rezultat: Povećan broj privrednih subjekata koji posluju po standardima EU, bolji kvalitet poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, povećan izvoz poljoprivrednih proizvoda i robe sa teritorije opštine, nove investicije i nova radna mesta.

Ključno pitanje C: PRIVLAČENJE INVESTICIJA

- Priprema odgovarajućih lokacija, unapređenje kvalifikacija radne snage i razvoj turizma u cilju privlačenja investicija, kroz unapređenje rada lokalne samouprave, marketing i promociju -

U današnjoj ekonomiji spoljne investicije su postale izuzetno značajne. One ne samo da unose neophodna finansijska sredstva u lokalne ekonomije, nego i nove menadžerske veštine, inovacije, tehnologije, nova tržišta i nove poslovne šanse za lokalna mala i srednja preduzeća (MSP). U isto vreme, ova oblast je vrlo konkurentna i zemlje, regioni i gradovi nude sve moguće vrste podsticaja kako bi pridobili nove investitore.

Tehnička infrastruktura, postojanje objekata i dobro pripremljenih lokacija za novu izgradnju, raspoloživost kvalifikovane radne snage, poslovna klima, imidž, kvalitet i pružanje opštinskih usluga predstavljaju komponente sposobnosti da se privuku spoljne investicije. Na sposobnost privlačenja novog kapitala u lokalnu ekonomiju takođe direktno utiče uspešnost efektne marketinške i promotivne strategije koju obezbeđuje poseban lokalni tim.

Kad se govori o privlačenju investicija, treba takođe naglasiti da se veliki broj stanovništva Opštine nalazi na radu u drugim delovima Srbije, pre svega u Beogradu, a i u inostranstvu, i da treba pripremiti mere i aktivnosti, koje treba da ih motivišu da investiraju u Opštinu. Program aktivnosti će se pripremiti nakon što se u kontaktima sa građanima koji rade van Opštine sagledaju glavne prepreke koje postoje, kao i dodatne mere koje bi mogle da ih stimulišu da ulažu i investiraju.

Privlačenje direktnih stranih investicija biće jedan od prioriteta strategije lokalnog ekonomskog razvoja opštine Prokuplje, i treba da se oslanja na sledeće elemente:

- **Povoljno poslovno okruženje.** Osnivanje novih i rast postojećih preduzeća i radnji, kao i dolazak stranih investicija, su kritični elementi ubrzanja razvoja kako Srbije tako i opštine Prokuplje. Stoga, na nivou lokalne samouprave treba da se uspostavi sistem mera koje treba da reše identifikovane probleme vezano za procedure, troškove osnivanja i poslovanja privrednih subjekata i da obezbedi ubrzanje procedura prilikom izdavanja građevinskih dozvola. Takođe, treba razviti i sistem podsticaja, pre svega iz domena lokalnih komunalnih taksi, koji treba da ulaganje u opštinu Prokuplje učine privlačnijim u odnosu na druge opštine iz okruženja. S tim u vezi treba razmotriti mogućnost snižavanja visine administrativnih, komunalnih i drugih dažbina, koje se plaćaju na nivou Opštine.
- **Lokacije.** Postojanje spiska dobro pozicioniranih parcela zemljišta opremljenih infrastrukturom, po razumnim cenama, uključujući i pristupačne cene energije, predstavlja neophodnost kada se konkuriše za investicije koje otvaraju radna mesta. Potrebno je istaći da dolazak novih investicija može, ali uopšte i ne mora da bude vezan za postojeću industrijsku strukturu u Opštini, pa čak ni za raspoloživost radnih, tehnoloških i prirodnih resursa koji postoje. Štaviše, nove strane direktne investicije, naročito one velikog obima, često donose diskontinuitet u odnosu na dotadašnju strukturu, i uspostavljaju potpuno nov profil privrede u lokalnoj zajednici. Konačno, kad opština Prokuplje, nekom potencijalnom investitoru ponudi infrastrukturno opremljene lokacije, sa svim komunalnim uslugama, imaće veliku konkurentsku prednost u odnosu na ostale srpske gradove i opštine, i pokazuje svoju rešenost da privuče nove investicije.

- **Podrška postojećim MSP.** Uspešna strategija lokalnog ekonomskog razvoja, treba da se zasniva na stvaranju takve poslovne klime koja će, ne "samo" privući investicije koje otvaraju nova radna mesta, nego i zadržati postojeće firme i podstaći porast broja novih preduzetnika.
Pružanjem usluga postojećim MSP, uključujući i usluge marketinga, mora profesionalno da upravlja dobro organizovano odeljenje opštinske uprave, koje uživa poštovanje poslovne zajednice Prokuplja i njegovih političkih lidera.
- **Turizam.** U prethodnom periodu Opština Prokuplje nije, na žalost, pridavala značaj turizmu i nije videla interes za ulaganja u ovu oblast. Dokazi za to su: zapušten hotel prepušten privatniku, uništeno odmaralište u Ajdanovcu, zanemaren i zaboravljen najznačajniji objekat - „Savićevac" na Hisaru, nepostojanje Turističke organizacije i strateških planova, itd. Tek 2005. godine opština počinje da ozbiljnije posvećuje pažnju turizmu, ali posledica dosadašnjeg nemara je i činjenica da se u Strategiji razvoja turizma Republike Srbije nigde ne pominje naša opština što može imati reperkusije na dalji razvoj ove veoma važne privredne grane.

Ovaj nedostatak može se nadoknaditi hitnim definisanjem pozicije i prepoznatljivosti opštine Prokuplje u turizmu - izradom branding promotivne strategije. To je prvi korak do cilja - pozicioniranje Prokuplja kao poželjne i atraktivne turističke destinacije. Promotivnu branding strategiju (PBS) bi sprovela novoosnovana Služba za turizam pri Turističko-sportskom centru Prokuplja. PBS bi obuhvatao i opsežni pregled svih potencijalnih turističkih destinacija, trenutno stanje i mogućnosti za ulaganje i kasniju afirmaciju. Osnovna svrha PBS je potenciranje raspoloživih destinacija i kapaciteta i pozicioniranje turističkog brenda za koji se izrađuje medija plan promotivnih aktivnosti. Sprovođenje Promotivne branding strategije podrazumevalo bi izradu CD prezentacije Prokuplja, turističke mape Prokuplja i brošura za konkretne destinacije.

Da bi uopšte razmišljali o tom cilju potrebno je urediti glavne turističke destinacije – putnu, komunalnu, i turističku infrastrukturu. Aktuelne destinacije za planinski, lovni, rekreativni, a u perspektivi zimski i ruralni turizam je „Beli Kamen“, sportski turizam je kompleks Hisar, planinski i zimsko-rekreativni „Jastrebac“ i banjski „Suva česma“. U ovim reonima potrebno je izraditi planove i projekte za izgradnju ili popravku komunalnih, putnih i turističkih infrastruktura. Nakon utvrđivanja prioriteta pristupilo bi se ulaganjima, izgradnji i opremanju pojedinih destinacija.

Da bi Prokuplje moglo da primi i ugosti veći broj turista, osnovni uslov je izgradnja smeštajnih kapaciteta (hotela, motela, privatnog smeštaja) ili dogradnja prilagođavanje postojećih kapaciteta. Potrebno je izraditi projektni plan i odabrati atraktivnu lokaciju za izgradnju hotela visoke ili srednje kategorije.

U međuvremenu je potrebno sprovesti permanentnu edukaciju i obuku zaposlenih u turizmu, ugostiteljstvu i uslugama. U zavisnosti od potreba i mogućnosti prilagoditi sistem i vrstu edukacije. Za zaposlene u Turističko-sportskom centru potrebno je organizovati seminare i kurseve za učenje stranog jezika, vodičke službe, savremenih komunikacija u turizmu i sl., u saradnji sa Turističkom organizacijom Srbije, Univerzitetskim ustanovama i nevladinim sektorom. Zaposlenima u ugostiteljstvu besplatnu obuku pružiće Viša poslovna škola iz Blaca.

U saradnji sa republičkim organima potrebno je svesti na minimalni nivo prisustvo sive ekonomije u sektorima usluga, ugostiteljstva i trgovine.

Veoma je važno da se osmisle i implementiraju mere i postupci zaštite i održavanja glavnih prirodnih i kulturno-istorijskih resursa, posebno na pomenutim destinacijama.

3. Akcioni plan:

Cilj 3.1. Priprema odgovarajućih lokacija, zgrada i infrastrukture za razvoj postojećih biznisa i privlačenje investicija

Projekti:

- 3.1.1. Priprema baze podataka o raspoloživom zemljištu (veličina, svojina, infrastruktura, prirodni resursi)
- 3.1.2. Izrada Generalnog plana Prokuplja
- 3.1.3. Infrastrukturno opremanje lokacije za investiranje
- 3.1.4. Priprema baze podataka o raspoloživom poslovnom prostoru (velicina, svojina, infrastruktura)

Cilj 3.2. Konstantno unapređenje kvalifikacija i sposobnosti lokalne radne snage i prilagođenje potrebama tržišta

Projekti:

- 3.2.1. Izrada programa novih obrazovnih profila i organizovanje praktične nastave u skladu sa zahtevima tržišta
- 3.2.2. Izrada programa obuke i treninga za obrazovanje i edukaciju menadžera

Cilj 3.3. Uspostavljanje povoljnog poslovnog okruženja

Projekti:

- 3.3.1. Osnivanje Kancelarije za lokalni ekonomski razvoj
- 3.3.2. Priprema za izradu GIS - a, kroz pocetak digitalizacija postojećih podataka (infrastruktura - podzemni / nadzemni katastar)
- 3.3.3. Osnivanje Centra za izdavanje građevinskih dozvola
- 3.3.4. Priprema stimulativnih mere za privlačenje novih investicija
- 3.3.5. Priprema i redovno ažuriranje baza podataka o radnoj snazi, investitorima, obrazovnim i finansijskim institucijama

Cilj 3.4. Priprema marketinške strategije i promocija opštine u Srbiji i regionu

Projekti:

- 3.4.1. Priprema WEB prezentacije za lokalni ekonomski razvoj
- 3.4.2. Priprema i štampanje promotivnog materijala - brošure / flajeri
- 3.4.3. Priprema strategije za promociju opštine Prokuplje
- 3.4.4. Priprema akcionog plana za promociju preduzetništva, malih i srednjih preduzeća
- 3.4.5. Priprema strategije za promociju poljoprivrednih proizvoda i robe sa teritorije opštine Prokuplje

Cilj 3.5. Pozicioniranje Prokuplja kao atraktivne turističke destinacije

Projekti:

- 3.5.1. Promocija Prokuplja kroz unapredjenje turističke infrastrukture i primenu adekvatne marketing i promotivne strategije
- 3.5.2. Izrada programa obuke i edukacije radne snage u oblasti turizma, trgovine i ugostiteljstva
- 3.5.3. Zaštita i održavanje prirodnih i kulturnih resursa

Prioritetni projekti:

3.1.1. Priprema baze podataka o raspoloživom zemljištu (veličina, svojina, infrastruktura, prirodni resursi)

Nosioci: Opština Prokuplje - JP, „Direkcije za izgradnju, urbanizam i stambene poslove“ u saradnji sa Odeljenjem za urbanizam i komunalno - stambene poslove

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: Pripremljena baza podataka o raspoloživom zemljištu koje se može ponuditi potencijalnim investitorima (green field investicije).

3.1.2. Izrada Generalnog plana Prokuplja

Nosioci: Opština Prokuplje - JP, „Direkcije za izgradnju, urbanizam i stambene poslove“ u saradnji sa Odeljenjem za urbanizam i komunalno - stambene poslove

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Republička Ministarstva)

Očekivani rezultat: Izrađen GP Prokuplja sa tačno utvrđenim lokacijama za investiranje, tj. gradskim građevinskim zemljištem koje se može ponuditi potencijalnim investitorima.

3.1.3. Infrastrukturno opremanje lokacije za investiranje

Nosioci: Opština Prokuplje - JP, „Direkcije za izgradnju, urbanizam i stambene poslove“ u saradnji sa Odeljenjem za urbanizam i komunalno - stambene poslove i KJP „Vodovod,“

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Republička Ministarstva)

Očekivani rezultat: Infrastrukturno opremljena lokacija za investiranje (voda, kanalizacija, put, struja, telekomunikacije, itd.).

3.1.4. Priprema baze podataka o raspoloživom poslovnom prostoru (velicina, svojina, infrastruktura)

Nosioci: Opština Prokuplje - JP, „Direkcije za izgradnju, urbanizam i stambene poslove“ u saradnji sa Odeljenjem za urbanizam i komunalno - stambene poslove

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: Pripremljena baza podataka o raspoloživom poslovnom prostoru koje se može privesti nameni i ponuditi potencijalnim investitorima (brown field investicije).

3.3.1. Osnivanje Kancelarije za lokalni ekonomski razvoj

Nosioci: Opština Prokuplje - Predsednik opštine i načelnik opštinske uprave u saradnji sa Odeljenjem za privredu i finansije

Vremenski okvir: KLER je osnovana Juna 2006 god. i u 2007 god. predstoji edukacija osoblja i uspostavljanje pune funkcionalnosti.

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: Sistematski i organizovana promocija opštine Prokuplje u cilju lokalnog ekonomskog razvoja kroz aktivnosti KLER u projektima za razvoj sela i poljoprivrede, razvoj preduzetništva i MSP i privlačenje investicija.

3.3.2. Priprema za izradu GIS - a, kroz pocetak digitalizacija postojećih podataka (infrastruktura - podzemni / nadzemni katastar)

Nosioci: Opština Prokuplje - JP „Direkcije za izgradnju, urbanizam i stambene poslove“ u saradnji sa Odeljenjem za urbanizam i komunalno - stambene poslove, KJP „Vodovod“, i ostalim lokalnim i republičkim institucijama i službama

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, javna preduzeća, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Republička Ministarstva)

Očekivani rezultat: Kompletna digitalizacija postojeće infrastrukture (podzemni i nadzemni katastar).

3.3.3. Osnivanje Centra za izdavanje građevinskih dozvola

Nosioci: Opština Prokuplje - JP „Direkcije za izgradnju, urbanizam i stambene poslove“ u saradnji sa Odeljenjem za urbanizam i komunalno - stambene poslove, KJP „Vodovod“, i ostalim lokalnim i republičkim institucijama i službama

Vremenski okvir: 12 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, javna preduzeća, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Republička Ministarstva)

Očekivani rezultat: Brže i kvalitetnije pružanje usluga svim domaćim, stranim investitorima i lokalnoj poslovnoj zajednici.

3.3.4. Priprema stimulativnih mere za privlačenje novih investicija

Nosioci: Opština Prokuplje - JP „Direkcije za izgradnju, urbanizam i stambene poslove“ u saradnji sa Odeljenjem za urbanizam i komunalno - stambene poslove, KJP „Vodovod“,

Vremenski okvir: 8 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, javna preduzeća, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Republička Ministarstva)

Očekivani rezultat: Privlačenje direktnih stranih i domaćih investicija.

3.3.5. Priprema i redovno ažuriranje baza podataka o radnoj snazi, investitorima, obrazovnim i finansijskim institucijama

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 6 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: Pripremljene kompletne i ažurirane baze podataka

3.4.1. Priprema WEB prezentacije za lokalni ekonomski razvoj

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 5 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: Unapređenje postojeće WEB prezentacije opštine Prokuplje kroz pripremu kompletne WEB prezentacija kancelarije za LER, lokacija za investiranje, ažurirane baze podataka, itd.

3.4.2. Priprema i štampanje promotivnog materijala - brošure / flajeri

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 7 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet i Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), kroz program CRDA.

Očekivani rezultat: Unapređenje postojećeg i priprema novog promotivnog materijala opštine Prokuplje u cilju promocije opštinskih potencijala i lokacija za investiranje.

3.4.3. Priprema strategije za promociju opštine Prokuplje

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 4 meseca

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: Pripremljena kompletna strategija promocije opštine Prokuplje (mediji, sajmovi, štampani materijal, poljoprivreda, MSP, investiranje, itd.).

3.4.4. Priprema akcionog plana za promociju preduzetništva i MSP

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 5 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: U skladu sa strategijom za promociju opštine Prokuplje, pripremljen plan za promociju preduzetništva i MSP i izrađen vodič za MSP).

3.4.5. Priprema strategije za promociju poljoprivrednih proizvoda i robe sa teritorije opštine Prokuplje

Nosioci: Opština Prokuplje - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 5 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet

Očekivani rezultat: U skladu sa strategijom za promociju opštine Prokuplje, pripremljen plan za promociju poljoprivrednih proizvoda i robe sa teritorije opštine Prokuplje.

3.5.1. Promocija Prokuplja kroz unapređenje turističke infrastrukture i primenu adekvatne marketing i promotivne strategije

Nosioci: Opština Prokuplje - Turistička organizacija Prokuplja, u saradnji sa Kancelarijom za lokalni ekonomski razvoj

Vremenski okvir: 5 meseci

Izvor finansiranja: Opštinski budžet, donacije i transferi sa drugih nivoa vlasti (Ministarstvo za turizam, trgovinu i ugostiteljstvo)

Očekivani rezultat: Unapređena turistička infrastruktura, promocija turističkih potencijala opštine Prokuplje, veći broj turista i posetioca.

PLAN IMPLEMENTACIJE

Akcionni plan za lokalni ekonomski razvoj opštine Prokuplje obuhvata period 2007 - 2011. godine. Komisija za strateško planiranje pripremila je predloge prioriternih projekata čija implementacija vodi ka ostvarenju definisanih ciljeva razvoja po ključnim oblastima. Obaveza nosilaca aktivnosti je da u planiranom vremenskom okviru pripreme projektnu dokumentaciju i koordiniraju upravljanje projektima.

U cilju obezbeđivanja planske implementacije projekata, biće formiran Savet za ekonomski razvoj. Ovaj Savet biće nadležan da koordinira sve planirane razvojne aktivnosti sa utvrđenim nosiocima.

Skupštinski odbor za ekonomski razvoj

Odbor za ekonomski razvoj je stalno telo koje će biti formirano sa ulogom u:

- praćenju i ocenjivanju realizacije projekata i projektnih zadataka iz Strateškog plana
- reviziji postojećeg Strateškog i akcionog plana
- podrška predsedniku opštine u odlučivanju vezanom za ekonomske i razvojne programe
- podrška Kancelariji za lokalni ekonomski razvoj
- podrška u procesu privatizacije društvenih i javnih preduzeća

Odbor će se sastojati od 11 članova.

Dok nekoliko karakteristika razlikuje strateško planiranje od drugih vrsta planiranja i postavljanja opštih ciljeva, implementacija je ono što ga u potpunosti izdvaja. Ključ za strateško planiranje je orijentisanost ka akciji i usmeravanje resursa na ključna pitanja. **Faza implementacije nosi parametre kojima se može oceniti uspešnost procesa strateškog planiranja.**

Ovim akcionim planom identifikovane su vođe, koji će preuzeti odgovornost za implementiranje strategija i ostvarivanje ciljeva.

Različite organizacije koje su pomogle da se identifikuju komponente akcionih planova će ih sada implementirati.

Procesom strateškog planiranja obezbeđeno je da svaki učesnik:

- bude upoznat sa svojim zaduženjima
- zna željeni rezultat
- prihvati odgovornost za aktivnosti i rezultate

- zna vremenski okvir u kome je potrebno izraditi strategije
- bude posvećen ostvarivanju željenih rezultata

Uspešan proces strateškog planiranja prepoznaje potrebu **za praćenjem** onoga što je realizovano i upoređivanjem sa planom.

Proces praćenja će obuhvatiti sledeće aktivnosti:

- Step en uspešnosti strategije u poređenju s planom i akcionim planom
- Utrošeno vreme i finansijska sredstva u poređenju sa dodeljenim sredstvima
- Promene (pojedinci i organizacije), koje mogu uticati na realizaciju poslova
- Spoljašnje promene, koje mogu da utiču na plan
- Ocena rezultata nakon implementiranja strategije

Plan je projektovan tako da se njegovi zadaci i strategije mogu meriti i pratiti.

Praćenje je nužna funkcija zbog toga što se time osigurava da su radnje realizovane i da se čine napori da se osigura prilagođavanje promenama u okviru raspoloživih ili neophodnih sredstava. Ukoliko se okruženje drastično promeni zatvaranjem najvećih preduzeća, neočekivanim gubitkom infrastrukture ili otvaranjem velikog broja novih radnih mesta, Savet za rukovođenje implementacijom može da sazove Komisiju za strateško planiranje da razmotri nove ili alternativne strategije.

Nakon prve godine implementacije, predsednik opštine saziva Komisiju za strateško planiranje radi zvanične ocene uspeha. Ovo je mogućnost da se akcioni planovi ažuriraju i da se osigura da su pretpostavke procesa strateškog planiranja i dalje ispravne.

ANEKS 1

PROFIL OPŠTINE PROKUPLJE

1. Opšti uslovi

1.1. Položaj i veličina

Opština Prokuplje se prostire na površini od 759 km², a broj stanovnika koji žive u toj opštini iznosi 48.501. Grad Prokuplje se nalazi na sledećim geografskim kordinatama: 43' 13' g.š. 21' 35' g.d., na nadmorskoj visini od 255 m, a broj stanovnika koji živi na teritoriji grada Prokuplja iznosi 27. 673.

Povoljan geografski položaj i konfiguracija terena uslovili su da najznačajnija srednjebalkanska transverzala koja povezuje Crno More s Jadranskim, delom ide upravo Toplicom, zatim Kosanicom i preko Kosova i Metohije, čineći najkraću vezu između Moravsko-varinarske doline i Jadranskog mora. Ovaj putni pravac, uz niz sporednih, bio je od prvorazrednog značaja za sva istorijska i kulturna kretanja u ovom delu naše zemlje.

1.2. Kratak istorijski pregled

Tragovi najstarijeg naselja potiču iz predrimskog doba, otkriveni su u podnožju Hisara. Još uvek pretpostavljamo da se rimski vojni logor nalazio na vrhu Hisara, a da je civilno naselje nastalo na istočnoj padini. Od ovoga naselja sačuvani su ostaci hrama posvećenog Herkulu (kod Latinske crkve) i temelji gradskog kupatila u porti varoške crkve.

Kako se grad nalazi vekovima na istom mestu i kako se razvijao uz glavnu ulicu koja je paralelna s rekam, ostaci prošlosti su slabo očuvani. Traju zidine staroga grada, tvrđave na Hisaru koja je tek delom otkrivena, traje crkva sv. Prokopija u podnožju brda i mala, Latinska crkva u neposrednoj blizini.

Današnji grad Prokuplje smešten je duž obala reke, tamo gde se završava njen srednji tok i odakle se, na izlasku iz grada, kotlina širi u plodnu dobričku ravnicu. Okružen i stešnjen Hisarom (358), Borovnjakom (393), Gubom (339) i Sokolicom (474), grad je veoma gusto naseljen, razmešten na nadmorskoj visini 250 - 350 m. Nova naselja niču na slobodnim površinama prema Plehanov kući, Đurevcu, prema Stražavi, gotovo spajajući grad s obližnjim selima.

U Prokuplje se stiže iz pravca Niša, kraćim putem preko Merošine ili dužim preko Doljevca, jedan putni pravac vodi na zapad ka Kuršumliji, a kod Beloljina se odvaja put ka Kruševcu. Današnja varoš je izgrađena uglavnom u 20. veku. Graditeljska aktivnost odvijala se po projektima beogradskog arhitekta Branka Tanazovića kome je asistirao Dragutin Maslač, u duhu modernizovanog akademizma. Najznačajnije su svakako zgrada okružnog načelstva, današnja Skupština opštine, zgrada u kojoj je smeštena osnovna škola "N.S. Tatko", zatim zgrada nekadašnje Pošte, a danas zgrada Narodnog muzeja Toplice (1925). Zgradu Sokolskog doma projektovao je Momir Korunović. Iz ovog vremena je i zadužbina doktora

Alekse Savića podignuta po njegovoj želji na Hisaru koja je, zahvaljujući istaknutom položaju, postala gotovo zaštitni znak varoši.

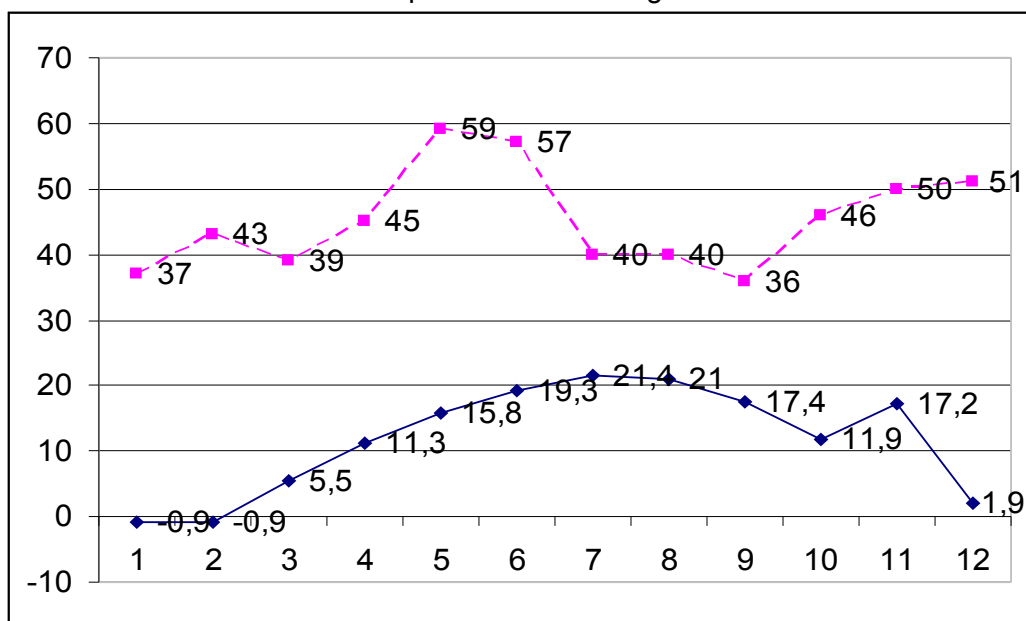
2. Prirodni činioci

2.1. Klima i geografski položaj

Umereno-kontinentalna klima sa blagim prelazima između godišnjih doba u kotlini, ali zato duga i oštra zima na planini, uslovlili su plodno tle duž reke i njenih pritoka, bogatstvo šumama i pašnjacima kako na teritoriji opštine Prokuplje, tako i u širem okrugu.

Umereno – kontinentalna klima i brdsko planinsko područje, kao i bogatstvo podzemnim tekućim i termomineralnim vodama pruža povoljne uslove za ekonomski razvoj opštine.

Grafikon temperature i padavina u opštini Prokuplje
za period 1994-2004.g.

Prava crta – temperatura
Isprekidana crta – padavine

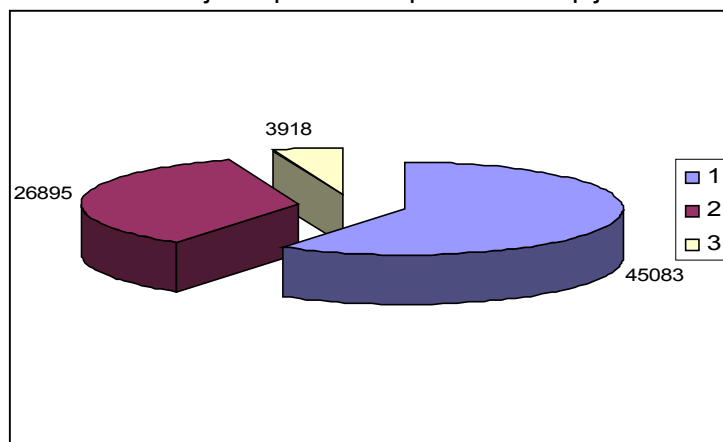
Povoljan geografski položaj i konfiguracija terena uslovlili su da najznačajnija Srednjobalkanska transverzala koja povezuje Crno more sa Jadranskim, delom ide upravo Toplicom, preko Kosova i Metohije, čineći najkraću vezu između Moravsko – Vardarske doline i Jadranskog mora. Ovaj putni pravac je od prvorazrednog značaja za sva istorijska, privredna i kulturna kretanja u ovom delu naše zemlje.

2.2. Zemljište i živi svet

2.2.1. Zemljište

Područje opštine Prokuplje prostire se na površini od 75.896 ha. Od ove površine poljoprivredno zemljište zauzima 45.083 ha ili 60%, šuma 26.895 ha ili 35% i neplodno zemljište 3.918 ha ili 5%. (grafikon 1.)

Grafikon 1. Struktura zemljišne površine opštine Prokuplje

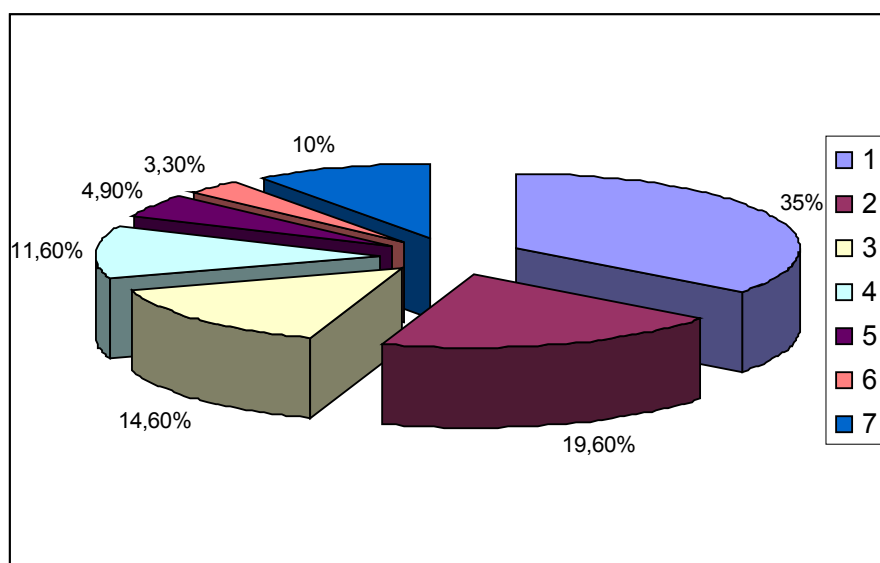

Od površine poljoprivrednog zemljišta 45.083 ha, obradive površine su 81,6 % ili 36.79 ha. Ova obradiva površina zemljišta u opštini podeljena je na 210.000 parcela što znači da je 1ha obradive površine podeljen na 4,3 parcele. Ovako usitnjeni posedi dodatno ugrožavaju eksploataciju zemljišta kao i njegovu ekološku zaštitu.

Pomenute površine zemljišta su 98% u privatnoj svojini, a ostatak je u državnoj svojini. Privatnom svojinom zemljišta gazduje oko 16.585 domaćinstava što po jednom domaćinstvu iznosi oko 2,8 ha zemlje. Domaćinstva su naseljena u 107 naselja.

Zemljište je sa veoma raznovrsnim pedološkim karakteristikama. Geološka podloga je osnov za ostvarivanje određenog tipa zemljišta, a takođe značajan uticaj imaju reljef i klima. Na osnovu toga izdvajamo sledeće tipove zemljišta: gajnjača 35%, gajnjača u opodzoljavanju 19.6%, gajnjača skeletoidna 14.6%, smonica 11.6%, deluvijalni nanosi 4.9%, aluvijalni nanosi 3.3% rendzine, sirozem i dr 10%. (grafikon 2.)

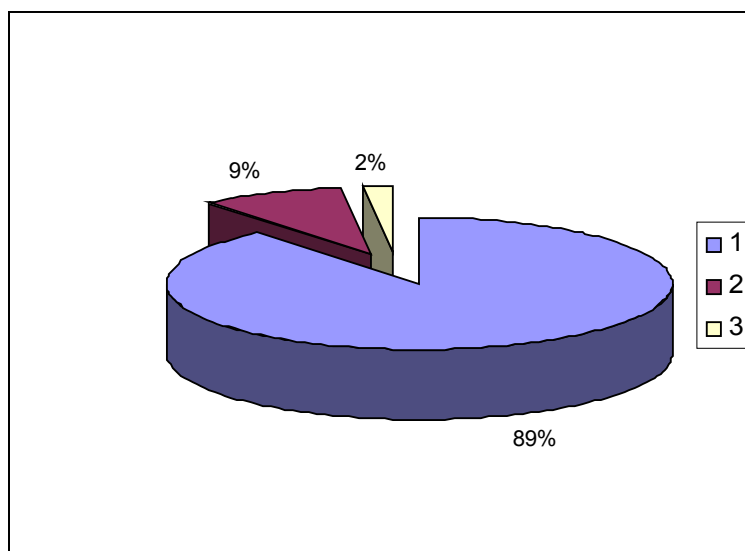
Grafikon 2. Tipovi zemljišta

Zemljište po bonetskoj vrednosti kreće se od prve do osme klase. Površine zemljišta pod prvom klasom 1%, druga klasa 5.8%, treća klasa 17%, četvrta klasa 24%, peta klasa 20%, od šeste do osme 32%.

Na obrađenim površinama zemljišta gaje se različite biljne kulture (grafikon 3) i to 89% ratarske kulture, 9% voćarske kulture i 2% vinove loze.

Grafikon 3. **Struktura obradivih površina**

Zemljište pored reka koristi se za proizvodnju ratarskih kultura, a u brdsko-planinskom području za gajenje voćarskih kultura od kojih vodeću ulogu ima višnja. Za voćarsku proizvodnju postoje izvanredni kako prirodni tako i zemljišni uslovi koji su uglavnom i iskorišćeni.

Degradacija zemljišta

Prirodna degradacija

- Konfiguracija zemljišta je većim delom brežuljkasta do brdsko planinska. Plitak i rastresit pedaloški pokrivač, olujne kiše praćene pljuskovima, nepravilna obrada zemljišta, loš izbor poljoprivrednih kultura doveli su do erozije zemljišta.
- Prema količini padavina ovo područje može da se svrsta u aridne. Za zadnjih deset godina 1994-2004. godine prosečno je palo oko 580 mm padavina, a one su smanjene u odnosu na protekli period za 50 do 80 mm. Ovako nedovoljne padavine koje se periodično javljaju i uglavnom su u obliku pljuskova ugrožavaju podlogu kao i visoke temperature koje se javljaju u tom periodu (u toku vegetacije biljaka). Ublažavanje suše navodnjavanjem je nedovoljno, jer od ukupno obradivih površina navodnjava se oko 1% i to nestručno, potapanjem cele zemljišne površine.

Antropogena degradacija

- Nekontrolisanim unošenjem određenih mineralnih đubriva kvari se struktura zemljišta kao i hemijski sastav zemljišta što se odražava na povećanje kiselosti zemljišta (povećanjem fosforne kiseline u zemljištu). Velika i nekontrolisana upotreba hemijskih sredstava za zaštitu bilja i herbicida dodatno zagađuju zemljište, vodotokove, jednom rečju životnu sredinu. Pojedini pesticidi ostaju i razlažu se po nekoliko godina u zemljištu. Nepravilnom upotrebom herbicida menjamo biljnu floru što se i te kako odražava na kvalitet i zagađenost zemljišta.

2.2.2. Vegetacija i životinjski svet

Tačni podaci o rasprostranjenosti biljnih i životinjskih vrsta na teritoriji opštine Prokuplje nedostaju. Opština ne raspolaže takvim podacima, ali u nacrtu LEAP dokumenta definisano je da jedna od prioritetnih aktivnosti je izrada stručne studije koja će prikazati tačnu sliku o vrstama: rasprostranjenost, ugroženost i evidentirati način i vrstu zaštite. Takođe, istim dokumentom je predviđena i izrada karte koja će da prikaže te podatke.

2.2.3. Zaštićene prirodne vrednosti

Prostori posebnih prirodnih vrednosti kao i zaštićene oblasti nisu označeni, ali postoje tendencije stavljanja pod zaštitu prostora epigenije Toplice, brda Hisar i skupa planina istočno od Prokuplja: Sokolovica, Vidojevica, Arbanaška, Pasjača. Trenutno se pod zaštitom nalaze stabla kao spomenici prirode (takozvana stabla zapisi). U izradi je predlog zaštite za još 5 stabala na teritoriji opštine Prokuplje.

2.3. Prirodni resursi

Izuzetno bogat vodni potencijal – sagledan preko termo mineralnih podzemnih i tekućih voda, kao i veštačke brane sa određenim kapacitetom vode (brana Bresnica, brana na Rastovničkoj reci i bunari na lokaciji zvanj Hisar).

Šumsko bogatstvo je izuzetno važan prirodni resurs i kvalitetno poljoprivredno zemljište koje predstavlja važan potencijal, pogotovo pri planiranju i razvijanju poljoprivrednih grana.

Prostor teritorije opštine Prokuplje je posebno bogat biljnim i životinjskim svetom koji prati klimatske prilike ovog područja.

3. Životna sredina i stepen ugroženosti

Životna sredina na teritoriji opštine je relativno očuvana u granicama normale. Međutim, zbog nerešenosti komunalnih problema koji se odnose na problem odlaganja čvrstog komunalnog otpada na neadekvatan prostor (smetlišta na obalama reke Toplice), nerešeno pitanje prečišćavanja otpadnih komunalnih voda, kao i neadekvatna i zastarela vodovodna mreža ukazuju da postoji latentna opasnost da ova sredina vrlo lako pređe u sredinu sa određenim stepenom ugroženosti po kvalitet života, a samim tim i zdravlje ljudi. Drvna industrija "Kopaonik" u Kuršumlji je trenutno jedan od najvećih zagađivača koji vidno zagađuje reku Toplicu, a ovaj zagađivač se nalazi na teritoriji opštine Kuršumlja.

4. Stanovništvo

Kao što je na početku Profila navedeno, broj stanovnika na teritoriji opštine Prokuplje iznosi 48 501.

Polna struktura stanovništva : muškarci 23 989, žene 24 212, a procenat seoskog stanovništva u odnosu na ukupan broj stanovnika je 43%. Ukupno stanovništvo ispod 7 godina 3 493, od 7-14 god. 4 737, od 15-27 god. 8 014, od 28-59 god. 20 424, od 60 i više godina 11 833.

Pokazatelji siromaštva i zdravlja

Procenat nezaposlenih u odnosu na radno sposobne iznosi 26,1%.

Prosečni mesečni neto prihod u privredi je 5 126 din, a u vanprivredi 14810 din.

Prosečni mesečni neto prihod radne populacije: privreda - 5 126 din i vanprivreda - 14 810 din.

Procenat stanovnika ispod granice siromaštva - 15%.

15% stanovnika je ispod granice siromaštva, a procenat stanovništva koji koristi neku vrstu socijalne pomoći je 4,5%.

Opština Prokuplje spada u ugroženije delove Srbije po pitanju zdravstvene zaštite, a svest stanovništva po pitanju istog je niska obzirom da se ishrana, kao jedan od pokazatelja zdravog života, bazira na tradicionalnom načinu ishrane koji izaziva bolesti kardiovaskularnog sistema.

Migracija

Migracije stanovništva iz sela i brzi porast broja stanovnika u gradovima adekvatno ne prati infrastruktura, tako da smetlišta i manje divlje deponije dodatno zagađuju zemljište kao i životnu sredinu. Migracija se kretala iz sela ka gradu, tako da su pojedina seoska područja brdsko planinskog karaktera pred izumiranjem. Prisutna je migracija iz opštinskog središta ka većim republičkim centrima, što ima za tendenciju smanjenje broja stanovnika za oko 5% u poslednjih 14 godina. Znatno broj stanovnika opštine Prokuplje se nalazi na privremenom radu u inostranstvu.

Identiteti

Velika kriza koja vlada poslednjih petnaest godina i odvajanje jednog broja građana većeg bogatstva od velike većine građana koji jedva preživljavaju, dovela je do podela u društvu na bogate i siromašne, a samim tim prouzrokovala je i niz drugih podela.

S obzirom na pomenuta raslojavanja koja nisu još uvek u nekoj velikoj meri izražena, za sada još uvek nema nekih izraženijih konflikata osim onih koji se javljaju u celom društvu. Nasilje, kriminal i rizik po pojedinca postoji i u opštini Prokuplje, ali na nivou republičkog preseka, dok nadležni nedovoljno reaguju kako bi se stepen ove vrste konflikta smanjio na najniži nivo.

Geografski položaj opštine Prokuplje predstavlja značaj za većinu istorijskih i kulturnih kretanja na ovom području, imajući u vidu da je i u prošlosti kroz našu opštinu prolazio glavni trgovački put za Dubrovnik, tako da su mnogi narodi ostavili trag u kulturnim i drugim nasleđima ove opštine.

Potrošačke navike prouzrokovane kulturnim posebnostima prisutne su uglavnom kod starijih osoba u nekim delovima opštine. U Prokuplju postoji etnička i religiozna različitost, ali se ta različitost ne tretira kao problem.

U procesu traganja za vizijom opštine učestvuju građani na više načina, ali jedan od najvažnijih je putem javnih rasprava i građanskih formuma.

Poštovanje tradicije je veoma zastupljeno na našim prostorima. Značaj porodice je veliki imajući u vidu jasno izražene patrijahalne odnose. Tradicija pripadnosti radničkoj klasi se javila u komunizmu, a postoje i porodice sa preduzetničkom tradicijom koja datira još od pre drugog svetskog rata, a koje su posle sloma komunizma nastavile sa tom tradicijom. Mešavina starog, tradicionalnog i novog, modernog, čini da imamo lepezu životnih stilova.

Što se tiče stava po pitanju vođstva i rukovodeće političke elite, stanovništvo opštine Prokuplje, imajući u vidu da su predhodne vlasti imale dosta problematične poteze koji su poljuljali narodno poverenje, zauzima i dalje sumnjičav stav.

5. Naselja

Opština Prokuplje je izuzetno velika po prostranstvu i ima, pored samog grada Prokuplja, još 107 naseljenih mesta. Privatni objekti su preovlađujući tip stanovanja, uglavnom privatni stambeni objekti, kuće i mali broj stambenih zgrada. Na žalost, nema podataka o tome koliko ljudi nema rešeno stambeno pitanje, kao i to koliko ljudi živi u neodgovarajućim stambenim uslovima. Osim toga, iz godine u godinu je sve veći broj ljudi bez odgovarajućih uslova stanovanja što je u skladu sa sve težom ekonomskom situacijom. Među građanima sa nerešenim i neodgovarajućim stambenim uslovima ima procentualno dosta pripadnika romske manjine.

S obzirom na veliki broj naselja na teritoriji opštine Prokuplje, veliki je problem rešiti infrastrukturne probleme na celom području, naročito u brdsko-planinskim naseljima. U gradu Prokuplju i prigradskim selima (gde živi veći broj stanovništva), nema izraženih problema u pogledu putnih mreža, snabdevanja električnom strujom i telefonskih priključaka, ali u selima daleko od grada postoje putni pravci koji nisu asfaltirani, a ima sela kod kojih je napon struje veoma slab i ne može da zadovolji potrebe stanovništva.

Obzirom da se na teritoriji opštine Prokuplje nalazi veći broj zaštićenih nepokretnih dobara, Opština Prokuplje čini sve napore da se zaštita održi na zadovoljavajućem nivou, kao i da se ta zaštita i unapredi. Jedan od najvećih spomenika je tvrđava starog grada na brdu Hisar, odnosno ostaci tvrđave (Jug Bogdanova tvrđava) kao i celo brdo Hisar kao okolina oko nepokretnog kulturnog dobra. Radi se dosta i na obnovi istorijskog i kulturnog nasleđa i sve aktivnosti tog tipa su usmerene na sledeće objekte: crkva Svetog Prokopija iz H veka, stara Latinska crkva na brdu Hisar, zgrada Opštine Prokuplje, zgrada Narodnog muzeja, veći broj spomenika, manastir Ajdanovac i arheološko nalazište Pločnik u kome su nađeni ostaci iz doba neolita.

6. Privreda

Ekonomski pokazatelji

Osnovna industrijska proizvodnja u opštini je prehrambena, a preovlađujući tip ekonomske aktivnosti je prerađivačka industrija 42,5%. Industrijska preduzeća koja imaju najveći značaj u opštini su: Kompanija „Hisar,“; Prokupac; "7 juli" Mala Plana; Fabrika obojenih metala; Milan Toplica; N.S.Tatko i Fiaz.

Trenutno postoji 193 malih i srednjih preduzeća na teritoriji naše opštine i manji broj velikih preduzeća, s tim što preovlađuje privatni sektor. Postupak privatizacije kod određenog broja preduzeća još uvek nije priveden kraju. U Prokuplju postoji lokalna agencija za razvoj, odnosno Agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća.

Zaposlenost u preduzećima i zadrugama je sledeća: 18,7%; zapošljenost u državnim organima i društvenim institucijama: 25,3%; lica koja samostalno obavljaju svoju delatnost: 5,4%. Procenat nezaposlenih 26,1% u odnosu na radno sposobne, a kvalifikacije koje su najčešće tražene su: dipl. matematičari, prof. engleskog jezika, dipl-inžinjeri tehničkih smerova. Najviše je ugrožena populacija od 21 do 27 godine. Što se tiče struke, procenat nezaposlenosti je najveći kod radnika tekstilne industrije. Problemom zapošljavanja se bavi isključivo Nacionalna služba za zapošljavanje.

Što se tiče vlasničkog prava nad zemljištem i drugim resursima unutar zajednice odnos je ravnomeran, odnosno, privatni i društveni odnos posedovanja zemljišta je približno isti.

Finansijski izvori

Interes za investiranje u proizvodnju u Prokuplju postoji, ali u nedovoljnoj meri. Trenutno najveća proizvodna jedinica je Kompanija "Hisar". Ostvareni su prvo vidovi kreditiranja i na taj način je ostvareno uključivanje banaka i osiguravajućih društava u aktivnosti lokalnog razvoja.

Kupovna moć u opštini Prokuplje je izuzetno mala, ispod republičkog nivoa.

6.1. Poljoprivreda

Ukupna obradiva poljoprivredna površina iznosi 36.790 ha. Godišnje se proizvede oko 25 000 tona pšenice, 8 000 tona kukuruza, 13 000 tona šljiva i preko 10 000 tona drugog voća.

Razvijeno je i stočarstvo, gde se godišnje otkupi blizu 1 700 tona krupne stoke. U toku obavljanja poljoprivrednih radova angažuje se oko 2 300 traktora i 80 kombajna.

Poljoprivreda je na prokupačkom području značajan oslonac razvoja opštine i značajan činilac egzistencije stanovništva. Zajedničko je za sve u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji da im je trenutno stanje ekonomski narušeno sa tendencijom da se stanje pogoršava i dobija na intenzitetu, bilo da je reč o korišćenju sopstvenih proizvodnih fondova i potencijala, bilo da je reč o korišćenju i drugih poljoprivrednih potencijala. Međutim, u skladu sa inicijativama društvene zajednice, očekuje se da će poljoprivreda dobiti svoje mesto koje po značaju zaslužuje i rešenjem vitalnih problema biti važan učesnik razvoja opštine.

Agroindustrija opštine je u jednom dužem vremenskom periodu u zaostajanju. Preduzeća iz te oblasti imaju značajan poslovni i tržišni renome, ali godinama posluju sa znatnim ekonomskim i finansijskim teškoćama. Preduzeća se moraju konsolidovati i programski i tehnološki i finansijski, s obzirom na broj upošljenih i relativno dobre i zdrave tehničke kapacitete. Ona ima mogućnosti daljeg razvoja i kroz postojeća i kroz nova preduzeća, ali konceptijski treba da se usmeri na proizvodnju zdrave hrane i pića i napitaka, jer ona sve više dolazi do izražaja i na svetskom i na domaćem tržištu.

U oblasti **primarne poljoprivredne proizvodnje** posluju: ZZ 1. Maj, ZZ Jastrebac, MV Kooperativa, ZZ Đurevac, Agrotoplica.

6.2. Industrija

U privredi opštine industrija zauzima značajno mesto u čijem okviru posluju privredne organizacije iz oblasti crne i obojene metalurgije: Fabrika obojenih metala, "Toplica" metalско preduzeće, iz oblasti nemetala: Fiaz, Fabrika stakla, Univerzalpromet-Feldspat, iz oblasti tekstilne industrije: Topličanka, Nikodije Stojanović-Tatko, Budućnost, iz oblasti prehrambene industrije: Kompanija Hisar, Prokupac, Milan Toplica, Mlinpromet, iz oblasti drvne industrije: Naš Dom, iz oblasti građevinarstva: Ciglana "7. juli", Berilje, iz oblasti trgovine: Eurokomerc, Rič, iz oblasti ugostiteljstva: Proturs. Mnogobrojni su problemi sa kojima se suočavaju privredni subjekti opštine. Počev od problema smanjenja fizičkog obima proizvodnje, iskorišćenosti proizvodnih kapaciteta, upošljenosti radnika, njihovoj slaboj motivisanosti, neadekvatnog odnosa između ukupnog broja upošljenih i u proizvodnji radno angažovanih radnika, problema u organizaciji procesa proizvodnje, obezbeđenju kvalitetnih obrtnih sredstava, problema u održavanju tekuće likvidnosti što privredne subjekte opštine čine manje atraktivnim u procesu privatizacije.

Mali je broj preduzeća koja su u stanju da obezbede minimum procesa proizvodnje kao što su: Kompanija Hisar, Prokupac, Ciglana "7. juli", Filcara "Tatko", FOM, Mlinpromet, Mlekara "Kalča", Rič, Eurokomerc.

6.3. Javna preduzeća

Javna preduzeća na teritoriji opštine Prokuplje su: JKP „Čistoća“, KJP „Gradski vodovod“, JP „Direkcija za izgradnju, urbanizam i stambene poslove Opštine Prokuplje“, i JKP „Tržnice“,.

Komunalna privreda u opštini je u veoma teškoj situaciji i postoje ogromne potrebe za rekonstrukcijom i modernizacijom postojećih kapaciteta, kada je u pitanju vodosnabdevanje

rekonstrukcija postojeće i izgradnja nove vodovodne mreže, izgradnja gradskog kolektora, gradske pijace, gradske deponije, groblja, trafostanica i dr.

7. Razvojne i demokratske karakteristike opštine

Kao što je ranije navedeno, stanovništvo učestvuje u procesima odlučivanja i donošenja opštinskih odluka putem javnih rasprava. Lokalni mediji su transparentni i u dobroj saradnji sa lokalnom samoupravom. Lokalni mediji su sledeći: RTS Toplica, TV TOP3, TV GRK, oko 7 radio stanica i nekoliko lokalnih novina od kojih su najznačajnije Topličke novine. Što se tiče institucija odgovornih za razvoj, u Prokuplju je osnovana Agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća, što je navedeno u prethodnim pasusima.

Razvoju opštine Prokuplje dosta su pomogli i podržali strani investitori i međunarodne organizacije, a najistaknutija je USAID (Američka agencija za međunarodni razvoj). USAID učestvuje u razvoju opštine Prokuplje već 4 godine kroz tehničku pomoć i donacije koje se odnose na infrastrukturni razvoj, unapredjenje kapaciteta lokalne samouprave i lokalni ekonomski razvoj, kroz programe CRDA, SLGRP i MEGA.

Ostale organizacije koje su svojim aktivnostima i donacijama doprinele razvoju opštine Prokuplje su sledeće: GTZ (izgradnja vodovoda i bunara), EAR (donacije, "Škole za demokratiju", "Gradovi za demokratiju", "Energija za demokratiju", razvojni programi kroz SKGO) i norveška Komuna Hemnes.

8. Edukacija i obuka

Po pitanju obrazovanosti stanovništva na teritoriji opštine Prokuplje, statistički podaci su sledeći: bez školske sprema - muškaraca 4 094, a žena 3 365; nezavršena osnovna škola - muškarci 6 565, žene 3 615; osnovna škola - muškarci 2 333, žene 5 031; srednja škola - muškarci 13 484, žene 6 158; više obrazovanje - muškarci 1 608, žene 681; visoka stručna sprema - muškarci 1629, žene 650.

U Prokuplju se nalazi Viša poljoprivredna škola, a postoje i vidne tendencije da se u okviru Niškog Univerziteta osnuje Poljoprivredni fakultet sa sedištem u Prokuplju.

Takođe, na teritoriji Prokuplja deluje veći broj raznovrsnih nevladinih organizacija i udruženja građana: Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, Inicijative, EHO, Ekološko društvo, Centar za građansku akciju, Centar za razvoj Toplice. Ove nevladine organizacije su manjeg karaktera i pretežno deluju na lokalnom nivou. Uprava Opštine Prokuplje svaku opravdanu aktivnost nevladinih organizacija podržava koliko joj mogućnosti dozvoljavaju.

Međutim, vidno se oseća nedostatak edukacije i profesionalno obučavanje u preduzećima, nedostaju resursi i oprema za inovaciju znanja i obučavanje u svim oblastima i na svim nivoima.

Predstavnici uprave Opštine Prokuplje koriste povezanost i uključivanje u globalne asocijacije i mreže kao što je Eurobalkans i Mreža lokalne agende 21, kako bi unapredili svoje znanje i sposobnosti i kako bi to isto preneli i na ostale zainteresovane građane.

9. Specifičnosti i potencijali

Što se tiče specifičnosti ovog područja u smislu robnih marki, Prokuplje ima svoje prepoznatljive proizvode: Manastirka – Prokupac, konditorski proizvodi Kompanije Hisar, Mineralna voda Milan Toplica. Međutim, ne postoji dobar marketinški sistem niti povezanost sa marketingom Opštine kako bi ovi proizvodi bili u većoj meri reklamirani i kako bi postali i zaštitni znak same opštine.

Opština Prokuplje se kroz niz oblasti i delatnosti posmatra kao provincija, a anonimne ankete objektivno su pokazale da nivo opšte kulture u Prokuplju nije veliki.

Bez obzira na tešku materijalnu situaciju, stanovnici naše opštine još uvek nisu izgubili tradicionalnu srdačnost i gostoljubivost prema znanim i neznanim gostima.

ANEKS 2

TEHNIČKI IZVEŠTAJ

Osnovni cilj analize ekonomskog razvoja je istraživanja uslova, mogućnosti i pravaca dugoročnog razvoja Opštine za koje je potrebno obezbeđivanje pouzdanih podloga za utvrđivanje programa razvoja i to na način da se za najznačajnije aspekte i oblasti razvoja svi nalazi potkrepe konkretnim i konzistentnim razvojnim, organizacionim i drugim preporukama, koje bi bile pouzdana osnova za donošenje odluka u preduzećima i Opštini. To bi bilo obezbeđeno sveobuhvatnim i kritičkim ispitivanjem rezultata i problema dosadašnjeg razvoja, na osnovu svestrane analize svih prirodnih, materijalnih, organizacionih, ljudskih i drugih faktora i predviđanja delovanja društveno-ekonomskih, institucionalnih, političkih, tehničko-tehnoloških, tržišnih i drugih uslova u kojima Opština treba da ostvaruje svoj razvoj.

Komparativne prednosti i ograničenja ukupnog razvojnog potencijala, uključujući i delovanje privredno-sistemskih i institucionalnih rešenja, predstavljaju osnovu za utvrđivanje mogućnosti i prioriteta pravaca razvoja.

Vremenski period za koje treba utvrditi ciljeve i definisati programsko-razvojnu orijentaciju u uslovima sve češćih promena u okruženju, čije je dejstvo složeno i sve neizvesnije, zahteva da razvojna opredeljenja budu potkrepljena konkretnim razvojnim preporukama u svim sferama privrednog i društvenog života, sa ciljem da se obezbede svi neophodni uslovi za pravovremenu valorizaciju raspoloživih potencijala, njihovo prestrukturiranje i unapređivanje do nivoa neophodnog za budući razvoj.

Obuhvat, metodološki pristup i informaciona podloga

Pored ukupnog posmatranja i analize čitavog područja Opštine, ova analiza će, čija je tema ekonomski razvoj, posvetiti pažnju na identifikaciji mogućnosti i pravaca njenog razvoja. Analiza rezultata, problema i tendencija razvoja biće oslonjena na raspoložive podatke i kretanja u periodu od 1995. do 2005. godine, i period od 2003. do 2005. godine. Predviđanja razvoja će se posmatrati za sledećih **deset** godina, dok će se detaljnije razrade i projekcije dati za period do 2010. i naročito za period od 2006. do 2008. godine.

Teritorijalni, predmetni i vremenski obuhvat istraživanja, a zatim kompleksnost i značaj problematike projekta opredelili su primenu različitih metodoloških postupaka, parcijalnih i globalnih sagledavanja, kvalitativnih i kvantitativnih metoda, ekstrapolacije i analogije, procena i formalnih ekonomskih metoda. Vremenski horizont zahtevao je i korišćenje opštih postupaka, a veličina područja i predmetna strana, i neposredna sagledavanja na terenu (snimanje kapaciteta i efekata, uvid u investicione namere i drugo).

Za izradu projekta i ukupna istraživanja korišćene su informacije i podaci više izvora. Podaci zvanične statistike, biltena i studija upotpunjeni su kvantitativnim i kvalitativnim podacima republičkih organa i institucija, opštinskih službi i službi u preduzećima, podacima komora i drugih asocijacija privrede.

TEORIJSKI PRISTUP I DEFINISANJE PROBLEMA

1. INDUSTRIJA

Dosadašnji privredni i društveni razvoj Opštine bio je opredeljen mnogobrojnim ograničavajućim faktorima, koji su pored specifičnih prirodnih, demografskih i lokacijskih uslova, različitim intenzitetom delovali na tempo i kvalitet strukturnih promena, a posebno na stepen jačanja ukupnih pretpostavki i materijalne osnove privrede i izgradnje privredne i poslovne infrastrukture.

Nedovoljna ekonomska razvijenost industrije je sigurno najkrupnije i najkompleksnije ograničenje. U prvom redu radi se o tome da je dugo vremena trebalo rešavati nasleđene probleme ekonomske zaostalosti i to ne samo u pogledu izgradnje odgovarajućih privrednih objekata, već i u pogledu rešavanja nekih elementarnih egzistencijalnih pitanja života i rada stanovništva, kao što su zdravstvena zaštita, obrazovanje, elektrifikacija, putevi i druga privredna, društvena i komunalna infrastruktura. Rešavanje ovih problema uveliko je odložilo početak ubrzanijeg privrednog razvoja, jer obezbeđeni materijalni okviri politike podsticanja i drugi nisu bili dovoljni da se pomenuti uslovi brže ostvaruju i da se, istovremeno, osigura dinamičan i stabilan privredni razvoj, a posebno ne za uspešniji razvoj sela i sprečavanje demografskog pražnjenja pojedinih naselja.

Nedostatak materijalnih sredstava za investicije nije mogla biti bitno nadoknađivana angažovanjem preduzeća iz drugih područja da grade industrijske i druge privredne objekte na teritoriji Opštine. Tome je, pored neizgrađenih institucionalnih rešenja i neizgrađenosti privrednog sistema, najveće ograničenje bila upravo nedovoljna razvijenost Opštine, uz kombinovano delovanje lokacijskih, prirodnih i drugih uslova, koji zajedno uzeti uvećavaju rizik i troškove ulaganja. U tom smislu odlučujuće je delovala situacija da na teritoriji Opštine nije kompletirana mreža objekata saobraćajne, energetske, vodoprivredne i druge infrastrukture ili bar nije dovedena na nivo koji bi obezbeđivao sigurnost proizvodnje, zadovoljavajuću efikasnost i optimalan pristup raspoloživim potencijalima. O kolikom je problemu reč dovoljno je reći da nivo i intenzitet investicija u čitavom periodu nije bitnije prešao 50% proseka Republike, bilo da se oni iskazuju stopom investicija, kao proporcijom raspodele raspoloživog društvenog proizvoda, ili investicijama po stanovniku.

Značajno ograničenje razvoju i bržim strukturnim promenama, odnosno, formiranju zadovoljavajuće strukture privrede i proizvodnje, koje, takođe, u velikoj meri izvire iz nedovoljne razvijenosti Opštine, odnosi se na slabu kadrovsku osposobljenost i programsku pripremljenost svih privrednih subjekata i institucija u Opštini. To je, s jedne strane, uslovljavalo spontano formiranje strukture privrede i agroprivrede s druge strane, gotovo potpuno blokiralo mogućnosti i lokalne inicijative za korišćenje raznih izvora društvenih sredstava i sredstava banaka. Tome se pridružuje i činjenica da ni postojeći kadar nije odgovarajuće raspoređen i iskorišćen, jer se relativno veliki broj inženjera tehničke struke, agronoma, ekonomista i drugih profila nalazi van proizvodnje odnosno u opštinskim organima i, do skoro, u društveno-političkim organizacijama. To naravno nije specifišnost samo ove opštine, jer je dosadašnji privredni model i politički sistem produkovao izuzetno lošu kadrovsku politiku i predugo zanemarivao značaj struke za privredni i ukupan razvoj.

Sa naznačenim ograničenjima i pojedinim njihovim manifestacijama sigurno je da se ne zatvara lista ograničavajućih faktora koji su opredeljivali dosadašnji razvoj, ali je isto tako izvesno da su materijalni, strukturni, kadrovski, infrastrukturni, demografski i drugi problemi, sintetički izraz odnosno najmarkatniji oblici ispoljavanja još uvek prisutnih obeležja nedovoljne razvijenosti, ne zanemarujući ni poznate prirodne, lokacijske, prostorne i druge karakteristike Opštine. To je važno imati u vidu, budući da je reč i o udarnim tačkama buduće razvojne politike čijem rešavanju treba da budu prilagođena i sva nova institucionalna rešenja ekonomske i razvojne politike, kao i aktivnosti privrede i Opštine.

2. POLJOPRIVREDA

U proteklom periodu, na području opštine nisu obavljena značajnija ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju, zbog čega nije ni moglo da dođe do potpunije valorizacije postojećih potencijala. Šta više zbog delovanja niza faktora poslednjih 15 godina, dolazi do značajnog pada kako biljne tako i stočarske proizvodnje. Nepovoljna kretanja praćena su s jedne strane stalnim smanjenjem aktivnog poljoprivrednog stanovništva pogoršanje njegove starosne strukture, a s druge strane smanjenje obradivih površina pre svega onih pogodnih za intenzivnu proizvodnju.

Kako još uvek poljoprivreda ima značajan udeo u ukupnoj privredi, to bi u sklopu opšteg razvoja opštine trebalo predvideti takvu teritorijalnu i gransku strukturu koja će u buduće omogućiti njen dinamičniji razvoj.

Značajno mesto do sada u poljoprivredi opštine zauzima društveni (zadružni sektor). Njen doprinos razvoju poljoprivrede opštine bio je dosta skroman, jer ovaj sektor nije bio ni kadrovski, ni funkcijski, a ni materijalno osposobljen da kordinira i usmerava razvojne procese i trendove u ovoj značajnoj privrednoj oblasti. Najčešće poslovna saradnja društvenog sektora sa zemljoradnicima svodila se na otkup poljoprivrednih proizvoda što se nepovoljno odrazilo na razvoj poljoprivrede. U individualnom sektoru dominantna je sitna robna proizvodnja, najčešće proizvodnja za sopstvene potrebe. Zbog nedostatka radne snage mnoga gazdinstva se gase. Pri tome teško je predvideti obim porasta proste robne proizvodnje i ako ona stvarno predstavlja ekonomsku nužnost.

Treba napomenuti da je neophodna kontrola plodnosti zemljišta, jer je to neophodni faktor u normalnoj ishrani biljaka što se odražava direktno na prinos i kvalitet proizvoda. Pedološke karte opštine treba što hitnije uraditi i iste proveravati svake pete godine. Na osnovu podataka iz pedološke karte poljoprivredni proizvođači bi pravilno primenili đubrenje zemljišta čime se popravljaju struktura poljoprivrednog zemljišta i kvalitet proizvoda.

U strukturi korišćenja obradivih površina došlo je do određenih promena tako da površine ratarskih i povrtarskih kultura su smanjene na ime voćarskih kultura dok površine pod krmnih bilja su ostale iste- nepromenljive, dok kod vinogradarskih kultura je došlo do znatnog smanjenja.

Nosioci razvoja poljoprivredne proizvodnje na ovom području su: ZZ „Đurovac,, Prokuplje, ZZ „Agrotoplica,, Beloljin, MV „Kooperativa,, Resinac, „Pobeda,, Nova Božurna, Mlekara „Kalča,, Šišmanovac, mlekara „Jastrebcanka,, Raljinac, „Toplička mlekara,, Bela Voda, zatim „Hisar,, i „Prokupac,, Prokuplje. U poslednjih nekoliko godina sve više se na tržištu pojavljuju udruženja poljoprivrednih proizvođača.

3. TURIZAM

Najteže stanje u ovom segmentu turizma vezano je smeštajne kapacitete neadekvatnu kadrovsku strukturu kao i neprilagođenu ponudu. Preduzeća koja su trenutno nosioci turističke delatnosti su nelikvidna i stalno menjaju vlasnike.

Reprezentativni smeštajno ugostiteljski objekat Prokuplja je "Hameum" građen šezdesetih godina, nalazi se u centru grada, ima odlične komunikacije i sopstveni parking. Za smeštaj turista poseduje 12 jednokrevetnih, 24 dvokrevetne sobe, restoran sa 120 mesta, kafanom, banket salon, terasom koja prima 140 gostiju i noćnim barom sa 180 mesta.

Konak u Kondželju je zdanje novijeg datuma u sastavu crkve, poseduje lepo sređen restoran i kuhinju sa domaćim specijalitetima i konak za 20 osoba.

Restoran Skadarlija takođe ima mogućnost za smeštaj petnaestak osoba.

Teniska hala u svom sastavu poseduje i sobe za odmor i rekreaciju 8 osoba.

Objekat Savićevac na vrhu Hisara sa restoranom i baštom sa koje se vidi ceo grad ima mogućnost za smeštaj 12 osoba.

4. MALA I SREDNJA PREDUZEĆA

Proces globalizacije koji dobija sve ozbiljnije razmere ima svoje mikro i makroekonomske implikacije. Mala i srednja preduzeća i samostalne preduzetničke radnje predstavljaju najvitalniji deo privreda razvijenih zemalja, pa bi to trebala postati i u zemaljama u tranziciji. Ovo iz razloga što ovaj deo privrede:

- stimuliše privatno vlasništvo i preduzetničke veštine,
- brzo se prilagođava tržišnim promenama ponude i tražnje,
- stvara mogućnosti za zapošljavanje,
- utiče na diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti i doprinosi specijalizaciji za izvoz i trgovinu.

U kontekstu globalizacije, regionalizacije, segmentacije i reorganizacije treba analizirati stanje i odrediti perspektive razvoja malih i srednjih preduzeća Opštine Prokuplje.

PRESEK SADAŠNJEG STANJA

INDUSTRIJA

U prokupačkoj opštini, u društvenom vlasništvu, pored metalnog i nemetalnog, i tekstilnog kompleksa, dominirao je poljoprivredno-prehrambeni sektor, posebno agroindustrijski, uz postepeni razvoj privatnog sektora koji se sastojao od malih preduzeća i preduzetnika.

Mnogobrojni su problemi sa kojima se u poslednjih desetak godina suočavali subjekti agrokompleska Opštine. Počev od problema smanjenja fizičkog obima proizvodnje, iskorišćenosti proizvodnih kapaciteta, upošljenosti radnika, njihovoj slaboj motivisanosti, neadekvatnog odnosa između ukupnog broja upošljenih i u proizvodnji radno angažovanih radnika, problema u organizaciji procesa proizvodnje, obezbeđenju kvalitetnih obrtnih sredstava, problema u održavanju tekuće likvidnosti što ih je činilo manje atraktivnim u procesu privatizacije.

U velikom broju ovih preduzeća, ratne posledice i gubitak tržišta su bile pogubne za njihov rad i opstanak do procesa privatizacije. Privatizovan je manji deo u odnosu na ukupne kapacitete bivše industrije u društvenom vlasništvu

U prokupačkoj opštini, u društvenom vlasništvu, pored metalnog i nemetalnog kompleksa, dominirao je poljoprivredno-prehrambeni sektor, posebno agroindustrijski, uz postepeni razvoj privatnog sektora koji se sastojao od malih preduzeća i preduzetnika.

Industrija Opštine je u jednom dužem vremenskom periodu u zaostajanju. Preduzeća iz te oblasti imaju značajan poslovni i tržišni renome, ali godinama posluju sa znatnim ekonomskim i finansijskim teškoćama. Preduzeća se moraju konsolidovati i programski i tehnološki i finansijski, s obzirom na broj upošljenih i relativno dobre i zdrave tehničke kapacitete. Ona ima mogućnosti daljeg razvoja i kroz postojeća i kroz nova preduzeća, ali konceptijski treba da se usmeri na proizvodnju zdrave hrane i pića i napitaka, jer ona sve više dolazi do izražaja i na svetskom i na domaćem tržištu.

Industrija privatnog sektora je u industriji, moglo bi se reći, u začetku i verujemo da će u formi srednjih i manjih privatnih preduzeća doći do formiranja privatne industrije u prehrambenom sektoru. Jer, resursi sa kojima Opština raspolaže su značajni i jedino se mogu aktivirati kroz formiranje efikasne privatne industrije u svim segmentima, što bi povoljno delovalo na ekonomski razvoj Opštine. Prepoznatljivije aktivnosti razvitka privatne agroindustrije možemo planirati i očekivati u dva smera, i to:

- stranim i domaćim ulaganjima u aktiviranje prirodnih resursa, i

- uspešnom i sveukupnom brzom privatizacijom postojećih, velikim radom stvorenih kapaciteta društvene svojine što bi moglo da apsorbuje po nekim procenama oko 20% postojeće nezaposlene radne snage na području Opštine.

POLJOPRIVREDA

Sela u opštini polako odumiru, seosko stanovništvo postaje sve starije. Veliki poljoprivredni resursi preko 90% je u privatnom sektoru i sve više ostaje u rukama starijeg stanovništva. U isto vreme selo kao ekonomsko – prostorna jedinica u najboljem slučaju stagnira, a najčešće zaostaje u razvoju. S druge strane šira društvene zajednica sa generalnom orijentacijom na kolektivistički sistem vrednosti u svom programu nije imala brigu o integralnom razvoju sela koje je planirala sredstva da u to uloži.

Na osnovu obavljenih analiza dosadašnjeg kretanja, a uzimajući u obzir raspoložive faktore proizvodnje, osnovni pravci povećanja poljoprivredne proizvodnje opštine bili bi povećanje i unapređenje stočarstva, krmnog bilja i određena vrsta voća i povrća. Time bi se najracionalniji iskoristili postojeći potencijali uz obezbeđenje potrebnih količina poljoprivrednih proizvoda za potrebe lokalnog tržišta kao i izvoza tržnog viška.

Osnovu stočarske proizvodnje čine: svinjarstvo, govedarstvo, ovčarstvo i donekle živinarstvo. Orijentacija na razvoj stočarstva zahteva i ulaganje u melioracije livada i pašnjaka, povećanje proizvodnje lucerke i deteline koncentrovane stočne hrane. Potrebna stočna hrana dobijala bi se pre svega preko povećanja prinosa, a i kroz povećanje korišćenih površina.

Opština je suočena sa izraženom migracijom stanovništva čije se zaustavljanje može osigurati samo osetnim povećanjem investicionih ulaganja, kako bi se inicirali konkretni programi ubrzanijeg razvoja poljoprivrede kombinovan i sa izgradnjom malih industrijskih i drugih kapaciteta i objekata privrede i društvene infrastrukture na selu.

TURIZAM

Problemi u oblasti turizma u Prokuplju vezuju se za par lokaliteta koji imaju turistički potencijal i perspektivu. U prvom redu to je brdo Hisar kao najlepší, najomiljeniji i najdragoceniji kulturno-istorijski i turistički biser Prokuplja je ujedno i omiljeno šetalište i starih i mladih. Brdo se nalazi u strogom centru grada i na njemu postoji niz zanimljivih sadržaja.

Brdo Hisar koje sa tri strane grli reka Toplica u jednom delu svog toka teče uzvodno što je fenomen redak u svetu. Na samom vrhu Hisara nalazi se ostatak grada Hisara sa zidinama, utvrđenjima i kulama. Ispod srednjovekovne Tvrđave je moderan restoran "Savićevac" sa šest soba i baštom vidikovcem. Ova zgrada je zadužbina Dr. Alekse Savića predratnog ministra zdravlja Prokuplja svom gradu. Prilikom gradnje ove zadužbine pronađeni su retki građevinski materijali: antička opeka, fragmenti kapitela, kao i novčići sa likom cara Konstantina.

Problemi na ovom lokalitetu su:

- nerešeni imovinsko-pravni odnosi
- nedostatak sredstava za investicije
- nepostojanje adekvatnog urbanističkog plana

Lokalitet Beli Kamen nalazi se na nadmorskoj visini od 1000 m, a najviši vrh Bandera je na 1150 m. Bilo je ideja i pokušaja afirmisanja sportsko-rekreativnog turizma na Belom kamenu, ali su se svi pokušaji uglavnom završavali neuspešno.

Nemar, nebriga, kao i nepostojanje svesti o značaju i mogućnostima turizma u političkim krugovima, nepostojanje kadrova, kao i ograničene finansijske mogućnosti su bile žestok protivnik razvoja turizma na ovom lokalitetu.

Na Belom kamenu opština poseduje planinarski dom koji nije u funkciji i kome je neophodna adaptacija.

Na Belom kamenu se gradi opservatorija za posmatranje neba, najveća na Balkanu, što će biti glavni pokretač razvoja turizma na ovom lokalitetu.

Tokom zime Beli kamen na nadmorskoj visini od 1155 m pruža mogućnost za razvoj zimskog turizma sa ski stazama, stazama za sankanje itd. Posebno je interesantna severna strana ka Prokuplju koja pruža mogućnost za jednu profesionalnu ski stazu sa ski liftom, ali postoji mogućnost za još dve do tri staze za početnike i amatere.

Grad Prokuplje ili rimski **grad "Hammeum"** dokumentovan je u tragovima materijalnih ostataka kulture iz rimskog perioda.

Kroz ovo područje su svojim boravkom ostavile tragove brojne civilizacije zbog čega ovo područje obiluje bogatstvom kulturno-istorijskih znamenitosti iz svih perioda istorije.

- **Arheološko nalazište "Pločnik"** je lokalitet koji potvrđuje obradu bakra još pre 7000 godina što pomera granicu neolita. Nalazi se 25 km od Prokuplja, a eksponati se nalaze u narodnom muzeju Toplica Prokuplje.
- **Manastir SV.Đorđa "Ajdanovac"** – građen oko 1320. godine na obroncima Velikog Jastrebca, predstavlja veoma lep, očuvan i zanimljiv živopis, a udaljen je svega 24 km od Prokuplja.
- **Crkva Svetog Prokopija u Prokuplju** – Zidana krajem IX i početkom X veka, prednemaničkom periodu. Zanimljiva petobrodna crkva u kojoj se nalaze mošti Sv. Prokopija i delovi moštiju Sv. Đorđa. Prokuplje je jedini grad u Srbiji koji je ime dobio po svecu čije se mošti nalaze u samom gradu. Crkva se nalazi u samom podnožju živopisnog brda Hisar, omiljenom izletištu i šetalištu prokupčana.
- **Crkva Jug Bogdana ili "Latinska crkva"** – Nalazi se na carini u podnožju Hisara, a podignuta je na temeljima antičkog hrama posvećenom Herkulu čija se statueta danas čuva u Narodnom muzeju Toplice u Prokuplju.
- **Narodni muzej Toplice u Prokuplju** – Čuvar je istorije i tradicije Topličkog kraja u kome se mogu naći eksponati od praistorije do srednjeg veka.

MALA I SREDNJA PREDUZEĆA

Za presek sadašnjeg stanja uzimani su u obzir podaci iz zadnjih 10 godina, sa posebnim naglaskom na poslednje dve godine

Tabela br. 1: Struktura zaposlenih radnika prema obliku vlasništva preduzeća u SO Prokuplje (u %)

R.b	Preduzeća	Društvena	Privatna	Zadružna	Mešovita	Svega
1	Velika preduzeća	23,49%	-	-	21,67%	45,15%
2	Srednja preduz.	17,34%	-	-	10,07%	27,41%
3.	Mala preduzeća	19,55%	4,73%	3,04%	0,12%	27,44%
	SVEGA	60,37%	4,73%	3,04%	31,86%	100,00%

Uključivanje i organizacionog oblika preduzeća u razmatranje pokazuje da je najveći broj radnika u opštini zaposlen u velikim društvenim preduzećima 23,49% a najmanji u malim mešovitim preduzećima 0,12% ukupnog broja radnika (tabela br.1). Ako preduzeća posmatramo i po karakteru delatnosti najveći broj radnika je zapošljen u proizvodnim preduzećima 84,72%, dok je u preduzećima koja se bave uslugama zaposleno 15,28% radnika opštine Prokuplje.

Tabela 2: Struktura osnovnih sredstava MSP SO Prokuplje

R.	Delatnosti	Struktura OS MP u %	Struktura OS SP u %
----	------------	---------------------	---------------------

br.		Objekti	Oprema	ostala	Objekti	oprema	Ostala
	Ukupno privreda	51,55	25,71	22,74	80,03	16,40	3,57
1	Industrija i rudarstvo	52,00	27,04	20,96	79,02	17,94	3,03
2	Poloprivreda i ribarstvo	18,01	12,74	69,25	-	-	-
3	Šumarstvo	70,92	10,78	18,31	-	-	-
4	Gradjevinarstvo	58,97	21,17	19,86	-	-	-
5	Saobraćaj i veze	-	100,00	-	-	-	-
6	Trgovina	41,62	47,67	10,71	84,31	7,56	8,13
7	Ugostiteljstvo i turizam	74,37	19,24	6,40	-	-	-
8	Zanatstvo	81,72	8,39	9,89	-	-	-
9	Stambeno-komunalne del.	83,81	13,33	2,87	86,42	10,58	3,00
10	Finansijske i druge usluge	45,33	27,66	27,01	-	-	-
	Ukupno neprivreda	53,14	28,43	18,42	-	-	-
1	Obrazovanje i kultura	6,00	93,94	0,06	-	-	-
2	Zdravstvo i soc. Zaštita	62,72	15,12	22,15	-	-	-
	SVEGA	51,62	25,84	22,54	80,03	16,40	3,57

Izvor: Obračunato na osnovu podataka odeljenja boniteta Narodne banke Srbije

Na osnovu tabele 2. možemo zaključiti da najveći deo osnovnih sredstava obuhvata objekte (51,55% MP i 80,03% SP). Značajni deo učešća opreme u osnovnim sredstvima zapaža se u saobraćaju i vezama kao i u obrazovanju i kulturi.

Osnovne karakteristike malih i srednjih preduzeća

Osnov za razvrstavanja pravnih lica na mala, srednja i velika nalazi se u odredbama 4 Zakona o računovodstvu. Naime, pravna lica se razvrstavaju u mala, srednja i velika u zavisnosti od prosečnog broja zaposlenih, ukupnih prihoda i vrednosti imovine na dan sastavljanja finansijskih izveštaja u poslednjoj poslovnoj godini.

Disperzija malih i srednjih preduzeća i radnji SO Prokuplje prema sektorima razvoja

Na osnovu podataka Centra za bonitet pravnih lica, Narodnoj banci Srbije sa teritorije Opštine Prokuplje je dostavilo godišnji račun za 2002. godinu 194 malih preduzeća i 7 srednjih preduzeća. To praktično znači da je analizom obuhvaćeno ukupno 201 malo i srednje preduzeće. Opšta karakteristika svih preduzeća opštine Prokuplje je:

- ostvarenje fizičkog obima proizvodnje ispod planiranog kao i nizak stepen iskorišćenosti proizvodnih kapaciteta (20-50%),
- niska angažovanost radne snage u procesu proizvodnje kao i nesklad u broju stvarno uposlenih i radno angažovanih radnika i
- organizacioni problemi.

Razlozi ovakvog stanja su brojni ali se pre svega ističu:

- ograničena mogućnost proizvodnje i realizacije kako na domaćem tako i na inostranom tržištu,
- nedostatak potrebnih obrtnih sredstava,
- velika prezaduženost preduzeća i loša tekuća likvidnost,
- zastarelost opreme i tehnologije,
- poremećeni međjuljudski odnosi i česte kadrovske promene.

Mala i srednja preduzeća

Sektor malih preduzeća obuhvata 194 preduzeće (od čega 177 u privrednim delatnostima i 17 u vanprivredi). Sektor srednjih preduzeća pak obuhvata 7 preduzeća koja pripadaju grupaciji privrednih delatnosti. Veliki broj preduzeća registrovan je za obavljanje više različitih vrsta delatnosti, tako da stroga klasifikacija po delatnostima nije moguća. Podaci prikazani u tabeli 3 rezultat su klasifikacije preduzeća shodno preovladavajućoj delatnosti koju konkretno preduzeće obavlja.

Tabela 3: Pregled broja MSP po delatnostima u Opštini Prokuplje

Redni broj	Delatnosti	Mala preduzeća		Srednja preduzeća	
		Broj	Struktura %	Broj	Struktura %
I	Ukupno privreda	177	91,24	7	100,00
1.	Industrija i rudarstvo	50	25,77	5	71,42
2.	Poljoprivreda i ribarst.	14	7,22	-	-
3.	Šumarstvo	7	3,61	-	-
4.	Gradjevinarstvo	12	6,19	-	-
5.	Saobraćaj i veze	2	1,03	-	-
6.	Trgovina	64	32,99	1	14,29
7.	Ugostitelj. i turizam	4	2,06	-	-
8.	Zanatstvo	6	3,09	-	-
9.	Stambeno-komun. del.	2	1,03	1	14,29
10.	Finansijske i dr. usluge	16	8,25	-	-
II	Neprivreda	17	8,76	-	-
1.	Obrazovanje i kultura	13	6,70	-	-
2.	Zdravstvo i soc. zašt.	4	2,06	-	-
III	SVEGA (I+II)	194	100,00	7	100,00

Izvor: Podaci odeljenja Boniteta Narodne banke Srbije

Najveći broj malih preduzeća posluje u oblasti trgovine (32,99%), zatim u oblasti industrije i rudarstva (25,77%) i finansijskih i drugih usluga (8,25%). Srednja preduzeća opštine Prokuplje su koncentrisana isključivo u tri delatnosti industrija i rudarstvo 71,42% ukupnog broja srednjih preduzeća i po 14,29% u trgovini i stambeno-komunalnoj delatnosti. Posmatrano sa aspekta vlasništva privatni sektor dominira kod malih preduzeća, a društveni kod srednjih preduzeća što pokazuje i tabela br.4. Kod malih preduzeća nije zanemarljiv i broj preduzeća u društvenom odnosno zadružnom vlasništvu.

Tabela br.4 : Struktura malih i srednjih preduzeća po obliku vlasništva (u %)

Red. Broj	Preduzeća	Oblik svojine				
		Društvena	Privatna	Zadružna	Mešovita	Svega
1.	Velika pred.	0,96	-	-	0,96	1,92
2.	Srednja pred.	2,40	-	-	0,48	2,88
3.	Mala preduz.	11,06	76,45	5,77	1,92	95,20
	SVEGA	14,42	76,45	5,77	3,36	100,00

Izvor: Podaci odeljenja Boniteta Narodne banke Srbije

Učešće privatnih preduzeća u sektoru srednjih preduzeća je nedovoljno naročito sa stanovišta potreba za: izmenom privredne strukture i preuzimanjem viškova zaposlenih. Broj malih preduzeća treba, takodje, povećati posebno zbog usmerenosti privatnih preduzeća u oblasti sa relativno malim i brzim obrtom kapitala, manjim rizikom i malim brojem angažovanih radnika. Ubrzanjem procesa vlasničke transformacije izvesno je da će porasti značajno broj privatnih preduzeća.

Prema organizacionom obliku kod malih i srednjih preduzeća dominantno mesto pripada D.O.O. Broj akcionarskih društava je u 2002. godini bio zanemarljiv zbog neizgradjenosti infrastrukture tržišne privrede, postupka privatizacije i td.

Radnje na teritoriji Opštine Prokuplje

Nelikvidnost društvenih preduzeća, pad životnog standarda i liberalizacija zakonskih propisa doprineli su da se nezaposleni i zaposleni poslednjih godina opredele za pokretanje sopstvenog biznisa. Zainteresovanost za privatni biznis na teritoriji Opštine Prokuplje je na zavidnom nivou ukoliko prosudjujemo po broju radnji i broju zaposlenih u njima. Ukupan broj radnji u 2003. god. u opštini Prokuplje je 955 radnji. Međutim, posmatrano u odnosu na broj radnji u Okrugu navedeni broj radnji učestvuje samo sa 28,49% u ukupnom broju radnji Topličkog okruga, a u Srbiji sa 0,431% ukupnog broja radnji (vidi tabelu br.5).

Tabela 5. Pregled broja radnji i zaposlenih u radnjama u Opštini Prokuplje

R.br.	Delatnost/grana	Broj	Struktura u %		
			Radnji	Prokuplje	Srbija
1	Autoprevoznici-saobraćaj i veze	38	3.979%	0.017%	1.134%
2	Ugostiteljstvo	110	11.518%	0.050%	3.282%
3	Trgovina	529	55.393%	0.239%	15.782%
4	Gradjevinarstvo	25	2.618%	0.011%	0.746%
5	Lične usluge	74	7.749%	0.033%	2.208%
6	Proizvodne delatnosti	90	9.424%	0.041%	2.685%
7	Intelektualne usluge	18	1.885%	0.008%	0.537%
8	Ostale zanatske delatnosti	62	6.492%	0.028%	1.850%
9	Ostale profesionalne delatnosti	9	0.942%	0.004%	0.268%
	SVEGA	955	100.000%	0.431%	28.490%

Izvor: Podaci Sektora za privredu SO Prokuplje i RZS, Beograd

Posmatrano po delatnostima najveći broj radnji registrovan je u oblasti trgovine (529 ili 55,39%) koja je još uvek najprivlačnija delatnost. Značajan udeo imaju i radnje u oblasti ugostiteljstva (110 ili 11,52%). Industrija kao proizvodna delatnost je na trećem mestu sa 9,42% ukupnog broja radnji u opštini, što je posebno važno kada se zna da najveći deo industrije zahteva posebna znanja, stručnost, značajna, često i velika ulaganja u opremu, poslovni prostor i sl. Ne treba zanemariti i broj radnji u zanatstvu i ličnim uslugama. Najmanje interesovanje preduzetnici su pokazali za oblast ostalih profesionalnih delatnosti obzirom da ukupan broj radnji u ovim oblastima čini 0,94% ukupnog broja radnji u opštini. Činjenica je da se u jednoj radnji može obavljati veći broj delatnosti, koje se nalaze u različitim sektorima, ali se radnja svrstava u sektor za koji obavlja opredeljujuću delatnost. Struktura radnji u opštini korespondira sa brojem radnji po delatnostima u Republici Srbiji (vidi tabelu br.6).

Tabela 6: Struktura radnji po delatnostima u Republici Srbiji

R. br.	Delatnost	broj radnji	Struktura u %
1	Trgovina	84,829	38.284%
2	Preradivačka industrija	41,086	18.542%
3	Saobraćaj i veze	31,889	14.392%
4	Hoteli, restorani, turizam	21,313	9.619%
5	Gradjevinarstvo	14,332	6.468%
6	Promet nekretnina	12,836	5.793%
7	Komunalna delatnost	10,007	4.516%
8	Zdravstvena i socijalna zaštita	3,143	1.418%
9	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	970	0.438%
10	Obrazovanje	602	0.272%
11	Finansijsko posredovanje	331	0.149%
12	Rudarstvo	144	0.065%
13	Ribarstvo	24	0.011%

14	Proiz.i snabd. ener. gasom i vodom	6	0.003%
15	Ostalo	67	0.030%
	SVEGA	221,579	100.000%

Struktura radnji po obliku organizovanja u SO Prokuplje pokazuje dominaciju samostalnih radnji, a radnje sa dopunskim zanimanjem čine svega 9% svih radnji.

PREGLED STANJA U OBLASTI ZAPOSŁJAVANJA

Krajem decembra registrovano je 7.369 nezaposlenih lica, od čega je 3.753 odnosno polovina žena.(50,92 %)

Nezaposlenost je u odnosu na isti period prethodne godine uvećana za 15,4% ili za 986 lica. Stopa zvanično registrovane nezaposlenosti u decembru 2005.godine na nivou Topličkog okruga iznosi 37,63% u odnosu na *godišnji prosek tražioca zaposlenja*.

Obeležja nezaposlenosti

Od ukupnog broja nezaposlenih krajem decembra 2005. godine (7.369) registrovano je 3.115 lica **koja prvi put traže zaposlenje**, od čega 54,6% ili 1.772 žene.

Preostalih 4.254 lica prethodno je bilo u radnom odnosu.

Učešće lica koja prvi put traže zaposlenje u ukupnom broju nezaposlenih krajem decembra iznosi 42,2 % dok učešće nezaposlenih lica sa radnim iskustvom u ukupnoj nezaposlenosti aktivnih lica iznosi 57,8 % .

U odnosu na isti period prošle godine, u okviru kategorije lica koja prvi put traže zaposlenje zapaža se povećanje nezaposlenosti za 15,5 % ili za 427 lica, dok se u kategoriji lica sa prethodnim radnim iskustvom beleži povećanje od 15,4 % ili za 569 lica.

Najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti **prema dužini čekanja** imaju lica koja čekaju do jedne godine (25,3 %), zatim slede ona koja čekaju od 1-2 godine (21,9%), 3-5 godina (15,5%), 2-3 godine (14,6%), preko 10 godina (10,5%), 5-8 godina (9%) i 8-10 godina (3,3 %).

Posmatrano po rodnoj strukturi, najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti žena prema dužini čekanja na zaposlenje imaju one koje čekaju na zaposlenje do jedne godine (22,4%), zatim 1-2 godine (21,6 %), 2-3 godine (15,4%), 3-5 godina (15,4%), preko 10 godina (13,%), 5-8 godina (8,8%) i na kraju 8-10 godina (3,4%).

Najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti muškaraca prema dužini čekanja imaju oni koji čekaju do jedne godine (28,2 %), a zatim slede oni koji čekaju 1 do 2 godine (22,1 %), 3-5 godina (15,6%), 2 - 3 godine (13,7%), 5-8 godina (9 %), preko 10 godina (8,4 %) i 8-10 godina (3,3 %).

Najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti posmatrano **prema starosti** imaju nezaposlena lica od 31 do 40 godina (28,1 %), a zatim slede lica sa 41 do 50 godina (23,7 %), od 19 do 25 godina (18,6 %), od 26 do 30 godina (14,6 %), sa 50 i više godina (13,36 %) i do 18 godina (1,43 %).

Posmatrano prema rodnoj strukturi, najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti žena imaju one od 31 do 40 godina (31,36%), zatim slede lica od 41 do 50 godina (22,8 %), od 19 do 25 godina (18,7 %), od 26 do 30 godina (16,06 %), sa 50 i više godina starosti (9,8 %) i do 18 godina starosti (1,25 %).

Najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti muškaraca imaju oni od 41 do 50 godina (24,75 %), a zatim slede lica od 31 do 40 (24,72 %), od 19 do 25 godina (18,69 %), sa 50 i više godina starosti (17,09 %), od 26 do 30 godina (13,1 %) i do 18 godina starosti (1,63 %).

Od ukupnog broja nezaposlenih lica, preko 2 godine (**dugotrajna nezaposlenost**) na zaposlenje čeka 52,8 % ili 3.895 lica.

U odnosu na prethodnu godinu povećan je broj lica u dugotrajnoj nezaposlenosti za čitavih 35 %.

Broj **novoprijavljenih** lica je u odnosu na prethodnu godinu (podatak za nivo Okruga) uvećan za čak 76%.

U strukturi nezaposlenih lica **prema stručnoj spremi** krajem decembra dominantno su zastupljena lica sa srednjom stručnom spremom (III i IV stepen) 4.146 lica (56,7 %), a zatim lica sa prvim i drugim stepenom stručne spreme 2.697 (36,6 %), dok učešće lica sa visokom stručnom spremom iznosi 1,75% sa 129 lica na evidenciji. Struktura nezaposlenih lica slična je prošlogodišnjoj i srazmerno je uvećana u svim stepenima stručne spreme.

U strukturi nezaposlenih žena prema stručnoj spremi u decembru 2005. godine bilo je 947 žena sa I stepenom stručne spreme (25,2 %), sa II stepenom 361 lice (9,6 %), sa III stepenom 944 (25,1 %), sa IV stepenom 1.274 lica (33,9 %), sa V stepenom 1 lice, sa VI stepenom 157 lica (4,1 %) i sa VII stepenom 68 lica (1,8 %).

U strukturi nezaposlenih muškaraca prema stručnoj spremi u decembru 2005. godine bilo je 974 lica sa I stepenom stručne spreme (26,9%) sa II stepenom 415 lica (11,5%), sa III stepenom 1.068 lica (29,5%), sa IV stepenom 860 lica (23,8 %), sa V stepenom 109 lica (2,4%), sa VI stepenom 150 lica (4,1 %) i VII stepenom 61 lice (1,7 %).

ANALIZA PRIRODNIH I PRIVREDNIH RESURSA

Analizom koncentracije vrednosti osnovnih sredstava utvrdili smo da je najveći deo ovih sredstava skoncentrisan u privredi, odnosno u industriji i kod malih i srednjih preduzeća, što je i razumljivo ako se ima u vidu tehnološki proces i zahtevana struktura ulaganja. Mala preduzeća industrije SO Prokuplje raspolažu sa 32,45%, a srednja sa 67,55% bruto vrednosti svih sredstava ovih preduzeća. Procenat učešća vrednosti osnovnih sredstava posmatran po neotpisanoj vrednosti je nešto manji i iznosi kod malih preduzeća 35,45% odnosno 64,55% neto vrednosti sredstava kod srednjih preduzeća. Tehnička struktura osnovnih sredstava je, međutim, nepovoljna jer najveći deo vrednosti tih sredstava predstavljaju objekti. Procenat učešća objekta u osnovnim sredstvima se kod malih preduzeća iz oblasti industrije, šumarstva, građevinarstva, ugostiteljstva i turizma, zanatstva, stambeno komunalne delatnosti i zdravstvene i socijalne zaštite kreće u intervalu od 52% do 84%. Kod preduzeća iz oblasti trgovine, finansijskih i drugih usluga učešće građevinskih objekata u ukupnim osnovnim sredstvima kreće se nešto iznad 42%. Preduzeća iz oblasti saobraćaja i veza nemaju nikakva ulaganja u građevinske objekte. Kod velikih preduzeća iz oblasti industrije i rudarstva, trgovine i stambeno-komunalne delatnosti učešće objekata u ukupnim sredstvima preduzeća kreće se u intervalu od 79% do 86%.

Područje opštine Prokuplje i Topličkog regiona poznato po voćarstvu. Prema rezultatima službi mesnih zajednica sa ovog područja ukupna površina zasada višnje u individualnom sektoru je 1.869 ha, a u društvenom 316 ha što ukupno iznosi 2.185 ha. Prosečan prinos u individualnom sektoru je u 2003. god. bio 6.761 kg, a u društvenom 5.014 kg/ha. Razlika u prinosima je posledica primene agrotehničkih mera, strukture zasada i delovanja različitih klimatskih uslova. Ukupan rod višanja na individualnom i društvenom sektoru u 2003. god. procenjuje se na 14.222.546 kg. Ne treba zanemariti i površine zasejane drugim kulturama. Tako površine u individualnom sektoru pod šljivom prema istim podacima su 1.401 ha,

jabukama 124 ha, vinovom lozom 42,5 ha i malinom 1,5 ha. U društvenom sektoru površine pod šljivama su 1.699 ha, a jabukama 158 ha. Najveći deo ovih površina je u prigradskim naseljima Prokuplja. Područje opštine je ekološki čist teren što je veoma važno za izvoz voća na Zapadno evropsko tržište. Certifikacijom i zaštitom geografskog porekla proizvoda može se značajnije povećati ova vrsta izvoza i postići bolja cena.

Prirodno bogatstvo ovog kraja je veoma važno za razvoj turističke ponude. Ogromno prostranstvo, netaknuta priroda, u planinskom delu retko naseljenim stanovništvom uz obilje vegetacije i vode pružili su mir, tišinu i nesmetani prirodni priraštaj i umnožavanje kako krupne tako i sitne divljači. Lovni turizam na teritoriji opštine Prokuplje je jednim delom organizovan. U izlovljavanje na ovom prostoru dolazi dosta stranaca u prvom redu Italijana, ali se oseća nedostatak odgovarajuće infrastrukture, kvalitetnog smeštaja, dovoza i odvoza turista, kao i unapređenje ostalih pratećih sadržaja.

ANALIZA INSTITUCIONALNIH I LJUDSKIH KAPACITETA

Institucionalna infrastruktura za održanje i razvoj malih i srednjih preduzeća

U protekloj deceniji u nas nisu postojale političke, ekonomske i institucionalne pretpostavke za uspostavljanje sistema podsticanja razvoja MSP. Sa promenom odnosa o okruženju, razvojem insitucija tržišne privrede problem insitucionalne infrastrukture za razvoj MSP sve više je dobijao na značaju. Međutim, imajući u vidu postojeću situaciju u nas postavlja se pitanje obuhvatnosti zaokreta u cilju približavanja aktuelnim poslovnim trendovima u svetu na platformi nove strategije.

Zakonska regulativa malih i srednjih preduzeća

Stabilan i stimulativan ambijent i ujednačeni uslovi privredjivanja za privredne subjekte uopšte, (to zmači i MSP) mogu se uspostaviti sistemskom regulativom. U tom cilju nadležni savezni i republički organi, u skladu sa ustavnim nadležnostima, treba da analiziraju postojeće propise (zakone i podzakonske akte) da bi:

- identifikovali institucionalna ograničenja za funkcionisanje MSP
- temeljno preispitali opšti pravni režim i obezbedili podsticajne sistemske uslove za razvoj MSP, njihov ravnopravni tretman u propisima kojima se reguliše osnivanje i organizacija preduzeća, privatizacija, porezi, carine, spoljnotrgovinsko poslovanje, računovodstvo i finansije, radni odnosi, penzisko i zdravstveno osiguranje i td.
- u novim propisima, koji će regulisati cene, trgovinu, zaštitu potrošača, tržište hartija od vrednosti, investicione fondove, obezbedili stimulativna rešenja za razvoj MSP.

Drugim rečima, sistemska regulativa treba, kao i propisi EU, da pojednostavi i unapredi zakonodavnu i administrativnu regulativu za MSP. Sve propise koji su od značaja za ovu oblast možemo podeliti u šest grupacije:

- privrednosistemske zakone koji kroz tržišne reforme treba da budu prilagodjeni potrebama ubrzanog razvoja MSP,
- zakoni koji regulišu svojinsku transformaciju i privatizaciju i maju za cilj obaveznost i transparentnost privatizacije,
- zakoni koji regulišu poreski sistem i socijalno osiguranje treba da onemoguće fiskalnu nedisciplinu i smanje zonu sive ekonomije i omoguće utvrđivanje posebnih poreskih stopa za MSP.
- zakoni koji regulišu ekonomske odnose sa inostranstvom treba da obezbede uvodjenje pojedinih carinskih olakšica za MSP i mogućnost da strana lica nesmetano osnivaju i razvijaju MSP i ulažu u razvoj naše privrede.

- zakoni kojima se reguliše bankarski sistem i finansijsko tržište, a koji treba da garantuju povoljnije kreditne aranžmane i
- zakoni kojima se regulišu cene, trgovina, robne rezerve, zaštita potrošača i antimonopolsko zakonodavstvo koji treba da obezbede liberalizaciju i deregulaciju.

Položaj MSP neadekvatan je i u komorskom sistemu, što se negativno odražava na poslovno komuniciranje MSP sa partnerima u zemlji i inostranstvu. Strukovno i poslovno organizovanje MSP i preduzetnika treba da obezbedi poslovnu komunikaciju MSP medjusobno i sa javnim preduzećima, razmenu poslovnog iskustva, partnersku saradnju sa sindikatom, obrazovanje i sticanje novih znanja, prezentaciju i promociju MSP, osnivanje i registrovanje novih MSP, pružanje informacija od značaja za biznis, pružanje savedodavnih usluga, organizovan nastup na sajmovima, ali i organizovan uticaj na kreatore i nosioce privrednog sistema i ekonomske politike.

Organi lokalne samouprave u opštinama i gradovima treba da vrše značajnu ulogu u podsticanju razvoja i zaštiti MSP. Uloga ovih organa u razvoju MSP određena je odnosom države prema privredi i privrednim subjektima, kao i potrebama građana lokalne zajednice. Organi lokalne samouprave treba da omoguće MSP da obavljaju različite poslove od njihove nadležnosti vezane za obavljanje komunalnih delatnosti, izdavanje urbanističkih dozvola, postavljanje i uklanjanje objekata, održavanje poslovnih prostorija, izgradnja lokalne saobraćajne mreže, prevoz putnika na lokalnom nivou, razvoj turizma, ugostiteljstva, zanatstva i trgovine.

Osnivanje i razvoj adekvatnih obrazovnih sistema

Obrazovni sistem pripada grupaciji faktora koji mogu doprineti razvoju preduzetništva približavanjem preduzetničkog razmišljanja mladim ljudima, širenjem kulture i vrednosti preduzetničkog ponašanja, ali i pripremanjem za konkretne poslovne aktivnosti. Praksa je pokazala da su mnogi preduzetnici vrsne zanatlije što nažalost nije dovoljno za uspeh firme. Permanentna obuka preduzetnika iz različitih oblasti sa kojima se susreću prilikom rukovodjenja firmom doprinela bi rastu sektora male privrede, njihov početak poslovanja bi se učinio sigurnijim, broj zatvorenih radnji i preduzeća bio bi manji, rastao bi broj radnih mesta.

O obrazovanju preduzetnika, vlasnika i menadžera u Srbiji brinu: sektor formalnog obrazovanja—više i visoko obrazovanje, državne agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća i privredne komore. Na području opštine Prokuplje postoji tri osnovne škole, četiri srednje škole i jedna viša škola. Otvoreno je i nekoliko odeljenja viših škola (privatnih i državnih) čije je sedište van teritorije opštine. Na tridesetak kilometara udaljenosti od sedišta opštine nalazi se Univerzitetski grad Niš. I pored toga, vlasnici i menadžeri ističu da:

- Sistem obrazovanja nema dovoljno sluha za nova zanimanja i struke. Kao takav nedovoljno uvažava zastarevanje i odumiranje starih i pojavu novih zanimanja. Takodje, spor je u reagovanju na potrebe za izmenom nomenklature zanimanja.
- Stručnjaci sa srednjim i visokim obrazovanjem ne raspolažu znanjima iz novih oblasti (informacione tehnologije, sistema kvaliteta, ISO standardima, finansijskog menadžmenta, marketinga, revizije). Problematika savremenog menadžment koncepta zahteva osnovno informatičko znanje. Pored toga, intenzivan razvoj informacionih tehnologija utiče na veoma brzo zastarevanje znanja. Pregled potrebnih atraktivnih znanja dat je u tabeli 7.

Oznaka znanja	Potrebno znanje iz oblasti	% učešće
1	Poznavanje računara	4%
1, 2	Poznavanje računara i stranih jezika	2%
1,3	Poznavanje računara i menadžmenta	7%
1,4	Poznavanje računara i marketinga	4%
1,2,3	Poznavanje računara, stranih jezika i menadženta	2%

1,2,3,4	Poznavanje računara, stranih jezika, menadžmenta i marketinga	8%
1,2,4	Poznavanje računara, stranih jezika i marketinga	2%
1,3,4	Poznavanje računara, menadžmenta i marketinga	1%
2	Znanje stranih jezika	7%
2,3	Znanje stranih jezika i poznavanje menadžmenta	1%
3	Poznavanje menadžmenta	9%
3,4	Poznavanje menadžmenta i znanje iz marketinga	3%
4	Znanje iz marketinga	15%
5	Ostalo	35%

Ilustracija najpotrebnijih znanja i sposobnosti pokazuje tabela br. 7

Kadrovski potencijal malih i srednjih preduzeća

Na osnovu dostupnih podataka izvršena je analiza broja zaposlenih u malim i srednjim preduzeća po delatnostima registrovanih na teritoriji Opštine Prokuplje. Pojedinačni podaci po granama dati su u tabeli 8.

Tabela 8: **Prosečan broj zaposlenih u MSP Opštine Prokuplje**

R. b.	Delatnosti	Broj radnika u MP		Broj radnika u SP		Broj radnika u MSP	
		Ukupno	Pros. br.	Ukupno	Pros. br.	Ukupno	Pros. br.
I	Privreda	1.736	9,81	1.430	204,27	3.166	17,21
1.	Indust. i rud.	683	13,66	992	198,37	1.675	30,45
2.	Poljop. i rib.	220	15,71	-	-	220	15,71
3.	Šumarstvo	17	2,43	-	-	17	2,43
4.	Gradjevinar.	153	12,74	-	-	153	12,74
5.	Saobr. i veze	1	0,50	-	-	1	0,50
6.	Trgovina	199	3,10	154	154,00	353	5,42
7.	Ugost. i turi.	75	18,73	-	-	75	18,73
8.	Zanatstvo	16	2,69	-	-	16	2,69
9.	Stam. kom.	307	153,50	284	284,00	591	197,00
10.	Fin. i dr. usl.	66	4,10	-	-	66	4,10
II	Neprivreda	467	27,50	-	-	467	27,50
1.	Obraz. i kul.	62	4,77	-	-	62	4,77
2.	Zdr. i soc. z.	405	101,37	-	-	405	101,37
III	SVEGA I+II	2.204	11,36	1.430	204,27	3.634	18,08

Izvor: Obračunato na osnovu podataka odeljenja boniteta Narodne banke Srbije

U malim preduzećima zaposleno je ukupno 2.204 radnika, a u srednjim 1.430 radnika. Prosečan broj zaposlenih u malim preduzećima je 11,36 radnika, pri čemu je u privredi prosečan broj zaposlenih (9,81 radnik) skoro tri puta manji od prosečnog broja zaposlenih u vanprivredi (27,50 radnika). Iako je jedno od osnovnih obeležja srednjih preduzeća upošljavanje od 50 do 250 radnika, na teritoriji Opštine Prokuplje postoje pojedina preduzeća koja bi po tom kriterijumu trebala da budu svrstana u grupu velikih preduzeća. Međutim, s obzirom na nivo poslovnih prihoda i nivo sredstava kojima raspolažu, ova preduzeća, shodno zakonskim odredbama pripadaju preduzećima srednje veličine. U pitanju su, najčešće, preduzeća u društvenoj svojini, koja imaju nizak stepen poslovne aktivnosti i veliki broj zvanično upošljenih radnika. Sa druge strane, osnovna karakteristika malih preduzeća - zapošljavanje do 10 lica na teritoriji Opštine Prokuplje prema zvaničnim podacima je potvrđena kod mnogih preduzeća. Pri tome, kao i u slučaju radnji, i kod malih i srednjih preduzeća postoji određeni broj zaposlenih koji nisu zvanično prijavljeni, tako da se prethodni podaci trebaju uzeti sa izvesnom rezervom.

Posmatrano po vrsti delatnosti u proseku najveći broj zaposlenih radnika u malim preduzećima je u okviru industrije i rudarstva, potom stambeno komunalnoj delatnosti, trgovini, gradjevinarstvu i td. U srednjim preduzećima, takodje, najveći broj radnika je zaposlen u industriji i rudarstvu, a potom stambeno-komunalnoj delatnosti.

ANALIZA TENDENCIJA I TRENDOVA U SKORIJOJ BUDUĆNOSTI

INDUSTRIJA

U dosadašnjem razvoju opštine Prokuplje, agroindustrija je bila glavni nosilac i najdinamičniji sektor razvoja privrede. To je dovelo do znatnog zaostajanja razvoja poljoprivrede, male privrede, proizvodnog i uslužnog zanatstva i turizma. Industrija je razvijana ekstenzivno i skoro potpuno u društvenom sektoru, što je vodilo njenoj inertnosti u prilagođavanju novim faktorima razvoja, pre svega tržišnom privređivanju, jačanju konkurentnosti i povezivanju sa ostalim delovima industrije Srbije.

Budući razvoj opštine Prokuplje morao bi, poštujući faktore razvoja koji se očekuju, da se zasniva na drugačijim osnovama. Pre svega industrija treba da se iznutra prestrukturira, da svoje proizvodne programe i tehnologiju zaokruži i osposobi za konkurentno poslovanje, te da svoju dalju ekspanziju veže isključivo za:

- razvoj proizvodnih sistema povezanih sa bližim područjima, Republici i šire;
- mogućnosti prodora na svetsko tržište, bilo samostalno, bilo preko domaćih ili inostranih firmi;
- razvoj i vezivanje za potrebe razvoja ostalih grana i delatnosti u Opštini; poljoprivrede (ratarstva, vinogradarstva, voćarstva i stočarstva), infrastrukture (saobraćajne, vodoprivredne), turizma, male privrede, proizvodnih i uslužnih delatnosti u privatnom sektoru.

Dalja industrijalizacija van ova tri osnovna pravca bila bi potpuno pogrešno razvojno određena Opštine.

Imajući u vidu sve napred izloženo, mogli bismo da definišemo neposredne ciljeve razvoja agroindustrije Opštine:

1. ekonomsko-finansijska konsolidacija postojećih preduzeća u industriji;
2. vlasničko i poslovno prestrukturiranje;
3. povezivanje sa srodnim preduzećima sa bližeg područja, iz industrijskih centara Srbije i u inostranstvu;
4. privlačenje slobodnog kapitala (kreditnog, akcionarskog) iz domaćih i stranih izvora;
5. pronalaženje odgovarajućih proizvodnih programa;
6. zasnivanje poslovno-finansijske saradnje i kooperantiskih odnosa sa privatnim sektorom i licima na radu u inostranstvu;
7. investicije u rekonstrukciju, modernizaciju i zaokruženje proizvodnih programa, procesa i tehnologije;
8. ulaganja u razvoj stručnih kadrova i podizanje kvalifikacione strukture i znanja zaposlenih.

Posao svakog industrijskog preduzeća u Opštini bio bi da svoje prilike, raspoložive resurse i mogućnosti razmotri u svetlu navedenih ciljeva (1)-(8), te da na osnovu toga definiše svoju strategiju razvoja i konkurentnosti. Bez vrlo ozbiljnog pristupa svakog preduzeća posebno ovim problemima i bez pokušaja definisanja svoje dugoročne poslovne politike i strategije konkurentnosti, nikakvi planovi i/ili intervencije viših nivoa (Opštine, Okruga, Republike) neće biti dovoljni da omoguće ekonomski zdrav razvoj industrije.

Osnovne grane, nosioci razvoja industrije biće prerada nemetala, tekstilna, prehrambena industrija i prerada obojenih metala, a ostale postojeće i eventualno nove grane moći će značajno da doprinesu zaokruženju industrijske strukture Prokuplja i njenom povezivanju sa ostalim delovima industrije na bližem području i Srbiji, te sa domaćim i inostranim kupcima, dobavljačima, partnerima, kooperantima, istraživačko-razvojnim centrima i sl.

Agroindustrija Opštine ima povoljne uslove za razvoj ukoliko dođe do pokretanja bržeg razvoja poljoprivredne proizvodnje, koja je duže vremena u zaostajanju. AD "Prokupac" ima značajan renome, ali mora obezbediti sve potrebne uslove za proizvodnju vrhunskih žestokih pića stalnog kvaliteta. Time bi stekao sve preduslove za uspešan izvoz na svetsko tržište, "Milan Toplica" mora da pokrene proizvodnju i da se orijentiše i na inostrano tržište jer postoji veliki broj proizvođača mineralnih voda i sokova na domaćem tržištu, a posebno treba da usredsredi napore na proizvodnju što kvalitetnije vode i sokova, s obzirom na sve izraženiju ekološku zagađenost i našeg okruženja, a posebno okruženja razvijenih zemalja. Planirano uvođenje proizvodne linije ambalaže od plastičnih boca treba pažljivo preispitati sa stanovišta štetnosti po zdravlje "PET" ambalaža u odnosu na klasične staklene. AD "Hissar" posluje sa znatnim ekonomsko-finansijskim teškoćama. Proces privatizacije je završen u ovom preduzeću pa se očekuje da se ovi negativni trendovi zaustave. Poljoprivredna proizvodnja će u velikoj meri zavisiti od buduće strategije poslovanja Kompanije Hissar.

Agroindustrija Prokuplja ima mogućnosti daljeg razvoja i kroz postojeća i kroz nova preduzeća ili pogone, ali koncepcijski treba da se usmere na proizvodnju zdrave hrane i pića po utvrđenim standardima kvaliteta, jer ona sve više dolazi do izražaja i na svetskom i na domaćem tržištu.

U celini posmatrano, današnja Agroindustrija Prokuplja ima brojne zdrave osnove da preživi sadašnju krizu, pod uslovom da se izvrši potrebno poslovno, vlasničko, programsko i drugo restrukturiranje, zatim finansijska konsolidacija nekih preduzeća, većih, ali posebno srednjih i manjih, da se u okviru postojećih kapaciteta, uz manja ulaganja u opremu, intenzivira razvoj, da se zaposlenost, sem kad je to nužno, ne povećava, već da se postojeća radna snaga dodatno obuči i bolje iskoristi i stručno unapredi, te da se na taj način agroindustrija postavi na zdravije ekonomske osnove. Dalja diverzifikacija i razvoj agroindustrije treba da se prepusti i samim preduzećima, njihovoj sposobnosti da sa srodnim firmama, pronađu tržišta i proizvode za kojim postoji tražnja.

POLJOPRIVREDA

Perspektive razvoja poljoprivredne proizvodnje:

- povećanje površine zemljišta po aktivnom poljoprivredniku ukupnjavanjem (komasacija) poseda i korišćenjem neobrađenih površina u obradive
- organsko gajenje kultura, bez veštačkih inputa predstavlja komercijalnu privlačnost za inostrane partnere, tako da bi država – opština, svojim premijama dodatno stimulisala proizvođače za ovaj vid proizvodnje.
- osigurati podršku životnom standardu za ljude koji zavise od poljoprivrede, kroz sisteme kratkoročnog i dugoročnog kreditiranja u određene grane poljoprivrede
- pripremiti poljoprivredne proizvođače opštine Prokuplje za ispunjenje HCCP standarda
- stvoriti udruženja komercijalnih gazdinstava koja će odgovarati potrebama tržišta i postati partner na tržištu.

U biljnoj proizvodnji, razvoj bi se usmerio uglavnom na krmno bilje i voćarstvo (kontinentalno voće i grožđe) i posebno povrće. Za preradu voća i povrća postoje izgrađeni kapaciteti koji su nedovoljno iskorišćeni.

I u stočarstvu i u voćarstvu osnovni nosilac razvoja bila bi komercijalna gazdinstva farmerskog tipa i privatna poljoprivredna preduzeća, s tim što dalji razvoj treba da se bazira

na njihovom međusobnom udruživanju i saradnji kako bi lakše mogli da prate razvoj nauke i tehnike, a i da prilagode strukturu svoje proizvodnje kretanjima tražnje.

U voćarskoj proizvodnji očekujemo da će nosioci proizvodnje biti poljoprivredni proizvođači koji poseduju zasade višanja na površinama oko 20 ha, zasada šljiva na 30 ha, oraha 7 ha, lešnika 7 ha, i malina 4 ha. U stočarskoj proizvodnji očekujemo da će nosioci ove grane poljoprivrede biti pre svega prepoznatljivi stočari (koji poseduju 5 i više grla krupne stoke, kao 50 i više grla sitne stoke) koji su adaptirali postojeće objekte i u postupku su sa izgradnjom novih, ujedno ovi poljoprivredni proizvođači su opremljeni odgovarajućom mehanizacijom za pripremanju stočne hrane. Prepoznatljivost ovih poljoprivrednih proizvođača na tržištu biće samo ako budu udruženi u udruženje i samim tim bili bi partneri sa prerađivačem stočarskih proizvoda.

Potreban je nov integralni pristup razvoju sela i poljoprivrede. On kao prvo podrazumeva razvijene i dobro organizovane stručne službe sa znatno većim radnim zadacima u koje bi pored agronoma ušli i stručnjaci za nove agrotehničke metode (proizvodnju zdrave hrane). Farmerizacijom naše tradicionalne poljoprivrede mogla bi se zadržavati seoska omladina ili bar jedan njen deo, na selu i u poljoprivredi. Brže bi se i efikasnije uvela savremena agrotehnika i efikasnije koristili seoski poljoprivredni resursi. Sve ovo bi omogućilo da u periodu dalje transformacije koja nam predstoji bar proizvedemo dovoljno hrane za svoje potrebe. U svemu ovome poljoprivredna stručna služba može da odigra bitnu ulogu s,obzirom da je kadrovski osposobljena i imajući u vidu da se nalazi u okviru Više poljoprivredno-prehrambene škole.

TURIZAM

LOKALITET - HISAR

Problem vlasništva Savićevca treba rešiti pred nadležnim sudom kako bi objekat ceo bio u nadležnosti lokalne samouprave, odnosno turističko-sportskog centra.

Samo čitav objekat bi odgovorio potrebama turizma i imao bi svoju potpunu funkciju.

U objektu se mogu koristiti sobe za prenoćište do 12 osoba, što je za manje delegacije privlačno.

Ulaganjem na ovom lokalitetu,uz saradnju sa Zavodom za zaštitu spomenika kulture omogućilo bi se da srednjovekovna Jug Bogdanova tvrđava postane letnja pozornica.

Završetak trim staze,kao i njeno osvetljavanje bi omogućilo šetnju i izlazak iz gradske vreve stanovnika našeg grada.

Na mestu gde Toplica teče,, uzvodno,,(epigenija) napraviti etno restoran vodenicu.Završetkom ovog projekta,sa postojećom halom ,teniskim terenima i bazenom u neposrednoj blizini bila bi zaokružena turistička ponuda na ovom lokalitetu.

LOKALITET - BELI KAMEN

U prvoj fazi, početkom proleća 2006, neophodno je izvršiti adaptaciju postojećeg planinarskog doma kao stajne tačke i mesta odakle će sve počinjati i tu se završavati. U prvoj fazi adaptiranog doma sa pratećim sadržajima, stvorili bi se uslovi za odmor i rekreaciju četrdesetak gostiju sa prenoćištem.

Pronaći mogućnost da se sa ministarstvom prosvete iznađe kompromis o ustupanju i adaptaciji škole koja se nalazi neposredno pored doma na Belom kamenu , a koja bi imala namenu za organizovanje škole u prirodi kao i boravak učenika.

Na mnogim mestima i seoskim putnim pravcima duž planinskih venaca i kotlina postoje ne slučajno vidljivi i značajni ostaci ranijih civilizacija počev od rimskog doba ka novijoj istoriji.Izuzetno bi važno bilo inicirati nastavak arheoloških istraživanja lokaliteta kao što su Rgajski grad , brana na Zlati i slično.

Duž puta postoji nekoliko česama oko kojih bi trebalo urediti teren za organizovanje izleta u prirodi.

Tokom zime Beli kamen na nadmorskoj visini od 1155 m pruža mogućnost za razvoj zimskog turizma sa ski stazama , stazama za sankanje itd. Posebno je interesantna severna strana ka Prokuplju koja pruža mogućnost za jednu profesionalnu ski stazu sa ski liftom , ali postoji mogućnost za još dve do tri staze za početnike i amatere.

Potrebno je uraditi detaljan urbanistički plan za pomenutu lokaciju.

Sa prvim prolećnim danima sa geometrima na licu mesta obeležiti i snimiti potencijalne terene.

Neophodno je dozvoliti privatnoj inicijativi gradnju pratećih turističkih objekata u skladu sa urbanističkim planom kako bi se očuvao eko sistem na ovom lokalitetu.

- S obzirom da se radi o ekološki čistom prostoru kao prateći sadržaj nameću se proizvodnja ekološki zdrave hrane , sakupljanje i distribucija lekovitog bilja kao i izrada turističkih suvenira sa motivima iz ovog kraja.
- Veoma bi bilo značajno ulaganje u sportski turizam i izgradnja sportskih terena za visinske pripreme sportista sa pratećim sadržajima.
- Takođe bi prioritetno bilo asfaltiranje puta do Bublčkog jezera i uređenje obale jezera kao i zabrana divlje gradnje i zagađenje jezera otpadnim vodama.
- Da bi se sve ovo ili neki od ovih sadržaja i mogućnosti iskoristili neophodno je postojanje i izgradnja bolje putne mreže od postojeće.
- Neophodno je ulagati u turističke kadrove , vodičku službu , obeležavanje signalizacije ka turističkim destinacijama kao i prezentacija čitave turističke ponude putem kataloga , karata , CD-a , sajt prezentacija kao i učešće na sajmovima turizma.

LOKALITET - RASTOVNIČKO JEZERO

Na svega 2 km od grada nalazi se Rastovničko jezero, veoma interesantna i atraktivna lokacija, pogodna za razvoj turizma, čiji potencijali u prethodnom periodu nisu adekvatno sagledani i iskorišćeni.

Da bi na pomenutom lokalitetu došlo do razvoja turizma neophodno je preduzeti sledeće:

- Uraditi detaljan urbanistički plan,
- Napraviti projektnu dokumentaciju sa svim pratećim sadržajima za izgradnju sportsko-rekreativnog i turističkog centra,
- Poboljšati saobraćajnu infrastrukturu.

MALA I SREDNJA PREDUZEĆA

Efikasnost primene strategija zavisi kako od sredine tako i od izvora, stručnosti i sposobnosti preduzeća. Ona može biti dobra ili loša u zavisnosti od ostvarene konkurentne prednosti na tržištima i ostvarenja svetskih standarda poslovanja u bitnim aktivnostima i funkcijama.

Privreda Srbije, samim tim i Opštine Prokuplje još uvek je u nepovoljnoj situaciji. što je posledica: izolacije, međunarodnih sankcija, kašnjenja u realizaciji procesa tranzicije, gubitka značajnog dela tržišta zbog raspada bivše SFRJ, prekida brojnih trgovinskih veza, niske kupovne moći stanovništva, ali i nekonkurentnosti same privrede, loše kadrovske strukture, velike zaduženosti i td. Kriza je posebno pogodila velike društvene i sisteme koji još uvek zapošljavaju najveći broj radnika. U narednom periodu privatizacija, direktne strane investicije, mala i srednja preduzeća i privatni preduzetnici predstavljaju osnovu razvoja privrede Prokuplje. U prilog ovakvom stavu je saznanje da međunarodni tokovi "pokazuju da velika industrijska preduzeća se koncentrišu na ključne aktivnosti, a za mnogobrojne druge aktivnosti, kao kooperante angažuju specijalizovana mala i srednja preduzeća. Smatra se da uspostavljanje ovakvog odnosa ima presudan značaj za konkurentnost u sektoru industrije.

Osim toga, razgranata mreža malih i srednjih preduzeća predstavlja pozitivan faktor za podsticaj direktnih stranih investicija".

U ovom delu Nacrta strategije razvoja MSP opštine treba da se ukaže na razvojne potencijale privrede Opštine kojima se može u što većoj meri povećati njen rezultat, konkurentnost, a samim tim zaposlenost i standard stanovništva Opštine. U uslovima ograničenih resursa neophodno je identifikovati:

- prioritetne sektore sposobne da podstaknu ekonomski razvoj opštine,
- institucionalnu osnovu kao podršku i izraz uvažavanja interesa sektora malih i srednjih preduzeća,
- mere kojima bi se olakšao pristup sektora malih i srednjih preduzeća izvorima finansiranja,
- potrebu jačanja veza između obrazovnog sistema, naučno-istraživačkog sistema i sektora malih i srednjih preduzeća,
- potrebu podsticaja prodaje proizvoda i usluga sektora malih i srednjih preduzeća ne samo na ino već i domaćem tržištu.
- smanjenje obima sive ekonomije poboljšanjem ambijenta u kome posluju registrovana preduzeća i dr.

Osnove strategije razvoja malih i srednjih preduzeća

Fleksibilnost preduzeća opštine utiče na intenzitet promena i položaj opštine kao lokalne zajednice i njenog stanovništva. Novi pristup lokalnoj samoupravi podrazumeva da se ona bori za sadašnja preduzeća koja posluju na njenoj teritoriji, ali i za osnivanje novih, za kapital i znanja, kojima će se osnažiti poreska osnovica zajednice, što će kao krajnji rezultat imati više sredstava za infrastrukturu i društveni standard. Lokalna razvojna politika treba da koristi neka pozitivna iskustva regionalnih politika u razvijenim područjima sveta i deluje tako da:

- Razvija svoju privlačnost za preduzeće, pre svega, ostvarivanjem adekvatne okoline, kako u fizičkom smislu (izgradnjom infrastrukture, lokacija za industrijske zone i sl.), tako i u smislu čoveka-gradjanina. S toga, opština mora da izdvoji određena sredstva i za razvoj sopstvenih "delatnosti", ali i ostvarivanje potencijalnog ekonomskog, socijalnog i kulturnog razvojnog tkiva.
- Opština koja nema sopstvene koncentracije tehnoloških kompleksa, mora inicirati inovacija i uvoditi nove tehnologije u tradicionalne delatnosti i tako postati konkurentnija.
- Nove komunikacione tehnologije zahtevaju drugačiju preduzetničku okolinu i ljude. U takvoj situaciji razvoj zahteva promociju temeljne strukturne promene, a time i prekvalifikaciju aktivnog stanovništva i privlačenje preduzeća iz novih grana delatnosti. U tom procesu raste značaj "ljudskog kapitala" kao i lokacija preduzeća.
- Pošto konkurencija raste, i sama lokalna samouprava se mora ponašati kao preduzeće u konkurentskoj borbi, što znači da raznim aktivnostima mora potvrdjivati ugled i marketing svojih lokacija za nova preduzeća. Kombinacijom kulturne politike, politike urbanog razvoja i ekonomske politike, lokalna samouprava ima mogućnost da tržišno valorizuje svoje prednosti i time proceni moguće nove ekonomske šanse.
- Lokalna samouprava vodi celokupnu politiku sopstvenog razvoja, koja ne podrazumeva samo otvaranje novih radnih mesta, već i značajno poboljšanje opšteg standarda ljudi na području lokalne samouprave.
- Država, ali i lokalna uprava mora da usmerava deo sredstava u fondove za promociju investicija, koji su namenjeni realizaciji potrebnog restrukturiranja. Veći

obim investicija je realna pretpostavka otvaranja novih radnih mesta. Struktura investicija treba da omogući najracionalnije apsorbovanje radne snage.

Iz navedenog proizilazi da u cilju realizacije strateških razvojnih programa Opština kao lokalna samouprava mora prvo, da razvija svoje lokalne prednosti i obezbedi izvore rasta i drugo, mora da razvija usmerene i konkretnije strategije podsticanja investicija. Na ovaj način doći će do homogenizacije privrednog prostora i privredne aktivnosti.

Poslovni potencijal malih i srednjih preduzeća

Analiza potencijala preduzeća usmerena je na ocenu jakih i slabih strana preduzeća. U fokusu njenog interesovanja je analiza kritičnih faktora da bi se poslovanjem obezbedila diferentna prednost na tržištu. U novije vreme koristi se pristup "lanca vrednosti" kao sistemski način sagledavanja serije aktivnosti koje preduzeće obavlja da bi se blagovremeno tržištu isporučili proizvodi ili usluge. Preduzeće stiče konkurentsku prednost ako može bolje da obavlja svoju aktivnost od preduzeća koja na tržištu istupaju sa istim ili sličnim proizvodima. Četiri su ključne faze u analizi potencijala, i to:

- identifikovanje potreba potrošača za proizvodima koje traže pojedina područja i regionu,
- ocena poslovnog potencijala sa kojima preduzeće raspolaže,
- poređenje potencijala sa zahtevima pojedinih poslovnih područja da se sagledaju jake i slabe strane u "lancu vrednosti" i
- poređenje potencijala sa konkurentima da bi se ustanovilo da li i gde postoji diferentna prednost.

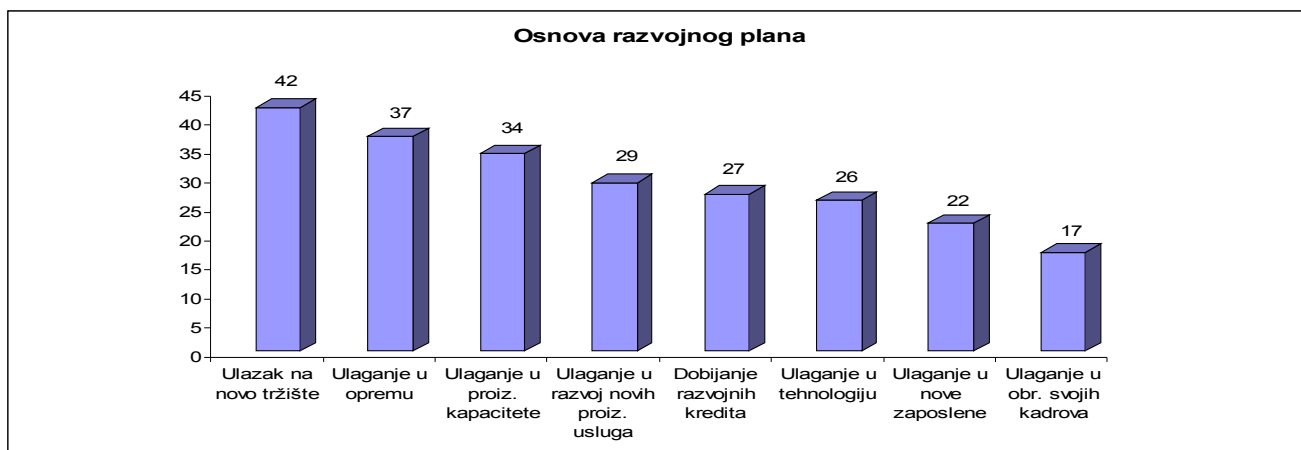
Problem kadrovskog potencijala u opštini postoji što dokazuje stanje velikih sistema opštine, stalna promena borda preduzeća, mnoga preduzeća skoro i da ne rade, a najveći broj stručnog kadra (posebno iz oblasti ekonomskih i pravnih nauka nastoji da sebi pronađe posao u vanprivredi ili u preduzećima u Nišu ili Beogradu). Problem je donekle i pooštren ako se zna da postoje nedostaci formalnog obrazovanja. Takođe, stepen motivisanosti za rad kadrova je mali što opredeljuje uspeh u radu preduzeća.

Osnovna sredstva preduzeća kao drugi, a po značaju podjednako važan faktor je u mnogim preduzećima, posebno industrijskim, na nezavidnom nivou. U tom kontekstu treba istaći problem dugog dezinvestiranja zbog čega je došlo gotovo do otpisanosti opreme. Kapaciteti su zastareli, preduzeća su bez kapitala za ulaganje u obnovu sa hroničnim nedostatkom obrtnog kapitala. Operativna sposobnost industrijskih kapaciteta je ispod 15% sposobnosti iz 1989. godine. U mnogim slučajevima oprema je izraubovana, neprimerena tehnološkim i proizvodnim zahtevima tržišta.

Shvatanje da se ulivanjem obrtnog kapitala na bazi "neiskorišćenih kapaciteta" može inicirati brz rast industrijske proizvodnje nije utemeljeno na realnim ekonomskim osnovama. To znači da je evidentna potreba za velikim investicionim ulaganjima, a stvaranje nove strukture neophodnost. I pored činjenice da postoje neki granični izuzeci profil i struktura aktuelne ponude industrijske osnove Opštine "kao i raspoloživost ostalim resursima ne daju u globalu sliku stanja koje obećava, bez radikalnijih zahvata u poređenju sa dinamičnim zahtevima savremenog tržišta. To u industrijskom segmentu zahteva, kao jednom od značajnih poluga privrednog razvoja, radikalne zaokrete u vrlo kratkom roku da bi se izbegle posledice na dugi rok".

Preduzeća su svesna činjenice da su uslov njihovog opstanka rentabilna ulaganja. Međutim, zbog nemogućnosti korišćenja povoljnih kredita i nedostatka sopstvenih sredstava najveći deo preduzeća nije u predhodnom periodu vršio neka značajnija ulaganja. Ostvarena ulaganja su uglavnom rezultat "smirivanja" strasti iz sredstava Fonda za razvoj Republike u velikim sistemima. Preduzeća najčešće nemaju razvojne planove. Ako i postoje onda ti planovi odnose na kraće vremenske periode.

Osnove razvojnih planova ilustruje grafikon 1.

ANEKS 3

UPITNIK O MIŠLJENJU POSLOVNOG SEKTORA

I. UVOD

U maju, 2006. godine, sprovedena je anketa u pogledu mišljenja privrednog sektora među poslodavcima Prokuplja. Ova anketa je deo nastojanja strateškog planiranja ekonomskog razvoja na nivou lokalne zajednice, koje se odnosi na budućnost grada. Svrha ove ankete je bila da se obezbede korisne i pouzdane informacije za članove Komisije za strateško planiranje, koje se odnose na stavove onih koji investiraju i otvaraju radna mesta u Prokuplju. Stavke u upitniku su obuhvatale istorijat i status firme, prirodu njihovih posla, pitanja radne snage i zaposlenih, informacije o poslovnim objektima, usluge lokalne uprave i odnose sa njom i sveukupne utiske o gradu kao mestu poslovanja.

II. METODOLOGIJA

19 preduzeća je amketirano do 11. maja, 2006. Lista preduzeća (firmi) koje je trebalo anketirati obuhvatala je najveće poslodavce u gradu (jedno preduzeće koje zapošljava preko 600 ljudi, i drugo koje ima preko 100 zaposlenih), kao i nekoliko manjih firmi sa brojem zaposlenih između 10 i 30 (8 firmi) i manje od 10 zaposlenih (9 firmi). Ovaj izveštaj obuhvata ukupne odgovore svih firmi. Članovi Komisije za strateško planiranje su obavili svih 19 razgovora.

Kako bi se podstakli kompletni i iskreni odgovori od poslodavaca, oni su najpre uvereni da se ovaj izveštaj neće pozivati na konkretne firme, te da će formulari upitnika ostati poverljivi.

Utvrđene su razlike između odgovora od firmi koje predstavljaju različite sektore lokalne privrede (prehrambene industrije, usluga, trgovine, itd.) i malih i srednjih preduzeća. Dosta podataka je analizirano praveći ovu distinkciju.

Iako anketiranje 19 firmi ne može da odrazi stavove celokupne poslovne zajednice Prokuplja, ove firme, velike i male, tradicionalne i nove, zapošljavaju značajan deo lokalne ekonomski aktivne radne snage, naročito u prehrambenoj industriji i trgovini i uslugama, malim i srednjim preduzećima, što predstavlja validan i reprezentativan uzorak.

III. GLAVNI REZULTATI

1. Čini se da lokalna ekonomija pati od nedostatka svežeg novca koji dolazi u grad / region – zaposlenost, prosečne plate i orijentacija ka izvozu su na niskom nivou. Međutim, postoje važni planovi za povećanje prometa i nove investicije. Lokalna preduzeća nisu zadovoljna opštom ekonomskom situacijom u zemlji, lokalnom poslovnom klimom, crnom ekonomijom, birokratijom i neefikasnošću lokalne samouprave.
2. Ukupan broj zaposlenih u firmama sa kojima je vođen razgovor je oko 900 i ova preduzeća planiraju da otvore preko 400 novih radnih mesta tokom sledeće godine. Industrijska preduzeća (uglavnom prerada poljoprivrednih proizvoda) treba da budu lideri u otvaranju novih radnih mesta, dok se u uslužnim delatnostima tek očekuju obimnija povećanja broja radnih mesta.
3. Lokalna ekonomija nije dovoljno orijentisana na izvoz. Samo četiri od ukupno 19 preduzeća u većem obimu izvoze svoje proizvode i usluge iz Srbije, samo 16% proizvoda se plasira na strana tržišta. Razlog ovome je postojeća struktura preduzeća (usluge, trgovina, prehrambena industrija).
4. Preduzeća su samo 10% svoje radne snage ocenila kao "izuzetnog" kvaliteta i 36 % kao "dobrog", što je prosečan nivo, procenat radne snage lošeg kvaliteta je (6 %) je prilično visok. Prosečna mesečna plata je u 2006. porasla sa 9.500 na 12.000 dinara ali su plate i dalje veoma niske. Polovini preduzeća ili nedostaju ili očekuju da će im nedostajati kvalifikovani radnici i osposobljena radna snaga, uglavnom sa znanjima iz tehničkih oblasti (inženjeri, električari, stručnjaci za marketing).
5. Šesnaest od 19 firmi ima planove modernizacije ili unapređenja postojećih kapaciteta u cilju širenja poslovanja u Prokuplju, ili dogradnjom postojećih objekata ili izgradnjom novih kapaciteta, uglavnom tokom 2006-2007. Ukupan obim investicija će verovatno iznositi 400.000.000 dinara. Pet preduzeća planira proširenje u drugim mestima (većina u Beogradu) radi izlaska na veća tržišta. Samo jedno preduzeće planira preseljenje u drugi grad zbog neodgovarajuće poslovne klime.
6. Generalno, kvalitet usluga lokalne samouprave je ocenjen kao prilično loš (prosečna ocena je 3,34, na skali od 4 poena). Održavanje puteva i razvoj infrastrukture uz opštu podršku MSP su generalno definisani kao potrebno unapređenje – kroz pružanje finansijske pomoći ili obezbeđivanje poslovnog prostora.
7. 1 od 19 preduzeća je kvalitet lokalne samouprave ocenilo kao "izuzetan", a dva kao "dobar". Jedanaest je opštinsku vlast ocenilo kao "zadovoljava" i četiri kao "loša". Među pojedincima i ustanovama, najbolje ocene su dobili predsednik opštine, Nacionalna služba za zapošljavanje i Privredna komora, dok je ocenjeno da u radu sa Poreskom upravom, Direkcijom, Odeljenjem za privredu i finansije i Agencijom za privredne registre najčešće ima problema.
8. Mišljenja o poslovnoj klimi u Prokuplju su prilično negativna. Nijedno preduzeće nije ovu oblast ocenilo kao «izuzetno» mesto za poslovanje i samo jedna je Prokuplje ocenila kao «dobro», dok je osam preduzeća Prokuplje ocenilo kao «zadovoljavajuće» mesto za poslovanje. Preostalih devet veruje da je ovo mesto loše za poslovanje. Čini se da su najvažnije prednosti lokalne poslovne klime postojeća radna snaga i, za neke, prirodni resursi, dok su negativne strane loša ekonomska situacija i nizak životni standard, (ne)dostupnost finansija i nedovoljno spoljnjih investicija.
9. Preduzeća podržavaju ideju da će se lokalna ekonomija promeniti kroz interna unapređenja (razvoj MSP, razvoj sela), bolju saradnju (podrška i pomoć preduzećima) i eksterne resurse (turizam i privlačenje direktnih stranih investicija).

IV. REZULTATI ANKETE

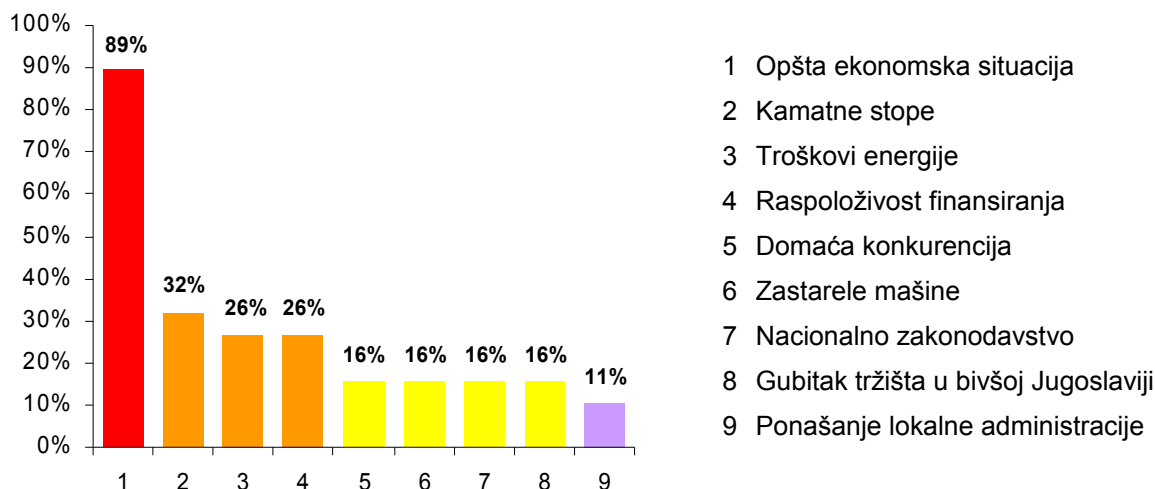
1. Status firmi

Od njih 19, 13 preduzeća je osnovano posle 1990. godine. Veći deo novo-osnovanih firmi su mala preduzeća koja se bave uslugama, trgovinom i prehrambenom industrijom, dok industrijska preduzeća za proizvodnju metala, kamena i plastike i, svakako, najveći poslodavac iz oblasti prerade hrane predstavljaju tradicionalna preduzeća. Većina firmi (17) je u vlasništvu srpskih fizičkih lica. Veća firmi koja zapošljava 66 % od anketiranog uzorka je sada u vlasništvu države i srpskih pravnih lica.

2. Delatnosti uopšte

Privreda Prokuplja izgleda kao tradicionalna ruralna privreda, pošto se sastoji od (1) značajnih firmi koje se bave proizvodnjom hrane, i (2) ostalih malih i srednjih preduzeća koja pružaju usluge, trgovaca i proizvođača građevinskog materijala, koja su osnovali lokalni poslovni ljudi.

Grafikon 1 Prepreke za dalji razvoj

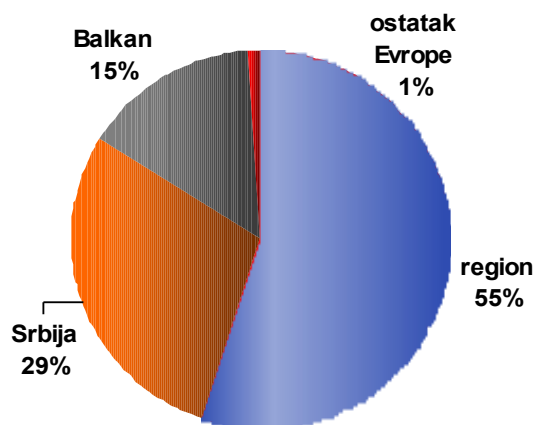
Firme su zamoljene da imenuju faktore koji imaju negativan uticaj na sadašnji i budući razvoj (videti grafikon 1) njihovih proizvoda i usluga. Po prioritetnom redu, (1) opšta ekonomska situacija je bila najznačajniji faktor koji su pomenule 89 % od anketiranih firmi (kada se to stratifikuje na dva sektora 100 %! od ostalih SMP-a vide opštu ekonomsku situaciju kao problem), (2) tri pitanja je pomenulo 26 % - 32 % kompanija: visoke kamatne stope, naročito pomenuto od kompanija za proizvodnju hrane (50 %), troškove energije i raspoloživost finansiranja, naročito pomenuto od ostalih SMP-a (38 %). (3) Domaća konkurencija, zastarele mašine, nacionalno zakonodavstvo i gubitak tržišta u bivšoj Jugoslaviji pomenulo je 16 % firmi kao jednu od četiri ključne prepreke za njihov razvoj, (4) ponašanje lokalne administracije da je najmanji od značajnijih problema pošto je to pomenulo 11 % firmi.

Ulazak u EU se očekuje pozitivnije, međutim, firme su takođe svesne negativnih strana toga. Stabilna poslovna klima (78,9 %), pristup velikom tržištu bez carina i ostalih prepreka (57,9 %) i stabilno tržište kapitala (47,4 %) najčešće su pominjani među pozitivnim stranama. Oko 31,6 % firmi takođe očekuje lakše sprovođenje zakona i šanse (koristi) vezane za jedinstvenu valutu. Učešće u programima EU-e bi pozdravilo 26,3 % firmi. Sa druge strane, 57,9 % firmi se boji investiranja radi pri-

lagođavanja novim uslovima i većih troškova radne snage. Ovi rezultati, zajedno sa 47,4 % kompanija koje brine jaka konkurencija, vrlo su slični rezultatima iz drugih zemalja Centralne i Istočne Evrope pre njihovog ulaska u EU-u.

3. Klijenti

Sve firme su dale informacije o geografskoj distribuciji njihovih klijenata (grafikon 2). Samo dve su saopštile da izvoze više od 40 % svojih roba i usluga izvan Srbije, a ostalih pet izvoze barem 5 %.

To je razlog zbog koga samo oko 16 % od ukupnih prodaja odlazi izvan zemlje. Međutim, ovaj udeo je prilično mali, lokalna privreda može da se smatra "orijentisanom na izvoz iz regiona" pošto opslužuje nacionalno tržište. Prehrambena industrija i trgovinske kompanije opslužuju isključivo regionalno tržište. Sva preduzeća očekuju (u proseku oko 61 %) povećanje prodaje u 2006. u odnosu na 2005. godinu, međutim, prosečna prodaja po zaposlenom nije na visokom nivou i iznosi oko 1,480,000 dinara.

Grafikon 2 Izvozna orijentacija

lokalne privrede

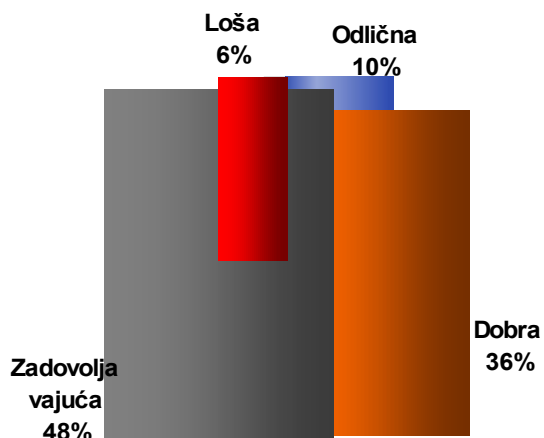
Klijenti i kvalifikovana radna snaga su takođe glavni razlog što je 14 kompanija locirano u Prokuplju, 7 firmi je saopštilo da imaju dobavljače sirovina i isporučioce komponenti, 6 firmi kažu da su locirane u Prokuplju zbog lokal-patriotizma i zato što hoće da poboljšaju poslovnu klimu grada.

4. Radna snaga i pitanja zapošljavanja

Ukupan broj zaposlenih sa punim radnim vremenom u ovih 19 firmi iznosi 917, u poređenju sa 1.079 pre pet godina i 1.139 prošle godine. Ali samo je veći poslodavac iz prehrambene industrije gubio radna mesta (46 % smanjenja broja u poslednjih 5 godina). Sa druge strane, nova radna mesta su otvarana u skoro svim ostalim SMP-ima (rast od 189 %). Taj trend izgleda da se menja u poslednje 2 godine i kada su upitane o novim investicijama, firmi odgovaraju da planiraju da otvore preko 400 novih radnih mesta. Dobru raznolikost privredne strukture takođe dokazuje činjenica da su oko 56 % zaposlenih žene (ne samo u prehrambenoj industriji, nego su i preko 50 % u ostalim SMP-ima). Međutim, procenat zaposlenih sa visokom stručnom spremom je vrlo nizak i ove godine je dostigao samo 4,4 %.

Prosečan broj zaposlenih po anketiranoj firmi u 2006. godini je 48 u poređenju sa 72 u 2001. godini. Ovo je uglavnom zato što su velike firme gubile radna mesta, a nekoliko od malih i srednjih preduzeća nije postojalo pre 5 godina i to takođe dokazuje rastući značaj sektora SMP-a.

Poslodavci nisu baš zadovoljni kvalitetom svoje radne snage. Sveukupno, samo 10 % radnika je odlično, 36 % su ocenjeni kao dobri, 48 % osrednji, a 6 % su loši (grafikon 3). Iznenadjuće je da najviše plate u ovom uzorku ne garantuju zadovoljstvo kvalitetom

radne snage. Ovi rezultati su dosta lošiji nego u ostalim gradovima Istočne i Centralne Evrope i mogu da se upotrebe kao još jedan dokaz za ne tako dobru poslovnu klimu u Prokuplju.

Grafikon 3 Zadovoljstvo kvalitetom radne snage

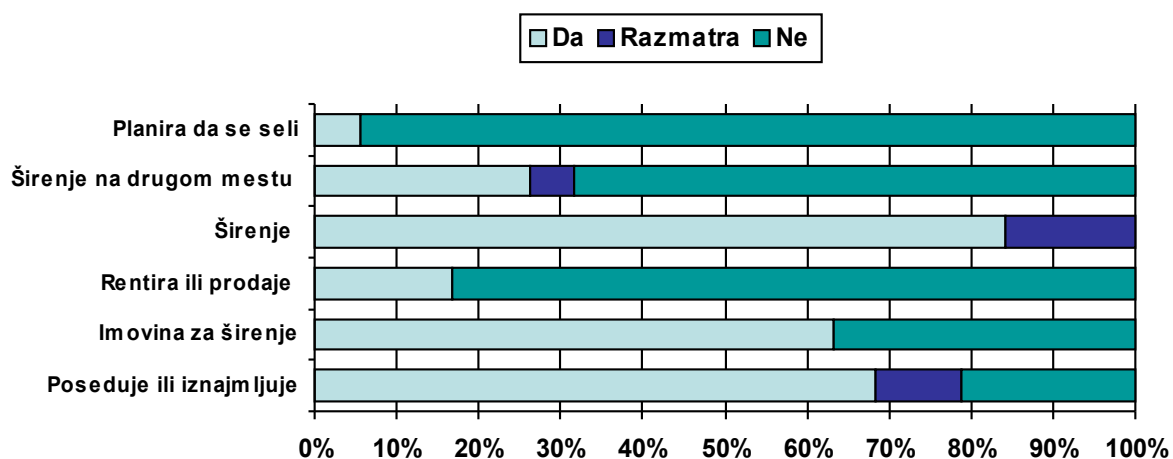
Prosečne mesečne plate koje plaćaju svi anketirani iznose 11.988 dinara u poređenju sa 9.504 u 2005. godini, kada su samo tri firme plaćale u proseku više od 16.000 dinara. U četiri

firme – 21 % u svim sektorima nedostaju specifične profesije i kvalifikacije, koje su važne za njihov budući razvoj, a pet njih očekuje da će imati ovaj problem u budućnosti. Stručne tehnički orijentisane profesije – i visoke stručne spreme i kvalifikovani stručnjaci – iz oblasti informacionih tehnologija i mašinski inženjeri, električari i marketinški stručnjaci se najčešće pominju kao struke koje nedostaju.

Samo 3 firme su saopštile da imaju odeljenje za istraživanje i razvoj koje služi za pripremu novih proizvoda (zapošljava samo 9 lica), a 2 kompanije planiraju da osnuju takvo odeljenje. Ovo je vrlo nizak nivo struktura koje se bave inovacijama u firmama, delom usled strukture lokalne privrede.

5. Informacije o poslovnim objektima

Situacija u Prokuplju u ovoj oblasti ima više pozitivnih nego negativnih strana (videti grafikon 4). Trinaest firmi od 19 poseduje sopstvene objekte, druge četiri i iznajmljuju i poseduju objekte. Većina kompanija (dvanaest) takođe ima dovoljno nekretnina za širenje, dok sedam firmi (obično u unajmljenim prostorijama) nema. Situacija na tržištu nekretnina je možda malo bolja nakon što su 3 od većih firmi ponudile deo svojih nekorišćenih objekata i lokacija na prodaju ili rentiranje. Trenutni kvalitet objekata i tehnologija ne izgleda da je najviši i to je razlog što mnoge firme planiraju da značajno investiraju u obnovu objekata. Šesnaest firmi planira da modernizuje ili obnovi postojeću imovinu, uglavnom u toku ove i sledeće godine. Trebalo bi da se investira skoro 400 miliona dinara i da se otvori preko 400 novih radnih mesta. Pet firmi hoće da otvori ogranke na drugim mestima u Srbiji – uglavnom u Beogradu i Nišu, kako bi opsluživale veća tržišta, a jedna druga planira takvo širenje. Samo jedna firma planira da se preseli iz Prokuplja tražeći bolje poslovne uslove izvan njega. Osim toga, generalno postoje pozitivni znaci lokalne poslovne klime.

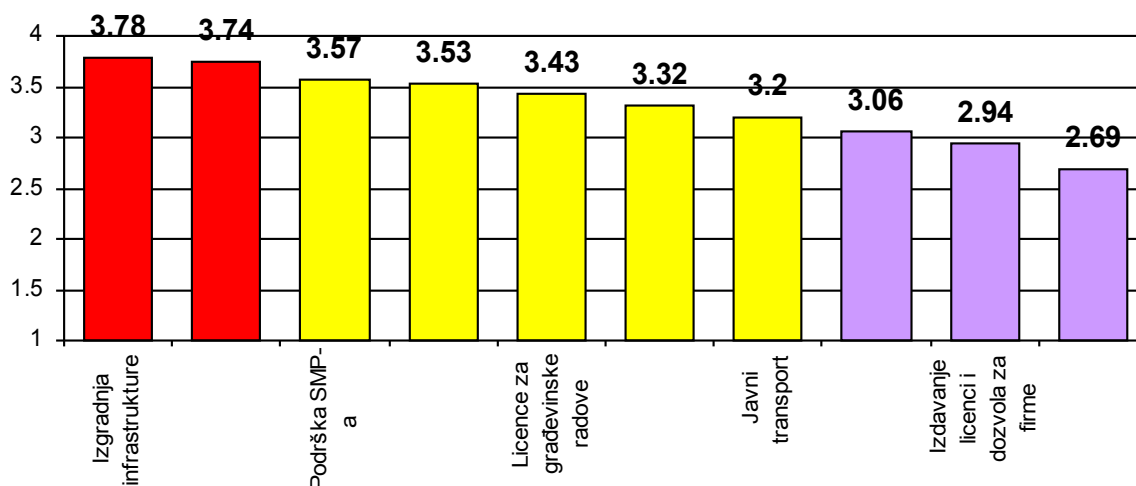

Grafikon 4 Informacije o poslovnim objektima

6. Usluge lokalne uprave i odnosi sa njom

Od firmi je zatraženo da ocene devet usluga opštinske uprave na skali od 1 do 4 (1 = izuzetno, 4 = loše). U proseku, ove usluge su ocenjene kao “zadovoljavajuće” sa 3,34 poena (videti grafikon 5). Najviše (i jedino) zadovoljstvo je iskazano u pogledu izgradnje stanova (2,69). Izdavanje licenci i dozvola za firme (2,94) i odvoženje otpada (3,06) takođe su ocenjeni dosta dobro. Kompanije su bile vrlo nezadovoljne Razvojem infrastrukture (3,78), održavanjem puteva (3,74), podrškom SMP-ima (3,57) i ponudom lokacija i objekata za firme (3,53).

Još jedan znak negativnog mišljenja privrednog sektora o uslugama lokalne uprave može da se nađe u činjenici da je, od ukupnog broja od oko 180 ocena, samo jedna bila “izuzetna” i petnaest je bilo ocena “dobar” – ostale su bile ili “zadovoljavajući” ili “loš”.

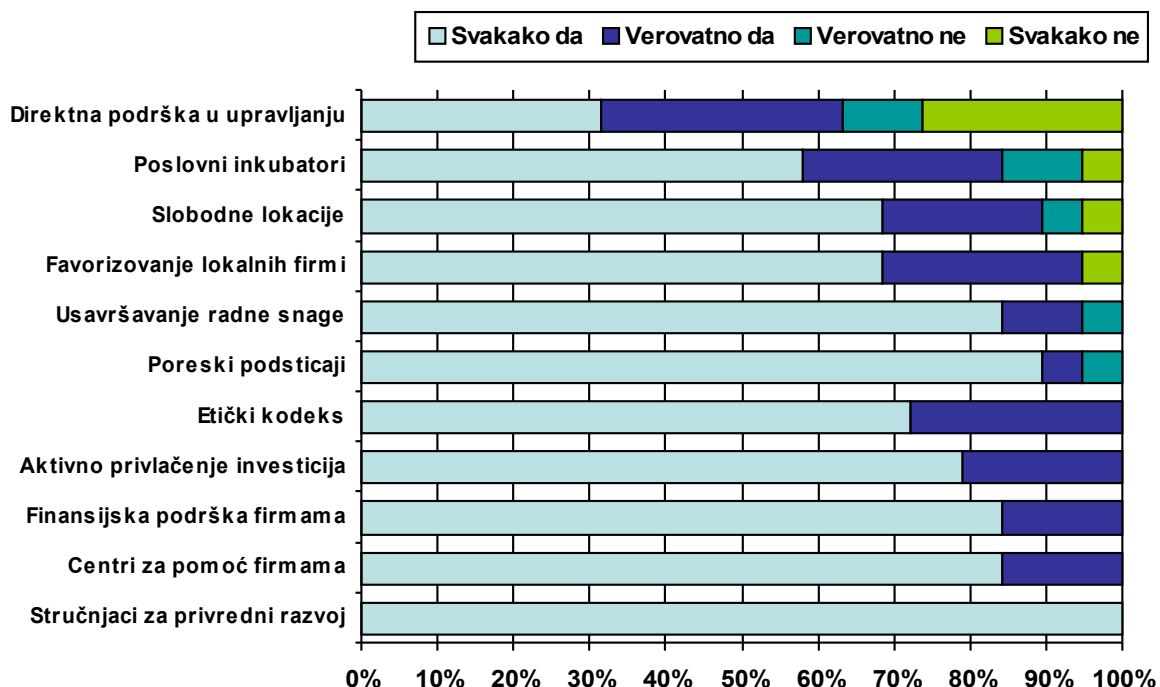

Grafikon 5 Usluge lokalne uprave

Firme su takođe upitane da li lokalna uprava primenjuje poreze i tarife na pošten/pravičan način na sve građane i poslovna lica. Odgovor nije baš pozitivan – samo jedna od firmi se potpuno slaže dok se 4 slaže. Sa druge strane, pet firmi se ne slažu, a ostalih pet se “uopšte ne slažu” sa ovim iskazom.

Firme su takođe zapitane o tome koje bi usluge firmama lociranim u Prokuplju trebalo da pruža lokalna uprava (i njeno odeljenje za ekonomski razvoj). Grafikon 6 pokazuje da firme veoma pozdravljaju skoro svaku vrstu aktivnosti koja može da im se ponudi. Problemi sa birokratijom bi trebalo da se reše osnivanjem Centra za pomoć firmama i pružanjem usluga od strane obučenih stručnjaka za privredni razvoj. Firme takođe smatraju da bi gradska uprava trebalo da pruža pomoć oko usavršavanja radne snage kako bi se popravila situacija po pitanju nedostatka kvalifikovane radne snage. Finansijska podrška firmama (kreditna jemstva) bi najviše dobrodošla – to je povezano sa problemima oko raspoloživosti finansiranja.

Za razliku od situacije u drugim zemljama Istočne Evrope, ove firme manje podržavaju izgradnju i ponudu slobodnih lokacija i otvaranje Poslovnih inkubatora – one ne vide garanciju da bi oni koji bi primili ovu subvenciju zaista počeli da otvaraju radna mesta, a, istovremeno, mi smo anketirali one firme koje nemaju problema oko raspoloživim lokacijama za poslovanje. Direktna podrška upravljanju se često posmatra kao nešto što ne spada u aktivnosti lokalne administracije.

Grafikon 6 Usluge koje pruža Odeljenje za ekonomski razvoj

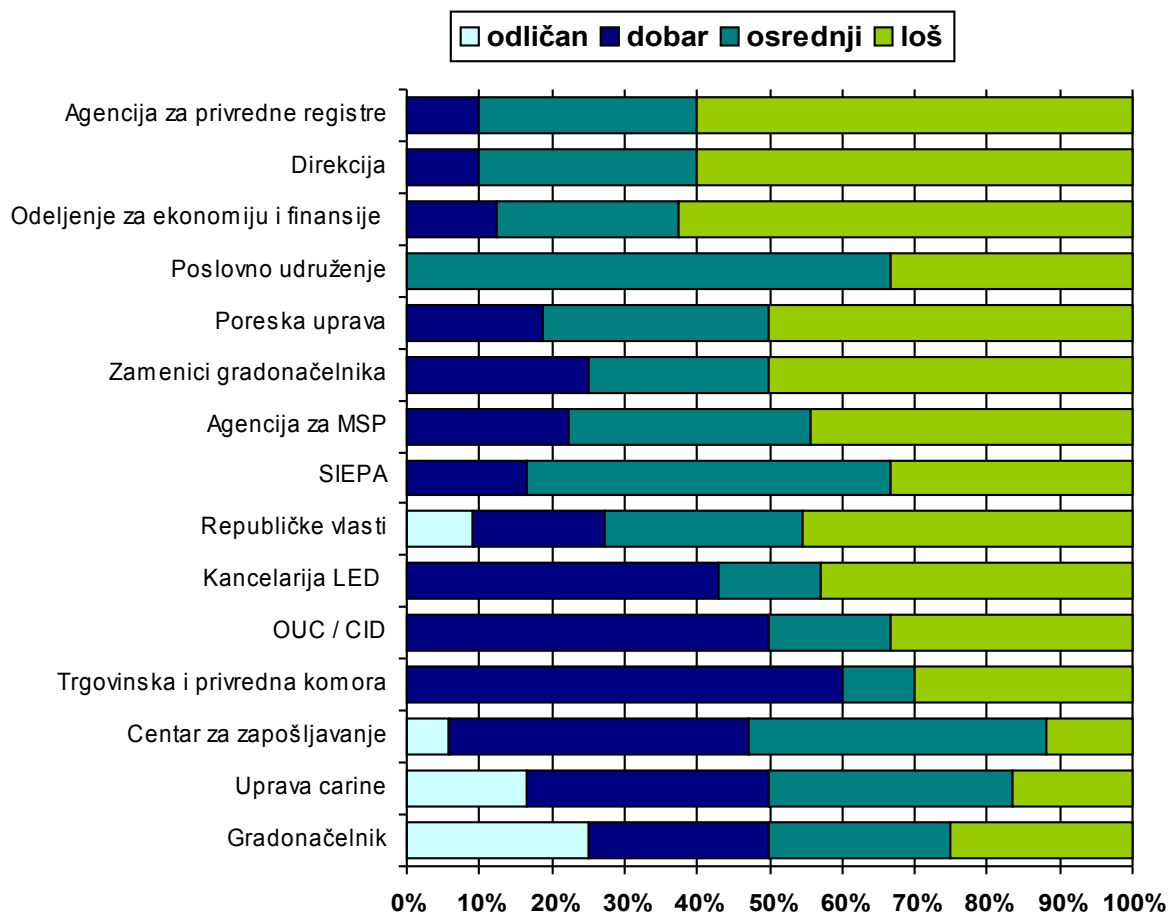
Firme su potom ocenjivale kontakte sa pojedincima iz državne uprave i organizacijama. Rezultati su uglavnom pozitivni, kao što se vidi na grafikonu 7. gradonačelnik, Uprava carine, Centar za zapošljavanje, kao i Trgovinska komora i Republički fond za razvoj dobili su pozitivne ocene. Saopštile su da nisu imale mnogo kontakata sa Pokrajinskim vlastima, SIEPA, Opštinski uslužni centar/Centar za izdavanje dozvola ili Poslovnim udruženjem. Agencija za privredne registre, Direkcija i Odeljenje za ekonomiju i finansije su ocenjeni prilično loše.

Mnogi komentari menadžera mogu da se generalizuju jednom rečenicom: previše birokratije, previše vremena za rešavanje problema i nerazumevanje problema firmi i ne pružanje informacija.

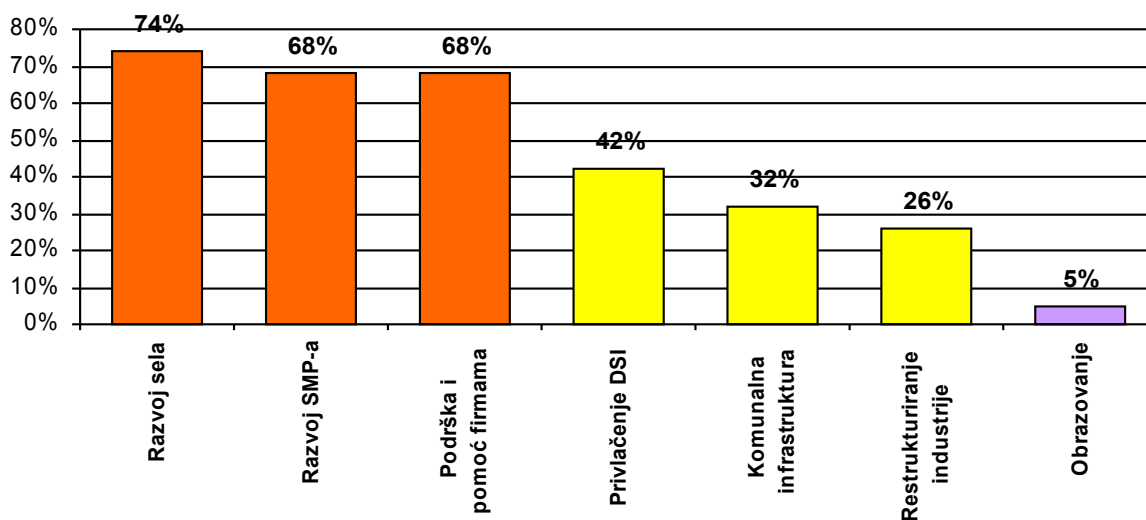
Direktno poslovanje sa lokalnom upravom prijavile su samo 4 kompanije, koje obezbeđuju robe ili usluge lokalnoj upravi. Ovo je prosečan nivo učešća lokalnih firmi

na javnim tenderima. Dve od ovih firmi su koristile opštinske usluge Opštinski uslužni centar/Centar za izdavanje dozvola da bi proširile poslove.

Grafikon 7 Kontakti sa organima vlasti

7. Ključna pitanja

Grafikon 8 Ključna pitanja

Firme su dale sledeće odgovore kada su upitane koja su to tri najključnija pitanja na koja treba da se fokusira strateški plan:

- Ruralni razvoj je bio na prvom mestu sa 74 % glasova;
- Razvoj SMP-a i Podrška i pomoć firmama (za obe stvari 68 % od svih firmi).

Ova tri pitanja su jasno identifikovana kao najznačajnija, Privlačenje DSI-ja je podržalo 42 % firmi (uglavnom u industriji) i komunalnu infrastrukturu 32 %. Sa druge strane, niko nije odabrao turizam, transport, usavršavanje radne snage ili Istraživanje i razvoj kao potencijalna ključna pitanja.

9. Sveukupni utisci

Od ovih firmi je zatraženo da daju svoje sveukupne utiske o lokalnoj upravi Prokuplja. Opštinska uprava je u proseku ocenjena sa 1 "izuzetnom" ocenom, 2 "dobrom", 11 "zadovoljavajućom" i 4 "lošom". Kvalitet života u Prokuplju se posmatra kao dosta problematičan sa osam "zadovoljavajućih" i jedanaest "loših" ocena. Kompanije su takođe bile upitane za njihovo ukupno mišljenje o ovom gradu kao mestu za poslovanje. Kao što je saopšteno u Glavnim rezultatima pod 8, odgovori nisu bili baš pozitivni. Manje od polovine (osam) kompanija je svoj grad ocenilo kao "zadovoljavajući", 9 ga je ocenilo kao "loš" i 1 anketirana firma smatra da je ovaj grad "dobro" mesto za poslovanje.

Primeri pozitivnih elemenata poslovne klime Prokuplja koje su pomenule kompanije obično su sledeća tri (ako su uopšte pomenuti):

- Potencijal za zapošljavanje
- Prirodni resursi
- Koridor 10.

Negativni faktori koji su identifikovani u Prokuplju uglavnom se odnose na opštu ekonomsku situaciju i nisku kupovnu moć lokalnih građana.

- mali region
- niska kupovna moć
- kriminal
- siva ekonomija.

V. REZIME

Ova Anketa o poslovnoj klimi odražava kumulativna mišljenja glavnih poslodavaca u Prokuplju. Njihovi kolektivni stavovi prema gradskoj upravi će imati veliki uticaj na to da li će njegova privreda da raste, stagnira ili opada. Ovaj izveštaj će pomoći Komisiji za strateško planiranje u njegovom radu i biće od koristi lokalnoj upravi u njenim naporima da održava i poboljša poslovnu klimu grada.

MEGA Program želi da zahvali svim poslodavcima koji su podelili sa nama svoja mišljenja i pružili korisne informacije Komisiji, kao i svim članovima Komisije za strateško planiranje koji su uložili svoje vreme da bi obavili razgovore.

ANEKS 4

SWOT ANALIZA

Razvoj poljoprivrede i sela

Prednosti	Mane
<ul style="list-style-type: none">- tradicija u voćarstvu i stočarstvu- nepostojanje velikih zagađivača- postojanje obrazovnih institucija i kadrova (srednja i viša poljoprivredna škola)- postojanje terena za razvoj stočarstva (Projekat Morava 2)- prirodni resurski (šume, voda, zemlja)- poznavanje tehnologije rada i organizovanje poljoprivredne proizvodnje- velika prilagodljivost i vitalnost poljoprivrednih proizvođača- postojanje fonda za razvoj stočarstva (robna rezerva mesa u živoj stoci)- veliki broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava (2 400)- dobar obim primarne poljoprivredne proizvodnje, pre svega u voćarstvu- mogućnosti za većom proizvodnjom- mogućnost geografskog brendiranja	<ul style="list-style-type: none">- loša infrastruktura (putevi, voda i kanalizacija)- nepovoljna starosna struktura- loša primena agrotehničkih mera (nove tehnologije, inovacije)- neadekvatni / zastareli poljoprivredni proizvodni pogoni- usitnjenost poseda- zastarela poljoprivredna mehanizacija- negativne migracije (selo – grad)- otežan plasman robe (domaće / strano tržište)- neplanska poljoprivredna proizvodnja (nema opštinske strategije)- nepovezanost poljoprivrednih proizvođača i prerađivačkih kapaciteta- mali broj poljoprivrednih udruženja- nepostojanje sistema za navodnjavanje- neregulisan tok reke Toplice- nedostatak informisanosti i slabo prihvatanje EU standarda (ISSO & HCCP)- nepostojanje pedološke karte- nepostojanje prerađivačkih kapaciteta- nepoznavanje potreba tržišta- nepostojanje adekvatne protivgradne zaštite
<p style="text-align: center;">Šanse</p> <ul style="list-style-type: none">- Republička strategija za razvoj poljoprivrede- dobijanje kredita i subvencija na osnovu broja registrovanih gazdinstava (Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva)- zainteresovanost prerađivača za poljoprivredne proizvode (voće i povrće)- mogućnost geografskog brendiranja- direktne investicije u prerađivačke kapacitete (domaće i strane)- formiranje voćarskih klastera u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji- uspostavljanje trgovinskih odnosa sa	<p style="text-align: center;">Pretnje</p> <ul style="list-style-type: none">- nemogućnost plasmata poljoprivrednih proizvoda- nestabilna politička situacija- gubitak tržišta EU zbog neispunjavanja uslova pridruživanja- domaća konkurencija (druge opštine)- nepostojanje inicijative za preduzetništvo u seoskim sredinama

Kosovom i Metohijom - potpisivanje sporazuma o pridruživanju sa EU	
---	--

Pomoć preduzetnicima, razvoj malih i srednjih preduzeća

<p style="text-align: center;">Prednosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - postojanje proizvodnih objekata - postojanje raspoložive radne snage - spremnost opštine da pomogne razvoj MSP - dobra saobraćajna povezanost - spremnost opštine da odredi lokacije za razvoj MSP - postoji tehničko i tehnološko znanje - postojanje kancelarije za lokalni ekonomski razvoj - povoljan geografski položaj - povezanost sela sa gradom - javno - privatna partnerstva (BID zona, biznis inkubator centar, biznis centar, itd.) 	<p style="text-align: center;">Mane</p> <ul style="list-style-type: none"> - popast velikih proizvodnih pogona, nosioca razvoja Topličinog okruga, - veliki broj nezaposlenih - loš geopolitički položaj - neiskorišćenost postojećih proizvodnih pogona - nedefinisana vlasnička struktura - loša privatizacija - nepostojanje lokacija za razvoj MSP - nepovezanost MSP sa velikim sistemima - nema dovoljno informacija o kreditima i donacijama - odliv kvalifikovane radne snage - nepostojanje lobi grupe za promociju opštine (poslovni lobi) - nepostojanje edukovanog menadžmenta u MSP - nedostatak preduzetničkih ideja - niska konkurentna sposobnost preduzetništva u Prokuplju - nepoznavanje zakona tržišta - nepoznavanje ekonomskih principa
<p style="text-align: center;">Šanse</p> <ul style="list-style-type: none"> - blizina koridora 10 - prisustvo donatora - priprema i usvajanje zakona o regionalnom razvoju - decentralizacija - koordinacija sistema obrazovanja sa potrebama MSP - blizina velikog potrošačkog centra - Grad Niš - postojanje regionalne privredne komore Niš (kancelarija u Prokuplju) - olakšice iz oblasti fiskalna politika - status devastiranog područja 	<p style="text-align: center;">Pretnje</p> <ul style="list-style-type: none"> - neučestvovanje republičkih institucija u formiranju pozitivne poslovne klime za razvoj MSP - politička nestabilnost - brži razvoj MSP u okruženju - monetarno kreditna politika - kreditna politika bankarskog sektora

Privlačenje investicija

Prednosti	Mane
<ul style="list-style-type: none"> - proces izrade Strategije održivog razvoja - postojanje resursa za privlačenje investicija - postojanje kapaciteta (postojećih proizvodnih pogona) kojima je lako promeniti namenu - spremnost opštine da podstakne nove investicije (kroz podsticajne mere) - razvijena saobraćajna mreža - postojanje sirovinске baze (voće, povrće, stoka) 	<ul style="list-style-type: none"> - nepostojanje Strategije održivog razvoja - nepostojanje promotivnih i marketinških aktivnosti - nepostojanje adekvatne obrazovane radne snage u lokalnoj samoupravi za lokalni ekonomski razvoj i pripremu razvojnih projekata i programa - nepostojanje opštinskih fondova za razvoj i investicije - nepostojanje kontakta sa istaknutim pojedincima iz Prokuplja (BGD & inostranstvo) - nepostojanje lokacija za privlačenje direktnih stranih investicija - komplikovane procedure za dobijanje dozvola - nepostojanje konkretne ponude lokalne samouprave - neizrađen generalni plan - nedostatak sistematskog pristupa u razvijanju odnosa sa investitorima - nepostojanje baza podataka (bilo koje vrste vezano za biznis)
Šanse	Pretnje
<ul style="list-style-type: none"> - postojanje velikog broja poslovnih ljudi iz Prokuplja širom Srbije i u inostranstvu - privlačenje investicija za izgradnju proizvodnih kapaciteta po EU standardima - izmena zakonske regulative (smanjenje određenih taksu i naknada) - saradnja sa dijasporom i ostalim delovima Srbije - saradnja sa USAID / MEGA i CRDA Program - globalizacija, proširenje postojećih i razvoj novih tržišta - regionalno udruživanje - devastirano područje - fiskalne olakšice - jeftina finansijska sredstva (fond za razvoj) 	<ul style="list-style-type: none"> - politička nestabilnost - veliki centri u okruženju - nepostojanje strategije privrednog razvoja (Srbija / Prokuplje) - nepoverenje investitora u pravni sistem u Srbiji - zakonska regulativa - brža prilagodljivost drugih regiona

ANEKS 5

KOMISIJA ZA STRATEŠKO PLANIRANJE

Strateško planiranje je jedan od osnovnih mehanizama upravljanja resursima lokalne zajednice. Kako bi se obezbedilo široko učešće lokalne zajednice i privrednog sektora u sastav Komisije uvršteni su predstavnici svih struktura koje učestvuju u razvojnim aktivnostima zajednice naročito predstavnici privatnog sektora.

Predsednik Opštine Prokuplje

1. Vladimir Jovanović

Zamenik predsednika Opštine Prokuplje

2. Danilo Milenković

Predsednik SO Prokuplje

3. Branislav Dzipković

Menadžer Opštine Prokuplje

4. Milovan Stanković

Koordinator MEGA programa

5. Predrag Milošević

Koordinator opštinskog Veća

6. Goran Mrdaković

Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

7. Svetislav Budić

8. Vladimir Simonović

9. Ivana Milenković

Načelnik odeljenja za urbanizam

10. Ivan Popović

Načelnik odeljenja za privredu i finansije

11. Stana Stojković

Načelnik odeljenja za poljoprivredu

12. Srđan Stamenković

Direktor KJP Tržnica

13. Ivica Milić

Direktor KJP Vodovod

14. Radoslav Milenković

Direktor KJP Gradska čistoća

14. Dragoslav Pešić

Direktor Direkcije za urbanizam

15. Biljana Stajković

Šef kancelarije Privredne komore

16. Dragan Paunović

Direktor službe katastra i nepokretnosti

17. Milutin Jovanović

Predstavnici obrazovnog sektora (direktori škola)

18. Dragan Krstić

19. Dragan Orović

Donatori i nevladin sektor

20. Ivana Živković - USAID / CRDA Program / Mercy Corps

21. Danijela Jelovac - USAID / CRDA Program / Mercy Corps

22. Igor Kostić - NVO Inicijative

23. Dragan Dobrašinović - NVO Toplički centar za demokratiju i ljudska prava

Mediji

24. Biljana Popović - RTS Toplica

Bankarski sektor

25. Ratimir Simonović - Agrobanka Prokuplje

26. Vladan Spasić - EFG Banka Prokuplje

Privreda

27. Borivoje Paunović – DOO Fritech Prokuplje, Predsedavajući Komisije

28. Milan Rađenović – pp Agro Meri –M, Prokuplje

29. Zoran Perović – STR Vesna, Prokuplje

30. Velisav Radojičić – kompanija Hissar Prokuplje

31. Ljubiša Milosavljević – kompanija Hissar Prokuplje

32. Dejan Joksimović – SZTR Boki, Donja Toponica

33. Slaviša Jovanović – DOO EXIT, Prokuplje

34. Ljubomir Stanojev – PP Ljuba, Prokuplje

35. Zoran Jevtović - Pekara HERA, Prokuplje

36. Colovic - CIP, Prokuplje

37. Slobodan Dikic - BRANEKS

38. Miroslav Kalicanin - Mlekara KALCA, Prokuplje

39. Zivorad Jolovic - Mlekara Jastrepčanka, Prokuplje

ANEKS 6

RADNE GRUPE

Spisak radnih grupa u okviru Komisije za strateško planiranje lokalnog ekonomskog razvoja:

Radna grupa - Razvoj poljoprivrede i sela

1. Branislav Džipković - predsednik Skupštine Opštine Prokuplje
2. Predrag Milošević - koordinator MEGA programa
3. Svetislav Budić - šef Kancelarije za lokalni ekonomski razvoj
4. Stana Stojković - načelnik odeljenja za privredu i finansije
5. Dragan Orović - Viša poljoprivredna škola Prokuplje
6. Milutin Jovanović - direktor službe katastra i nepokretnosti
7. Srdan Stamenković - načelnik odeljenja za poljoprivredu
8. Vladan Spasić - šef ekspoziture EFG banka Prokuplje
9. Velisav Radojčić - kompanija Hissar Prokuplje
10. Dejan Joksimović - SZTR Boki, Donja Toponica
11. Slaviša Jovanović - DOO EXIT, Prokuplje
12. Miroslav Kalicanin - Mlekara KALCA
13. Vladimir Simonović - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj
14. Ivana Milenković - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Radna grupa - Razvoj preduzetništva, malih i srednjih preduzeća

1. Borivoje Paunović - DOO Fritech Prokuplje, Predsedavajući Komisije
2. Predrag Milošević - koordinator MEGA programa
3. Goran Mrdaković - koordinator izrade Strategije održivog razvoja
4. Ivan Popović - načelnik odeljenja za urbanizam
5. Radoslav Milenković - direktor KJP Vodovod
6. Dragoslav Pešić - direktor KJP Gradska čistoća
7. Biljana Popović - urednik RTS Toplica
8. Ljubiša Milosavljević - kompanija Hissar Prokuplje
9. Ljubomir Stanojev - PP Ljuba, Prokuplje
10. Slobodan Dikić - BRANEKS
11. Svetislav Budić - Šef Kancelarije za lokalni ekonomski razvoj
12. Vladimir Simonović - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj
13. Ivana Milenković - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

Radna grupa - Privlačenje investicija

1. Danilo Milenković - zamenik predsednika Opštine Prokuplje
2. Predrag Milošević - koordinator MEGA programa
3. Milovan Stanković - menadžer Opštine Prokuplje
4. Ivica Milić - direktor KJP Tržnica
5. Biljana Stajković - direktor Direkcije za urbanizam
6. Dragan Krstić - direktor Gimnazije
7. Danijela Jelovac - viši savetnik za ekonomski razvoj / CRDA, Mercy Corps
8. Igor Kostić - NVO Inicijative
9. Ratomir Simonović - direktor Agrobanka Prokuplje
10. Milan Radenović - pp Agro Meri –M, Prokuplje
11. Zoran Perović - STR Vesna, Prokuplje
12. Zoran Jevtović - Pekara HERA, Prokuplje
13. Svetislav Budić - Šef Kancelarije za lokalni ekonomski razvoj
14. Vladimir Simonović - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

15. Ivana Milenković - Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj
 16. Dragan Dobrašinović - NVO Toplički centar za demokratiju i ljudska prava

ANEKS 7

SPISAK ANKETIRANIH PREDUZEĆA

Redni broj	Preduzeće	Anketar
1.	SZR 'Stefan-EI'	Ivica Milić
2.	RIC - d.o.o	-
3.	SKR "COLAK"	Borivoje Paunović
4.	Mlin Promet - d.o.o.	Dragiša Milovanović
5.	Branex - d.o.o.	Borivoje Paunović
6.	MIPA	Branislav Džipković
7.	SZTR Auto Centar " MASLAK"	Dragan Paunović
8.	Metalplastik - d.o.o.	Dragan Paunović
9.	HERA - d.o.o.	Slađana Banduka
10.	SZTP "Nidza"	Srđan Stamenković
11.	HISAR	Zoran Jeftović
12.	FRITECH - d.o.o.	Dejan Joksimović
13.	S-SYSTEM - d.o.o.	Vladan Spasić
14.	Nana	Vladan Spasić
15.	Mesopromet, Vasic	Vladan Spasić
16.	Eurokomerce - d.o.o.	Vladan Spasić
17.	STR Vesna	Vladan Spasić
18.	Pro Metalik - d.o.o.	-
19.	Metalurg d.o.o	Ivica Milić

Broj 06- /06-02
 U Prokuplju, dana 2006.g.
 Skupština opštine Prokuplje

PREDSEDNIK SKUPŠTINE
 OPŠTINE PROKUPLJE
 Branislav Džipković, s.r.